

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ...; **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פוד** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד, כא:
וַנְּשֹׂא אֶת-יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

הפסוק פותח בתבנית טעמים המופיעה בתורה בכתר הממוחשב 31 פעם, אבל בגרסאות אחרות עד כ-38 פעם. **וַנְּשֹׂא** - קדמא ואולא במלה אחת, לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער כי תבנית הטעמים הזאת מלמדת על **שוויון או שקילות** מסוג כלשהו, אפשר שכאן מרמזת אל הנלמד ב-**[בבלי שבת כז - כח]** מקיש (משוה מכסה) עליון (של עורות אילים מאדמים ועורות תחשים) לתחתון (ע"פ רש"י עשתי עשרה יריעות עזים לאוהל על המשכן), מה תחתון קרוי אהל - אף עליון קרוי אהל. הם מושווים לענין קבלת טומאה.

ע"פ **[תורה שלמה - ברייתא דמלאכת המשכן פ"ג]** **וַנְּשֹׂא אֶת-יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד** - כיצד היו הלויים משמרין במשכן וכו'. בני גרשון היו משמרין במערב שנאמר **(במדבר ג, כג) מִשְׁפַּחַת הַגֵּרָשִׁי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ יָמֵיהּ**: והם היו ממונים על כל כלי המשכן שנאמר **וַנְּשֹׂא אֶת-יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד** וגו'. חוצה להם שלשה שבטים אפרים ומנשה ובנימין.

אפשר שהשויון מעיד כי כוונת הקדושה של משפחת הגרשני ב-**(במדבר ד, כה) וַנְּשֹׂא אֶת-יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן** וגו' היתה באותה כוונת קדושה כמו כוונת קדושה הכתובה ב-**(במדבר ז, ד) זֹאת עֲבַדְתָּ בְּנֵי-קִהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים**:

נענין בהמשך הכתוב: **מִכְסֵּהוּ** - זקא-גדול **וּמִכְסֵּהוּ** - תביר הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו - מרכא טפחא **מִלְמַעְלָה** - אתנח **רש"י (שמ' תר' כו, יז) מִכְסֵּה לְאֹהֶל** - לאותו גג של יריעות עזים עשה עוד **מכסה** אחד של **עֶרְת אֵילִים מְאֻדָּמִים** ועוד למעלה הימנו **ומכסה עֶרְת תַּחְשִׁים**, ואותן **מִכְסֵּאוֹת לֹא הָיוּ מִכְסֵּי אֲלָא אֵת הַגֵּג, אַרְכָּן שְׁלֹשִׁים אַמָּה וּרְחֹבָן עֶשֶׂר**; אילו דברי רבי נחמיה **(שבת כא, א)**. וכדברי רבי יהודה **(שם)** - מכסה אחד היה, חציו של **עֶרְת אֵילִים** וחציו של **עֶרְת תַּחְשִׁים**.

ע"פ **[תבנית המשכן וכליו, שלום דב שטיינברג ע' 50-51]** בצורת היריעות לדעת ר' יהודה מצינו שלוש שיטות, (א) בברייתא דמלאכת המשכן פ"ג כדברי ר' נחמיה לעיל; (ב) בברייתא דמ"ט מדות איתא מכסה אחד מכסה כל האהל, משולש מן הצפון ומן הדרום (שני משולשים ישרי זווית) ועוד משולש ממערב (בסיסו צלע מערב, קודקודו במרכזו צלע מזרח); (ג) המלבי"ם כתב ע"פ תנחומא שהיה עור איל אחד גדול מונח באמצע ובמקום שחסר לצדדים השלים בעור תחש, וכן למזרח ולמערב בעור תחש.

וב-**[משך חכמה]** הביא שחלק מעל הקודש מעור אחד וחלק מעל קדש הקדשים מעור אחר, ויש דעה שהיו יותר חלקים. פירש **ראב"ע (כה) וּמִכְסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו**, - אחז הכתוב דרך קצרה, שלא הזכיר מכסה עורות אילים **(ראה שמ' תר' כו, יד)**. ויש אומרים ששני המכסים היו **דבקים** (מחוברים כמכסה אחד משני חמרים). לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער כי תבניות הטעמים הנידונים להלן מלמדים כך:

מִכְסֵּהוּ - זקא-גדול, בתפקיד שלוש, מכסה אחד המורכב משלושה משולשים, מתאים לכתוב בברייתא דמ"ט מדות. **מִכְסֵּהוּ** - זקא-גדול, בתפקיד שלוש, מכסה אחד ששליש ממנו מעל קדש הקדשים, שני שלישי ממנו מעל הקדש, מתאים לשיטת ה-**[משך חכמה]**.

מִכְסֵּהוּ - זקא-גדול, בתפקיד אחד העשוי משניים, מכסה אחד המורכב משני מיני עורות העשויים להיות שונים או לא שונים בשטחם, הנלמדים כך:

וּמִכְסֵּהוּ - תביר, בתפקיד לחלק את הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו - מרכא טפחא, יתור לרבות את התחש בסמוך לעורות אילים מאודמים, ו/או לרבות שטחו, וכמתואר בשרטוטים. **מִלְמַעְלָה** - אתנח, מגביל לומר שמכסה זה כיסה רק את גג המשכן ולא את הצדדים.

וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - קדמא זקא-קטן במלים מחוברות במקף, שהן כעין תיבה אחת, כעין מידה ל"א מל"ב מידות של רבי אלעזר ברבי יוסי הגלילי, מוקדם שהוא מאוחר בענין (ממוקדם ומאוחר שהוא בענין)

בהקמת המשכן, אחרי הקמת כל עמודי המשכן תלו **וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח** המוקדם (הראשון) מהכיוונים והמסכים שנתלה על עמודי **אֹהֶל מוֹעֵד**. כאשר פרקו את המשכן הסירו **וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח** המאוחר (האחרון) מהכיוונים והמסכים שהורד מ-**אֹהֶל מוֹעֵד** לפני שהחלו בפרוק עמודי המשכן. ותמיכה לכך נמצאת בפ' **רש"י: (שמ' תר' כו, ט) וְכַפֵּלְתָּ אֶת-הַיְרִיעָה הַשְּׂשִׁית** - העודפת באילו העליונות יותר מן התחתונות. **אֶל-מִגֹּל פְּנֵי הָאֹהֶל**: - חצי רחבה היה תלוי וכפול על **המסך שבמזרח כנגד הפתח**, דומה לכלה צנועה המכוסה בצעיף על פניה. ומשמע מזה שרק אחרי תליית המסך אפשר להניח הכיוונים וכן להיפך רק אחרי הסרת היריעות אפשר להסיר המסך במזרח.

במדבר נשא ד, מז: **מִבְּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמְּעֵלָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-הַבָּא לַעֲבֹד לַעֲבֹד עֲבָדָה וְעֲבָדָה מִשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:**

[רבי יוסף בכור שור] (מז) **עֲבָדָה עֲבָדָה** - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא **עֲבָדָה** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש. **וְעֲבָדָה מִשָּׂא** - שהיו עושים בני **שְׁלֹשִׁים**.

כָּל-הַבָּא - רביע, לארבע **עֲבָדָה עֲבָדָה** - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא **עֲבָדָה** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש.

לַעֲבֹד - קדמא, עבודת התחנכות הלויים מבני 25 שנה לצורך קבוצת ארבע **עֲבָדָה עֲבָדָה מִשָּׂא** - דרגא תביר מרכא טפחא, אפשר שבתחילה כולם התחנכו בכל ארבע העבודות ואח"כ אפשר בגיל 30 שנה נקבעו לעבודה קבועה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

במדבר נשא ה, ה: דִּבְרֵי אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּים לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא:
 וזו דִּבְרֵי אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – זרקא מונח סגול מרמז על תוספת וגרעית אנשים מבני ישראל לענין **כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּים** וגו'
 ע"פ **[תורה תמימה הערה יז]** אפשר כי וזו דִּבְרֵי אֱלֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – זרקא מונח סגול מרמז לגרעיה מוגבלת של הנשים ממצוות לא תעשה מסוימות מקרב בני ישראל, באופן זה יש גם לא תעשה ששייך רק לכהנים, ומ-**[תורה תמימה הערה יח]** וע"פ **[תורה שלמה ספרי] וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא** – סלוק, להגביל שלא כולל קטן וקטנה, שאף שקטן בכלל **הִנֵּפֶשׁ הַהוּא** הכל במשמע, אז כשם שקטן שעבד ע"ז חמורה פטר בה את הקטן קל וחומר לכל מצות שבתורה.

תורה תמימה (במ' נשא ה, ה) אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ - תניא, כל מצות לא תעשה אחד האנשים ואחד הנשים חייבים, דאמר קרא **אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּים**, השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה^(*) [קדושין ל"ה א']:
וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא - [ואשמו לא נאמר אלא ואשמה הנפש היא] [רבות הגר וטומטום ואנדרוגיניס^(**)] **[ספרי]:**

שני אופנים להבנת מונח רביעי, (א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, (ב) חפש למעלה מארבע השוואות בין מעילת ישראל בישראל ובין מעילת ישראל בגר
 (א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, **אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ** – מונח רביעי, בתפקיד חמישה **כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּים לְמַעַל מַעַל בְּה'** **וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא**: והם **אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ** הגר וטומטום ואנדרוגיניסית **[ספרי]:**

(ב) שש השוואות בין מעילת ישראל בישראל למעילת ישראל בגר, שיהיה חייב קרבן. **[ויקרא הכא]** נפש כי תחטא ומעלה, כך הקב"ה כתב פרשה בתורה בין ישראל לגרים, שאם גזול אדם מישראל לגר דינו כגזול מישראל,
אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, מובא ב-**[תורה שלמה [מד] במד"ר פ"ח-א]**, על **כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּים לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא**:
 ... כי חטא כי תחטא, ובגזול הגר כתיב **מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּים**, ומעלה מעל בה' (וי' הכא) ובזה כתיב **לְמַעַל מַעַל בְּה'**,
 בזה כתיב (שם פס' כג) והיה כי יחטא ואשם ובגר כתיב **וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא**
 בזה כתיב (שם פס' כד) ושלם אותו בראשו ובגר כתיב **וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ**
 בזה כתיב (שם פס' כד) וחמישיתיו יוסף עליו, ובגר כתיב **וְחִמִּישְׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו**
 בזה כתיב **[ויקרא הכה]** **וְאֶת-אֲשָׁמוֹ יָבִיא לְה'** ובגר כתיב **מִלְכָּד אֵיל הַכַּפְּרִים**

במדבר נשא ה, ז: וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לְאֲשֶׁר אִשָּׁם לוֹ:
אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ - זרקא מונח סגול : מוסיף ו/או גורע מהענין על הענין. הרחבת המושג "אשר עשו" כפי' **[אור החיים] במד'**

נשא ה, ו, כי משעת מעשה החטא שהוא הגזל וכפירת ממון, יחשוב הוא למעול מעל בה' לישבע בשמו כשיתבעוהו לדין, ולכן החידוש של הוידויו! ועוד כתב שם לצד שהוא חטא בשבועה בה' **יפעיל הגרעון בנפש**,
וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ – רביעי זרקא מונח סגול, מוסיף על הענין מהענין **[תורה שלמה [מון] רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"א]** ... וכל המרובה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח וכו'

וְנָתַן – זקף-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. כאן ע"פ **[בבלי פסחים לא, א]** דתניא, רבי נתן אומר: מנין לנושה בחבירו מנה, וחבירו בחבירו, שמוציאין מזה ונותנים לזה – תלמוד לומר **"וְנָתַן לְאֲשֶׁר אִשָּׁם לוֹ"**: "שרשרת של שלושה אנשים, הראשון חייב לשני מנה והשני חייב לשלישי מנה, גובים מהראשון ונותנים לשלישי ומדלגים על השני.
וְנָתַן – זקף-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר: שתי נקודות: מחזיר לנגזל או ליורשיו. נקודה אחת: ובמקרה של גר שמת ללא יורשים ההחזרה היא לה' הנותן לכהן כנאמר בפסוק הבא.

במדבר נשא ו, כה: יָאֵר ה' וְפָנָיו אֵלָיִךְ וַיַּחַנְךָ: ס

יָאֵר ה' וְפָנָיו אֵלָיִךְ וַיַּחַנְךָ: ס – קדמא דרגא פסק, מצד כללי הטעמים בתחביר היה צריך להיכתב טעם מרכא ולא טעם דרגא כי אין בין הדרגא לתביר שאחרי שתי הברות ללא טעם. אבל הקב"ה רצה דווקא טעם דרגא ולכן סיבה אחת לפסק להוסיף פיצוי במקום הברה. כמו כן אפשר להסביר כי טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה תורה בלשון בני אדם.
 אבל ע"פ תבנית הטעמים הבאה יובן הפסוק באור חדש:
ה' וְפָנָיו אֵלָיִךְ – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין, קבוצת הפרטים הם כל בני ישראל וה' **יָאֵר** – קדמא, מקדים ה' בהארת פנים במתנה לכולם ללא הבדל, כנאמר ב-**[ספרי פסקא נא]** יתן לך מאור פנים, ר' נתן אומר זה מאור שכינה... ד"א **יָאֵר** זה מאור תורה וגו'. ונאמר ב-**[אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק ד' דף קו]**...השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה, זו בחינת הדעת. לעומת התבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה' היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ **[במד' נשא ו, כה]** **יָאֵר ה' וְפָנָיו אֵלָיִךְ (ויַחַנְךָ: ס)** וכש"כ **(דברים נצבים לו, ו) וְיָמַל ה' אֶת-יָדְךָ (את-לְבַבְךָ)** וכו'. ורבי אברהם המלאך אמר **(שמות יתרו יט, ט)** **וַיַּרְדּוּ ה' עַל-הָרֹם סִינַי** - דרגא תביר שה' צמצם אורו אין סוף צימצומים כדי שנוכל לזכות באורו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מהפך פשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלשא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.2 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד,כו:

וְאֵת קַלְעֵי הַחֲצֵר וְאֶת-מִסְךְוֹ פָּתַחוּ שְׁעַר הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ כְּכִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֵת-כָּל-כְּלֵי עֲבֹדְתָם וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעִבְדוּ:

וְאֵת – **טרסא**, אפשר בתפקיד שיעור לדרוש גובה קלעי החצר מהפשט ב-**שמות תרומה כו, יח חמש אמה**, ע"פ **תבנית המשכן וכליו**, **הרב שלום דב שטיינברג** ד"ה מדת העמודים, מבואר במפרשים שזה רק לפי ר' יהודה כי לשיטתו מזבח החיצון היה רק שלוש אמה גובה. אבל לר' יוסי שהמזבח היה 10 אמה גובה, החמש אמה של קלעי החצר הם מעל לגובה המזבח כדי שלא יראה הכהן שעובד בראש המזבח. לכן גובה הקלעים היה 15 אמה.

לפי תבנית הטעמים **וְאֵת** – **טרסא פרט מקדים**, **קַלְעֵי הַחֲצֵר** – **קדמא ואולא** כעין כלל מלמד **וְאֶת-מִסְךְוֹ פָּתַחוּ שְׁעַר הַחֲצֵר** – פרט של הכלל, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, ועל פרט זה נדרש מאורכו חמש עשרה אמה שזה היה גובהו ולכן הנאמר כי קלעי החצר גובהם חמש אמה, יש להוסיף זאת לדרשת ה-15 אמה ולכן גובה מסך הפתח מחושב ל-20 אמה באורך 15 אמה (ע"פ **תוס' זבחים ט, א** ד"ה ואומר, **מלבי"ם** ומעשה חושב)

במדבר נשא ה,יח:

וְהַעֲמִיד הַפְּתֹן אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה'

וּפְרַע אֶת-רֵאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל-כַּפֶּיהָ אֵת מִנְתַּת הַזִּקְלוֹן מִנְתַּת קְנָאת הוּא

וּבִגְדֵי הַפְּתֹן יִהְיוּ מִן הַמְּאֹרָרִים:

וְהַעֲמִיד הַפְּתֹן אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה'

רש"י (יח) **וְהַעֲמִיד הַפְּתֹן וגו'** – והלא כבר נאמר: "והעמידה לפני ה' (**לעיל טז**)? אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה (ראה **סוטה ח,א**).

ופרע – סותר את קליעת שערה כדי לבזותה. מכאן לבנות ישראל, שגלוי הראש גנאי להן (ראה **כתובות עב,א**). **לפני ה'** – בשער נקנור, הוא שער העזרה המזרחי (ראה **סוטה ז,א**), דרך כל הנכנסים.

רמב"ם נשים הלכות סוטה פ"ג ה"ג

עמדה בדבורה שהיא טהורה, **מביאין אותה לשער מזרחי של עזרה שהוא כנגד קדש הקדשים ומעלין אותה למקום ומקיפין בה כדי לייגעה עד שתקצר נפשה אולי תודה.**

רמב"ם נשים הלכות סוטה פ"ג ה"ד

אם עמדה בדבורה מביאין אותה כנגד שער המזרח מבחוץ ומעמידין אותה שם. וגו'

רמב"ם הלכות סוטה פ"ג ה"ד ה"א

ואחר כך כהן אחר בא אליה מכהני העזרה ואוחז בבגדיה מכנגד פניה וקורע וגו'

אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' – זרקא מונח סגול – כעין מוסיף מהענין על הענין, ביום הכפורים לפני השם זה בצפון המזבח מול פתח האולם וכאן לפני השם מתפשט עד שער ניקנור שגם הוא מול פתח האולם אך הרבה רחוק מזרחה והאשה עומדת בעזרת הנשים.

וְהַעֲמִיד הַפְּתֹן אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' – קדמא מרכא זרקא מונח סגול, כעין לכתחילה ובפועל, ההעמדה לכתחילה היא בשער ניקנור אבל בפועל, כרש"י ורמב"ם, בתוך השער מסייעין אותה בו ממקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה היינו מאריך דרכה להעמדה הסופית, ובכל מקום העמדה שזה כביכול "לפני ה'" כנראה דוחקים בה שתודה.

ועוד לכתחילה מדובר בכהן אחד אבל בפועל מרבה כהנים, אחד המעמידה, ע"פ הרמב"ם נראה שהוא גם הכותב ומביא המים והעפר, אבל לפריעה ע"פ המשנה למלך "בתוספתא פרק קמא דסוטה ה"ה איתא "כהנים מטילין גורלות כל מי שיעלה אפילו כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה וע"ש.

וּפְרַע אֶת-רֵאשׁ הָאִשָּׁה - בבלי כתובות עב,א ואיזוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב (**במדבר נשא**

הג'ו) **וּפְרַע אֶת-רֵאשׁ הָאִשָּׁה** - פשטא מונח זקא-קטן שני לימודי פשט, (א) ותנא דבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דאורייתא.

אי-נמי מדכתיב וּפְרַע מכלל דההוא שעתה לאו פרועה הות, שמע מינה אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש וכן עיקר.

(ב) כפירש **רש"י אזהרה**. מדעבדינן לה הכי לנולה מדה כנגד מדה, כמו שעשתה להתנאות על בועלה מכלל דאסור. **דאורייתא היא**. ואמאי לא קרי לה דת משה:

במדבר נשא ה,יט:

וְהַשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַפְּתֹן וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אִם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישְׁךָ

הַנֶּקֶץ מִמִּן הַמְּאֹרָרִים הָאֵלֶּה:

הַנֶּקֶץ - זקא-גדול, שלוש נקודות אשר אפשר כי שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. ע"פ **אור החיים** מבחן הסוטה הוא בכח שלושה גורמים: המים הקדושים המיצגים את המים התחתונים מימי בראשית, העפר הקדוש מקרקע המשכן, השם הקדוש הכתוב בספר הניתן בתערוכת המים והעפר. אפשר לומר כי האחד הוא השם הקדוש שהוא רוחני והשניים הם המים והעפר שהם חמריים.

אם טהורה ע"פ **בבלי סוטה יז הַנֶּקֶץ** זוכה ללידות קלות, בנים נאים, בן כמו אברהם אבינו כי עמדה מבחן. אם סתה **חנקי** – בהחלפת אות ה"ה באות ח"ת עונש לעבריינית. הנאמר בפסוק כא **בשנך צבה וירכך נופלת** זה תיאור של ניפוח כמו בצקת הגורמת לחנק בקנה הנשימה והריאות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר ל" כ) במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשס"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי רבוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

במדבר נשא ה, כב: וְכָאֵל הַמַּאֲרָרִים הָאֵלֶּה בְּמַעַדְךָ לְצַבּוֹת בְּטָן וְלַנְּפֵל יָרֵךְ

וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן וְאָמֵן:

וְכָאֵל - תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור הנפש בגלל מחיית חיי האשה

במדבר נשא ה, כג:

וְכַתֵּב אֶת-הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר

וּמִחָה אֶל-מֵי הַמֵּרִים:

וְכַתֵּב - תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור בגלל מחיית שם השם

בבלי נדרים ח"א, רב הונא ושמואל נדר חל נדר, שבועה לא חלה על שבועה

במדבר נשא ו, ב: דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתֶּם אֲלֵהֶם

אִישׁ אִו-אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְגִדְרָה נְדָר נְזִיר לְהִזְיֵר לָהּ:

(אתנח) **אִישׁ אִו-אִשָּׁה -** מונח רביע

כִּי יִפְלֵא - מהפך פשטא

לְגִדְרָה נְדָר נְזִיר - פשטא מונח זקף-קטן

לְהִזְיֵר - טפחא לה' - סלוק

רב המנונא אומר הברייתא **נְזִיר לְהִזְיֵר** - לכולי עלמא מדובר בשתי נזירויות, נזירות חלה על נזירות. השאלה האם שתיהן חלות ובאיזה אופן, ביחד, ברצף זה אחר זה ורק בסוף התקופה קרבנות ותגלחת, ברצף נפרד בכל סיום תקופה קרבנות ותגלחת.

רב הונא כמשנה אומר שאין נזירות חלה על נזירות אלא אם יאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, תחול נזירות שניה בהשלימו נזירות ראשונה של 30 יום. ר"ן שם נאמר ששתי נזירויות יוצרות רצף אחד של 60 יום ואח"כ יביא קרבנות ותגלחת. לכן בא לומר שתי תקופות של 30 יום ובסיום כל אחת קרבנות ותגלחת.

ברייתא אומרת בשקבל על עצמו שתי נזירויות בבת אחת

כִּי יִפְלֵא - מהפך פשטא **לְגִדְרָה נְדָר נְזִיר -** פשטא מונח זקף-קטן. פעמיים פשטא אפשר שמרמז לקבלת יותר מנזירות אחת בבת אחת.

במדבר נשא ו, ד: כָּל יָמֵי נְזִרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶן לֹא יֹאכַל:

רלב"ג והנה אמר כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין - רוצה לומר: כל הימים שהוא נפרש מכל אשר יעשה מגפן היין, לפי מה שקדם (ראה **לעיל ב, ג**), הוא מוזהר שלא יאכל גם הפסולת, כמו החרצנים והזגים.

טט - תבנית טעמים כלל ופרט וכלל בתראה,

מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כָּלל מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶן פרטים

לֹא יֹאכַל - : מרכא סלוק, רבוי והגבלה, הרבוי מהווה כלל בתראה לכלול - להזהיר שלא יאכל גם הפסולת כמו הפרטים החרצנים והזגים, וההגבלה נדרשת על פחות משיעור שלא נענש.

מִחֲרָצִים וְעַד-זֶן לֹא יֹאכַל תביר טפחא – תבנית נזירה (כ-12 פעם בתורה) יש כאן קבוצת פרטים, כאן הגמרא לימדה על איסורי

נזיר, כל אחד בפחות משיעור שמצטרפים זה עם זה.

במדבר נשא ו, ה: כָּל-יְמֵי נְדָר נְזִירוֹ תַעֲרֵר לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֵאשׁוֹן

עַד-מִלֵּאת הַיָּמִים אֲשֶׁר-יִזְיֵר לָהּ קִנְיַת יְהוָה נֶחֱלַ פָּרַע שַׁעַר רֵאשׁוֹ:

תַעֲרֵר - טפחא, ריבוי לא מוגבל במרכא, היינו מאמר הגמרא **בבלי סוטה טז, א** והלכה בכל דבר. (ראה פרק המכיל בבלי סוטה)

במדבר נשא ז, ד - ה: [ד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[ה] קַח מֵאֹתָם וְהָיָה לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת אֱהֵל מוֹעֵד וְנִתְתָּה אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כִּפְי עֲבֹדָתוֹ:

(הפניה למדרש בזכות קונטרס ציורים להמחשה ע' כג חומש הדר ב"ב ת"ו)

קח - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, **מדרש רבה שיר השירים פ"ו ב** אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. אלא **קח מֵאֹתָם וְהָיָה**, מאתם היו הדברים.

צריך ברור במדרש רבה במדבר שבו כתוב פעם עד שנאמרה לו מפי הגבורה **קח מאתם** ואח"כ כתוב "אלא **כך** מאתם מאתם היה הדבר". האם ה"כך" היא שגיאה או שהמדרש מדגיש "דווקא כך מאתם יצא (קרה) הדבר". ההסבר של טט על **קח -** יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מבוסס על דוגמאות אחרות במקרא. אם המדרש רבה כאן אינו טעות סופר הרי זה סיוע בעל משקל רב לתמוך בהשערה שטעם יתיב משמעו בין היתר דווקא כך, לפחות כך.

קח מֵאֹתָם וְהָיָה – זקף-קטן זקף-גדול – גלוי דעת/רצון ה' כנאמר ב-**מדרש במדבר רבה נשא פ"ב י"ח** מאתם היה הדבר הא הסכימה

דעתם לדעת העליונה. זאת אומרת שדעת/רצון ה' קדם למעשה וע"פ **מדרש רבה שיר השירים פ"ו ב** שבט או נשיא שבט יששכר כוונו להלכה שלא בדרך רוח הקודש ששרתה עד אז רק על משה.

קח מֵאֹתָם וְהָיָה לְעֵבֶד – זקף-קטן זקף-גדול זקף-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, כעין נתן להם חוזק מיוחד כנאמר **מדרש במדבר רבה**

נשא פ"ב י"ח אמר לו הקב"ה (למשה) **והיו לעבד את-עבדת אהל מועד** תן להם הויה, שיהיו קיימים לעולם ... תני בשם ר"מ עך

עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הויה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'

* ק'ת מ'אתם ו'היו- ר"ת קמו - כעין עמדו לזמן רב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפקא** = טרקה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפקא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ל**טובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.**

1.3 במדבר נשא ד,כא

במדבר נשא ה,טו: וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת-קַרְבָּנָהּ עֲלֵיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפֹה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יֵצֵק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא-יָתֵן עָלֶיהָ לִבְנָהּ כִּי-מִנְחַת קִנְאֵת הִוא מִנְחַת זָכָרוֹן מִזְבַּחַת עֹזֶן:

בבלי סוטה ז,א (בב' נשא ה,טו) וְהִבִּיא – קדמא **הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן** – מונח זרקא סגול, מוסיף מהענין על הענין (א) שעסקו בה כהנים אחדים בזה אחר זה, ומה שמוסבר שעשו הגרלה מי יטפל בה אולי זה לשלב קריעת בגדיה

(ב) בלשון **הַמְשַׁנָּה** היו מעלים אותה **לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל** שבירושלים וגו' (היינו קודם להבאה לבית המקדש **(בב' נשא ה,טו) וְהִבִּיא** – קדמא, לבית הדין הגדול) הגמרא בעמוד ב' לומדת ענין בית הדין הגדול מזקן ממרה, ואפשר לומר שהדבר מתואם עם טעמי קרא זה.

ועוד **וְהִבִּיא** – קדמא, קודם להגעה לבית הדין, **הָאִישׁ** - מונח, כלשון רבי יהודה מן תורה האיש (עצמו) מביא את אשתו (ולא שליח). אבל אבל אמרו חכמים מוסרין לו שני תלמידי חכמים היינו מוסיפים על **הָאִישׁ** ע"פ תפקיד זרקא סגול בכתוב **אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן**, שני אנשים וע"פ התוספות שני תלמידי חכמים שיוכלו להתרות בו ולמנעו מלהתקרב אל אשתו.

אפשר כי מלת **אֶת-אִשְׁתּוֹ** מרבה מצבי אשה שגורמים לאיש להביאה לבית הדין הגדול לדונה כסוטה והנדרש ב- **במדבר נשא ה,כ:**

במדבר נשא ה,כא: והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה ויתן ה' אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בלתי ה' את-ירכך נפלת ואת-בטנך צכה: והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה – קדמא מרכא זרקא מונח סגול, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה צריך להעבירה את כל התהליך אלא אם תודה לפני מחיית השם במים (ראה ה,כו).

אֶת-הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֱלֹהִים – זרקא מונח סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין, (א) למאן דאמר ששתי השבועות חד הן אז יש כאן תנאי ככול ותוצאות שונות: על אמירת אמת – מוסיף לה ברכה, על אמירת שקר מוסיף לה קללה. (ב) למאן דאמר שאלו שתי שבועות שונות הסבה לכך שבסוטה יש שני ענינים: (א) ענין של איסור המעשה (ב) ענין ממוני של גביית כתובתה.

תורה תמימה ה,כא) והשביע הכהן - אמר רבא, שתי שבועות האמורות בסוטה למה?¹⁰⁷ אחת שבועה שיש עמה אלה ואחת שבועה שאין עמה אלה, היכי דמי שבועה שיש עמה אלה, אמר רב אשי, משביעני עליך שלא נטמאת ואם נטמאת יבאו בך¹⁰⁸ [סוטה יח,א]:

תורה תמימה הערה קיז) כפ' י"ט (טט) והשביע אתה הכהן שבועה שאין עמה אלה) ובפ' כ"א (טט) **והשביע הכהן** שבועה שיש עמה אלה), וס"ל דב' שבועות מיוחדות הן:

הערה קיח) ר"ל שבועה על האשה שתגיד האמת ושבועה על הקללה [האלה] שתבא עליה אם הגידה שקר, וכדמפרש. ועיין משכ"ל אות קי"א:

הערה קיא) ... ודע דבעיקר הדבר דמפרש שאין בענין פרשה זו תנאי כפול צריך באור, דהא לכאורה כופל התנאי בזה כמו שאמר אם לא שכב ואם לא שטית הנקי, ושוב כתיב ואת כי שטית וכי נטמאת והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה ואמר יתן ה' אותך לאלה וגו', הרי זה תנאי כפול. אך הענין הוא דכל שקלא וטריא זו אתיא אליבא דמ"ד בסוגיא דסוטה י"ח א' דשתי שבועות יש בענין זה. אחת שבועה שיש עמה אלה, ואחת שבועה שאין עמה אלה [ע"ל פ' כ"א]. ר"ל שבועה על האשה שתגיד האמת ושבועה על הקללה [האלה] שתבא עליה אם הגידה שקר, אבל בשבועה ראשונה (פסוק זה) לא פירש קללה אלא מכלל ברכה, ולכן חכמים דס"ל דשבועה אחת בשני הפסוקים באמת יש בזה תנאי כפול, וקיצור דברים אלו באו ברש"י בסוגיין. - והנה כן קיי"ל כר' מאירי דבעינין תנאי כפול ולא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן. ואמנם מבואר בשבועות ל"ו ב' דזה סבירא ליה לר"מ רק במילתא דממונא אבל במילתא דאיסורא ס"ל גם הוא דמכלל לאו אתה שומע הן, ושאינו סוטה דאיסורא דיש בו ממונא הוא, והוא גביית כתובתה. ...

במדבר נשא ה,כב: וְבָאוּ הַיּוֹם הַמֵּאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעַד לְצַבּוֹת בָּטָן וְלִנְפַל יָרֵךְ וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אֲמֵן וְאֲמֵן:

וְבָאוּ - תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור הנפש בגלל מחיית חיי האשה

וְבָאוּ - תלישא-גדולה בתפקיד שיעור, כנדרש ב-(ה,יח) ופי' **תורה תמימה ה,יח**

(א) **מֵי הַמְּאָרְרִים הַמֵּאָרְרִים** - תניא, יכול מראה מים ת"ל ארד¹⁰⁹ ארד יכול שחור כדיו, ת"ל מי, הא כיצד, מראה מים ומראה ארד, שיערו חכמים חצי לוג מים מן הכיורקב) [ירושל' סוטה פ"ב ה"ב]:

(ב) **מֵי הַמְּאָרְרִים הַמֵּאָרְרִים** - א"ר תנחומא, מנין **הַמֵּאָרְרִים** (ג' רמ"ח + רמ"ח = תצ"ו 248 + 248 = 496) כנגד רמ"ח אברים שבה ונגד רמ"ח אברים שבק"ש) [שם פ"ה ה"א]:

טט – צ"ע כי נלמד במסכת אהלות כי מספר איברי איש ואשה אינו שווה (כפ' קהתי)

במדבר נשא ה,כג: וְכָתַב אֶת-הָאֱלֹת הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר וּמָחָה אֶל-מֵי הַמְּאָרְרִים: וְכָתַב - תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור בגלל אפשרות למחיית שם השם

במדבר נשא ה,כז: והשקה את-המים והיתה אם-נטמאה ותמעל מעל באישה וּבָאוּ בָּהּ הַיּוֹם הַמֵּאָרְרִים לְמַרְסֵי וְצַבְתָּה בְּטֶנֶה וְנִפְלָה וְרָכָה וְהִוָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עִמָּה:

והשקה את-המים והיתה אם-נטמאה ותמעל מעל באישה

טטוד"ל זרקא מונח מונח סגול

שפתי חכמים – קודם שנמחק השם אם תאמר איני שותה ואצא בלא כתובה שומעין לה ואין משקין אתה אף על פי שאינה מודה בטומאה! אך אם כבר נמחה (נמחק) השם ואומרת אצא ממנו בלא כתובה ואיני שותה אין שומעין לה כיוון שנמחק השם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך** ממש; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דנא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממצע, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא** טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דנא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מהמים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

במדבר נשא וג, ח: ג] מנין ושכר יזיר המין הן והמין שכר לא שתיה וכל משרות ענבים לא ישתיה וענבים לחיים ויבשים לא יאכל: [ד] כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנפן הנין מחרצנים ועד-ג לא יאכל: [ה] כל ימי נזרו נזרו תער לא-יעבר על-ראשו עד-מלאות הימים אשר-יזיר להו קדש יהיה גדל פרע שער ראשו: [ו] כל ימי הזירו לה על-גפם מת לא יבא: [ז] לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא ישמא להם במתם כי נזר אלהיו על-ראשו: [ח] כל ימי נזרו קדש הוא לה:

בבלי נזיר גא, הרי עלי לשלח פרע - הרי זה נזיר. ממאי הדין שילוח ריבויא הוא? דכתיב: (שיר השירים ד) שלחך פרדס רמונים. אימא: מידי דעבורי, דכתיב: (איוב ה) ושולח מים על פני חוצות! תנא פרע פרע יליף, כתיב הכא: (במ' נשא ו, ה) קדש יהיה גדל פרע, וכתיב התם גבי כהן הדיוט: (יחזקאל מד, ב) ופרע לא ישלחו. ואיבעית אימא: האי שולח מים נמי ריבוי הוא, (כדמתרגם רב יוסף): דכד משקין ליה מיא לפירא ורבי.

יחזקאל מד, ב: וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו פסום יכסמו את-ראשיהם: קדש יהיה גדל פרע - מרכא טפחא, יתור לרבות, מופנה ללימוד בכעין גזרה שיהי אל ופרע לא ישלחו. טפחא, מונח אתנה. פרע ופרע לא ישלחו שתיהן בטפחא, התומך בלימוד בגזרה שיהי.

בבלי נזיר גב, גמ'. מתני' דלא כר' שמעון; דתניא, ר"ש אומר: אינו חייב עד שידור מכולם, ורבנן אמרי: אפילו לא נזר אלא אחד מנהוון הוי נזיר. מ"ט דר"ש? אמר קרא: (במ' נשא ו, ד) מכל אשר יעשה מנפן הנין מחרצנים ועד-ג לא יאכל: . ורבנן מ"ט? אמר קרא: (במ' נשא ו, א) מנין ושכר יזיר. ור' שמעון נמי הכתיב: מנין ושכר יזיר! ההוא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון הרשות. מאי היא? קדושתא ואבדלתא, (כוס יין לקידוש ולהבדלה) טט - הסבר שיטות רבי שמעון ורבנן

דתניא, ר"ש אומר: אינו חייב עד שידור מכולם (מכל איסורי נזיר יין, תגלחת, טומאת מת), ורבנן אמרי: אפילו לא נזר אלא אחד מנהוון הוי נזיר. מ"ט דר"ש? (במ' נשא ו, ד) מכל אשר יעשה מנפן הנין מחרצנים ועד-ג לא יאכל: תלישא-קטנה, קדמא ואולא מונח רביע תביר טפחא מרכא סלוק.

רש"י מסכת נזיר ג, ב מכל אשר יעשה - משמע שצריך שיהא נזור מכל אשר יעשה שאינו נזיר אלא א"כ נזור מכולם. תוספות מסכת נזיר דף ד עמוד א
עד שיזיר מכולן - או יאמר שתמא דמשמע כל מילי דניזירות קיבל עליה ואם בא לפרש חרצן וזג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה.

מכל אשר יעשה מנפן הנין - אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין (טט - כל הפרטים) ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל. לפי הראש"ש לר"ש היות ופירט בגפן הוא הדין למה שלא פירט, דהיינו תגלחת וטומאת המת. ורבנן מ"ט? אמר קרא: (במ' נשא ו, א) מנין ושכר יזיר - מהפך פשטא זקא-קטן

ור' שמעון נמי הכתיב: (במ' נשא ו, א) מנין ושכר יזיר! ההוא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון הרשות. מאי היא? קדושתא ואבדלתא, **בבלי נזיר דא, הרי מושבע ועומד עליו מהר סיני! (לר"ת וכי מושבע מהר סיני? זה רק מרבנן) אלא כי הא דאמר רבא: שבועה שאשתה, וחזר ואמר הריני נזיר, אתיא נזירות חיילא על שבועה. (הנזירות דוחה השבועה) ורבנן נמי הא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון רשות! א"כ, לימא קרא מנין, מאי ושכר? שמעת מינה תרתי.**

הסבר רבנן, הקרא (במ' נשא ו, א) מנין ושכר - מהפך פשטא יזיר - זקא-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות: א' מנין לימוד כפשוטו. לאסור יין מצוה כיון רשות! כי הנזירות דוחה השבועה ב' ושכר שהוא יתר, לימוד שלא כפשוטו, קבל נזירות מדבר אחד מאיסורי הנזיר (פסוקים ד ה ו) חלה עליו נזירות שלימה ור"ש? היינו טעמא דכתיב שכר, לאלופי שכר שכר למקדש,

הסבר רבי שמעון, הקרא (במ' נשא ו, א) מנין ושכר - מהפך פשטא יזיר - זקא-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות: א' לימוד כפשוטו לאסור יין מצוה כיון הרשות. כי הנזירות דוחה השבועה ב' לימוד שלא כפשוטו, להקיש לענין עבודת כהנים בשיכרות רק מייך

דכתיב: (וי' שמייני ט) ויין ושכר אל-תשתו אתהו ובניך אתהו בבאכם אל-אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם, מה גבי נזיר - יין הוא דליתסר, אבל שאר משקין לא, אף גבי מקדש נמי - יין הוא דליתסר, אבל שאר משקין המשתכרין לא; ולאפוקי מדרי' יהודה, דתניא, ר' יהודה אומר: אכל דבילה קעילית, ושתה דבש וחלב, ונכנס למקדש - חייב. רבי יהודה לא משווה נזיר לכהן בעבודת ביהמ"ק כי הוא אוסר גם במשקאות משכרין אחרים.

חלב משכר ראה (רד"ק שופטים ה, כה) מים שאכל חלב נתנה בספל אדירים הקריבה חמאה: ... והשקתהו חלב הנותר אחר החמאה כי הוא מכביד הלב וטורף הדעת וגו'

(דרך אחרת לענות לרבי שמעון) איבעית אימא: ר"ש לית ליה איסור חל על איסור; דתניא, ר"ש אומר: האוכל נבילה ביום הכפורים - פטור. (תוספות מסביר שלא שנשבע לשותת אלא שנשבע שלא לשותת ונזר, הפסוק מנין ושכר יזיר גורם שיש בנזיר שני איסורים שלא כדרך הלימוד של ר"ש בכל התורה כולה שאיסור לא חל על איסור.

הסבר אחר לרבי שמעון על ושכר, הקרא (במ' נשא ו, א) מנין ושכר - מהפך פשטא יזיר - זקא-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות ע"פ השיטמ"ק והרא"ש: א' מנין לימוד כפשוטו לאסור יין מצוה כיון הרשות. כי הנזירות דוחה השבועה ב' ושכר לימוד שלא כפשוטו, שאם נשבע שלא ישתה חלים שני איסורים, שלא כדרך הלימוד של ר"ש בכל התורה כולה שאיסור לא חל על איסור.

ולרבנן נמי הכתיב: (במ' נשא ו, ד) מכל אשר יעשה מנפן הנין מחרצנים ועד-ג לא יאכל: ! אמרי לך רבנן: התם לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה. (לרבנן הקרא מלמד על צירוף איסורים של דברים היוצאים מן הגפן לכדי שיעור כזית להתחייב במלקות.) טט - תבנית הקרא כעין פרט וכלל ופרטים בתראה. פרט קדמא מכל - תלישא-קטנה, כלל אשר יעשה - קדמא ואולא, מנפן הנין מחרצנים ועד-ג לא יאכל: - ופרטים בתראה

ור"ש? לית ליה צירוף; דתניא, ר"ש אומר: כל שהו למכות, לא אמרו כזית אלא לענין קרבן. (לר"ש אין צירוף כלל בתורה, כי כל איסור עומד לעצמו בכל שהו. לכן על כל לאו שבתורה שיש בו מלקות מספיק לעבור בכל שהו להתחייב במכות, והעובר בכזית באכילה כגון ביה"כ, חלב, דם, נבילה מתחייב בקרבן)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, מצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.4 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד, לב:

ועמודי הַחֲצֵר סָבִיב וְאֲדָנִיָּהּ וַיְתַדְתֶּם וַיְמִיתֶיהֶם לְכָל-פְּלִיָּהֶם וּלְכָל עֲבֹדְתָם וּבְשִׁמַּת הַפְּקָדִי אֶת-כָּלִי מִשְׁמַרְתִּי מִשְׁאֵם:
וְעַמּוּדֵי – תרסא, אפשר כשעור מספר העמודים **במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה ו** ... ועמודי החצר סביב אלו נ"ו עמודים שהיו עומדים סביב החצר שעליהם פורסים הקלעים ואדניהם אלו נ"ו אדנים שבהם היו מעמידין העמודין וד' עמודים וד' אדנים שהיו פורסין עליהם מסך שער החצר, המיוחד בדבר שלכן לא היו עמודים בפניות חצר המשכן, אלא יצאו מוטות עץ מהעמודים אל הפינה ועליהם נתלו הקלעים בפניות. וכן בשער החצר לא היו מיישבה עמודים אלא ארבעה עמודים ובקצוות היו מוטות שיצאו מהעמוד הראשון והרביעי. אפשר כי המספר 60 מרומז בגי' האותיות **מוֹדֵי**. כי עם עמודים בפניות צריך לחצר 20, 11, 20, 3, 3, ולשער החצר 5 סה"כ ס"ב עמודים.

וְעַמּוּדֵי – תרסא, אפשר כשעור גובה העמודים המרומז בגי' של האותיות **וַדִּי** העולה 20 אמה.

העמק דבר – כל קרש נקרא בשם א' ב' ג' וכו' כדאיתא בירושלמי הוריות (פ"ג,ה"ה) דקראש של צפון לא עמד בדרום, וכן עמודים ואדנים. ובהערות שגם כל לוי נשא קרש או עמוד או כלי מסוים אליו. **וְעַמּוּדֵי –** תרסא, אפשר כרמז לכונין מחיצה של כל אחד במקומו הראשון וכל אחד עם הנושאים הקבועים שלו.

במדבר נשא ד, מט:

עַל-פִּי ה' פָּקַד אֹתָם בְּיַד-מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל-עֲבֹדָתוֹ וְעַל-מִשְׁאֵוֹ וּפְקָדֵייו אֲשֶׁר-צִנְהָ ה' אֶת-מִשְׁחָה: פ

עַל-פִּי ה' – קדמא ואולא, יש ללמוד הכתוב כעין כלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט פרט (א) **עַל-פִּי ה'** פרט (ב) **בְּיַד-מֹשֶׁה** ללמד שכל אשר **פָּקַד אֹתָם בְּיַד-מֹשֶׁה** היו ע"פ ה' אף שלא בכל מקום נאמר מפורש. כפ' **ר' יוסף בכור שור (מט) ו- עַל-פִּי ה' פָּקַד אֹתָם** - עשה אותם פקודים על משמרתם ומשאם. בבני קהת ובני מררי כתיב "על פי ה' ביד משה" (לעיל,לז,מה), ובבני גרשון **לֹא כְתִיב** אלא "על פי" (לעיל,מא), **וְלֹא כְתִיב** 'ביד משה'. ונראה, לפי שבראש הפרשה של בני קהת כתיב **וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאָל-אַהֲרֹן (לעיל,א), פירש בסוף שמשה עיקר, וכתב (מט, ת) בְּיַד-מֹשֶׁה**. ובבני מררי כתיב "בני מררי למשפחותם" וגו' (לעיל,כט), **וְלֹא כְתִיב** בה 'וידבר ה' אל משה', פירש בסופה **אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי ה' בְּיַד-מֹשֶׁה**: (לעיל,מה), לומר, **שִׁמְפִי הַגְּבוּרָה** נאמר למשה. אבל בבני גרשון כתיב "וידבר ה' אל משה" (לעיל, כא), ולא נזכר שם אהרון, לכך לא הוצרך לומר **בְּיַד-מֹשֶׁה** [הג"ה].

רמב"ן (מט) וּפְקָדֵייו אֲשֶׁר-צִנְהָ ה' אֶת-מִשְׁחָה - מסורת ה' כתיבין אשר וסבירין כאשר, ואותן הפקודים היו במצוה מבין שלשים ועד בן חמשים, לשון רש"י. ואם כן יהיה **וּפְקָדֵייו** כנוי למשה:

אבל ר"א (ראב"ע) פירש כי **אִישׁ אִישׁ** על גרשון קהת ומררי, שמינה משה לכל אחד משלתם על עבודתו ועל משאו כאשר הזכיר למעלה, וזה טעם "ופקודיו", של כל איש ואיש הנזכר. ויתכן שיהיה "אשר צוה" כפשוטו, יאמר שמינה שלשת האחים האלה כל אחד על עבודתו ועל משאו כמו שמפורש למעלה, ופקודיו של כל אחד מהם אשר צוה ה' את משה לפקוד אותם לגולגלותם מינה על עבודתו ועל משאו. הזכיר שמינה אותם למשפחותם, ומינה היחידים לגולגלותם כל אחד על עבודתו ועל משאו. **(ר' יוסף בכור שור** כל אחד 'זר' אצל עבודתו של חברו) וכן הדין שאין בן לוי רשאי לעשות במלאכת חברו ולא לסייעו בה, כמו שאמרנו (ספרי קרח ט, בבלי ערכין יא, ב) וכבר בקש רבי יהושע בן חנניה לסייע את רבי יוחנן בן גודגדה בהגפת דלתות, אמר לו חזור לאחוריך, שכבר אתה מתחייב מיתה, שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים:

וּפְקָדֵייו – זקף-גדול, הן שלושה גרשון קהת ומררי

אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא עבודת הלויים והשונים בהלכותיהם לגבי הנושא או שאינם מצטרפים, וזהו שכל משפחה יש לה עבודות שלה ואסורה בעבודות של משפחה אחרת, **וְעַל-מִשְׁאֵוֹ** - אתנח מגביל ועוד שראינו בפר' במדבר שהיו ללויים מנויים מה ישאו במדבר ולא היו מתחלפים ביניהם.

במדבר נשא ה, ח:

וְחוּ וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהַשִּׁיב אֵלָיו הָאִשֶּׁם אֲלֵיו הָאִשֶּׁם הַמּוּשָׁב לְה' לַפְתָּן מְלֹכֵד אֵיל הַכַּפְּלִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:

רש"י וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל, שמת התובע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו, כשנמלך זה להתודות על עונו ונאמר **רבותינו** וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב **אלא זה הגר** שמת ואין לו יורשים:

הָאִשֶּׁם הַמּוּשָׁב, זה הקרן והחומש:

חזקוני לְה' לַפְתָּן, הקב"ה אביו של גר וראוי ליורשו לפיכך ינתן לבן ביתו דהיינו כהן:

לְה' לַפְתָּן, קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר: **לַפְתָּן** – אתנח מגביל שרק כהני המשמר המשרת באותו שבוע יקבלו ירושת הגר שאין לו יורשים ולא כהנים אחרים.

במדבר נשא ז, ד – ה:

[ד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[ה] קַח מֵאֵתָם וְהִי לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְתָּה אֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:

(הפניה למדרש בזכות קונטרס ציורים להמחשה ע' כג חומש הדר ב"ב ת"ו)

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ו

ומי נתן להם את העצה, א"ר סימון שבטו של יששכר, אמר להם המשכן הזה שאתם עושים פורח הוא באויר, עשו לו עגלות כדי שיהא נטען בהם, הוא שהכתוב משבח שבט יששכר שנא' (ד"ה = דברי הימים = א' י"ב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, מהו לעתים, רבי תנחומא אמר לקיסרין, ר' יוסי בר קסרי אמר לעבורין,

ב"ה טוב טעם ודעת למדתי (טור"ל) כי במצוותך האמתית – ההלכות ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

(שם /דברי הימים א' י"ב) לועות מזה יעשה ישראל, שהיו יהודים לפרטא את הקורס, ראשיהם מאתים, אלו מאתים ראשי סנהדרות שהיה שבתו של יששכר ממעמיד, וכל אחיהם על פיהם, מלמד שכל אחיהם היו מסכימין ההלכה על פיהם כהלכה למשה מסיני,

במדבר רבה (וילנא) פרשה יב סעיף יח

יקריבו אותם לפני המשכן מלמד שהביאום ומסורום לצבור באו ועמדו לפני המשכן ולא קבל מהם עד שנאמרה לו מפי הגבורה קח מאתם הה"ד ויאמר ה' אל משה לאמר קח מאתם וגו' מהו לאמר תני רב הושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא משה צא ואומר להם דברי כבושים ודברי נחמות קח מאתם באותה שעה היה משה מתיירא ואומר תאמר שמא נסחלקה ממני ורוח"ק שורתה על הנשיאים א"ל הקב"ה משה אילו להם הייתי אומר שיביאו לך הייתי אומר שתאמר להם אלא כך מאתם מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם לדעת העליונה והיה משה מתיירא ואומר תאמר שמא אחת מן העגלות נשברה או א' מן השוורים מת ונמצא קרבן של נשיאים פסול אמר לו הקב"ה והיו לעבוד את עבודת אוהל מועד ניתן להם הווייה שיהיו קיימים לעולם עד היכן היו קיימים ר' יודא בשם ר"ש בר ר' נחמן ור' חנניא בשם בר קפרא אמר עד שבגלגל שוורים זבחו והיכן הקריבו ר' אבא בר כהנא אמר בנוב הקריבו ר' אבהו אמר בגבעון הקריבו ר' חמא בר ר' חנינא אמר בבית העולמים הקריבו אמר ר' לוי טעמיה דר' חמא ב"ר חנינא דכתיב (מ"א = מלכים א' ח) יובח (המלך) שלמה את זבח וגו' תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הווייה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו', ונתת אותם אל הלויים איש כפי עבודתו לפי טוה משאו הרבה לו עגלות להקל ממשאו.

קח - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מדרש רבה שיר השירים פ"ו ב אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. אלא קח מאתם וקח' מאתם היו הדברים.

צריך ברור במדרש רבה במדבר שבו כתוב פעם עד שנאמרה לו מפי הגבורה קח מאתם ואח"כ כתוב אלא כך מאתם מאתם היה הדבר". האם ה"כך" היא שגיאה או שהמדרש מדגיש "דווקא כך מאתם יצא (קרה) הדבר". ההסבר של טע על **קח** - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מבוסס על דוגמאות אחרות במקרא. אם המדרש רבה כאן אינו טעות סופר הרי זה סיוע בעל משקל רב לתמוך בהשערה שטעם יתיב משמעו בין היתר דווקא כך, לפחות כך.

קח מאתם וקח' - זקא-קטן זקא-גדול - גלוי דעת/רצון ה' כנאמר ב-מדרש במדבר רבה נשא פי"ב י"ח מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם לדעת העליונה. זאת אומרת שדעת/רצון ה' קדם למעשה וע"פ מדרש רבה שיר השירים פ"ו ב שבת או נשיא שבת יששכר כוונו להלכה שלא בדרך רוח הקודש ששרתה עד אז רק על משה.

קח מאתם וקח' לעבד - זקא-קטן זקא-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, כעין נתן להם חזוק מיוחד כנאמר מדרש במדבר רבה נשא פי"ב י"ח אמר לו הקב"ה (למשה) והיו לעבד את-עבדת אהל מועד תן להם הווייה, שיהיו קיימים לעולם ... תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הווייה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'.

* ק'ת מ'אתם ו'היו- ר"ת קמו - כעין עמדו לזמן רב

במדבר נשא ז,י: ויקריבו הנשיאים את חנכת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשיאים את-קרבנם לפני המזבח: ויקריבו - דרגא - הקרבה לפי סדר ידוע. כאן סדר המחנות והשטים בתוך המחנות. הנשיאים את-קרבנם - תביר טפחא - משמע לחלק לכל נשיא סדר קרבן לעצמו לעומת

במדבר נשא ז,יא: : ויאמר ה' אל-משה נשיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת-קַרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ: ס במדבר מטות לד,יח: ונשיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטֵּה תִּקְחוּ לַחֲנֹל אֶת-הָאָרֶץ:

יהושע כב,יד: ונעשרה נשיאים עמו נשיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לַבַּיִת אֶב לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רֵאשׁ בֵּית-אֲבוֹתָם הָמָּה לְאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: נשיא אֶחָד - קדמא אזלא, לַיּוֹם - רביע טט - נשיא אחד מיוחד שמוליך ארבע מחנות והוא נחשון, יקריב ראשון ביום הראשון בלבד, ועוד, ע"פ ההמשך ראה ההסבר הבא **נשיא אֶחָד לַיּוֹם - מהפך פשטא זקא-קטן דרשה אחת כפשטו - נשיא כל שבת ביום לעצמו, מהפך פשטא - יש כאן אי רגילות א' שלא כתולדותם אלא כנסיעתם ב' למרות שנחשון הוא נשיא מיוחד, ולא ישתתף מתוקף מעמדו עם כל נשיא אחר ביומו של אותו נשיא, אלא כל נשיא לעצמו **יקריבו את-קרבנם** - זקא-קטן - שני סוגי קרבנות - א' לאכילת מזבח: קרבנות בהמה ומנחתם, ב': כלי שרת כקרבן ולא כבדק הבית. ראה הסבר לפסוק ע"ט.**

נשיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת-קַרְבָּנָם - מהפך פשטא זקא-קטן, פשטא זקא-קטן, פעמיים זקף בין שני קיסרים, אפשר כעין בנין אב, דבר החזור וקורה, ראה גם **שיר השירים ה,א, מלכים א ח,סד**

רמב"ן (ז,יג) סלת בלולה בשמן למנחה - חנכו הנשיאים את המזבח בכל המינים הקרבים עליו. על כן הביאו מנחה וקטרת ועולה ושלמים וחסאת. והקטרת והחסאת הוראת שעה, שאינם באין בנדרה, אבל להשלים בחנכה כל הקרבנות נעשה כן, כי אין ישראל מקריבים זולתי אלה הקרבנות בלבד, כי החטאת והאשם דבר אחד ושם אחד הוא, ותורה אחת להם (ראה ו' ז,י). והנה השם הנכבד הסכים על דעת הנשיאים, וצוה: **נשיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ (לעיל,יא)**, ולפיכך יתכן שהיא מצוה לדורות שיחנכו לעולם בית המקדש והמזבח; ולכך עשה שלמה חנכת הבית, דכתיב "ויחנכו את בית האלהים המלך וכל העם" (דה"ב ז,ה); וכך אנשי כנסת הגדולה עשו **חנכה**, דכתיב "ועבדו בני ישראל כהניא וליואי ושאר בני גלותא חנכת בית אלהא דנה כחדוה והקריבו לחנכת בית אלהא" וגו' (עז' ו,טז-יז); וכך לימות המשית נאמר ביחזקאל "שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו ומלאו ידיו. ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם" (מג,כו-כז); והיא חנכה למזבח במלואים. והנה תהיה ענין זו המצוה כענין פרשת טמאין בפסח (ראה במ' ט,ו-יב) ופרשת בני יוסף (ראה במ' לו), שהסכימה דעתם לדעת העליונה, ונצטוינו בהן לדורות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 במדבר נשא ד, כא (התשע"ה)

במדבר נשא ו, ב, ג, ד: [ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או-אשה פי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה: [ג] מינין ושקר נזיר חמץ גין וחמץ שכר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: [ד] כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן הנין מתרצנים ועד-גן לא יאכל:

(סוף) בבלי נזיר לדא, מתני'. שלשה מינין אסורין בנייר: הטומאה, והתגלחת, והיוצא מן הגפן. וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. (בבלי נזיר לדב, משנה ראשונה אומרת: עד שישתה רביעית יין, רבי עקיבא אומר: אפי' שרה פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית - חייב. וחייב על היין בפני עצמו, ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירף); ר' אלעזר בן עזריה אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים - אלו החיצונים, הזגים - אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא תטעה, כזוג של בהמה, החיצון זוג והפנימי עינבל.

נקדים ונאמר כי שיעור חיוב לאוכל בכל התורה הוא כזית פרט לבריה שהוא שלמותה, שיעור חיוב למשקה בכל התורה הוא ברביעית, ר' עקיבא ב- (נזיר לחב, ב) לומד ששיעור שתייה בנייר בכזית בלי לציין מקור. מכל – תרסא, שיעור חיוב לנלמד מ-אשר יעשה – קדמא ואולא שמלמד על כלל של שיעור מחייב מצירוף מינים שונים, אוכל עם אוכל, משקה עם משקה, ויש גם צירוף של אוכל עם משקה שזאת סוגיית היתר מצטרף לאיסור. מכל – תרסא, שיעור חיוב של צירוף של מה שנמנה בכתוב מגפן הנין שמיני מאכל מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב כזית. ושמיני משקין מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב ברביעית.

מגפן הנין – מונח רביעי, לפחות ארבע לאוים (בבלי נזיר לחב, ב) אכל ענבים לחים ויבשים, חרצנים וזגים, וסחט אשכול של ענבים ושתה - לוקה חמש; ... ועוד דבין הביניים (בשר הענב שבין הזג לחרצן) (פ"פ תוס' בין הביניים פירוש (א) לר"ת ענבים קטנים הגדלים בין ענבים גדולים ואוכלם בשלימותם ואף שלא יגיעו להיות ענבים גדולים חייב עליהם; פירוש (ב) אכל בשר הענב בלי קליפה וחרצן) ראה להלן רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח

בבלי נזיר לדא, מתני'. ... וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. ... ר' עקיבא אומר ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירף); מתרצנים ועד-גן – תביר טפחא, תבנית שאין בה דרגא או מרכא לפני טעם תביר, ואחרי התביר יש רק טפחא. דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר טפחא - קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד.

מתרצנים – תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית, וגם חייב על צירוף כזית של מאכלים שונים היוצאים מן הגפן או על צירוף של רביעית של משקים שונים היוצאים מן הגפן ועד-גן – מקף כרב-מצב של הזג (א) זג שלם (ב) חלקי זגים, טחון

ה-רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח הוא ככתוב ב-בבלי נזיר לחב, נזיר שאכל כזית ענבים וכזית חרצן וכזית זג וכזית צמוקים ושתה רביעית יין ואפילו סחט אשכול ושתה ממנו רביעית הרי זה לוקה חמש מלקיות, שכל אחד מהן בלאו אחד הוא ולוקה מלקות ששית משום לא יחל דברו שהוא שוה בכל הנדרים, וכן אם אכל כזית זג או כזית ענבים לוקה שתיים אחת משום זג או משום ענבים ואחת משום לא יחל דברו, ... ה-רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ט (מחדש ששתיה שונה מאכילה בחיוב, באכילה כזית לוקה על כל סוג בהתראהאחת, בשתייה אף ששתה מסוגים שונים לוקה רק אחת בהתראה אחת). נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ אינו לוקה אלא אחת שאינו חייב על היין בפני עצמו ועל החומץ בפני עצמו, שאין כתוב יין לא ישתה וחומץ לא ישתה אלא כך (בב' נשא א, 1) חמץ גין וחמץ שכר לא ישתה כלומר לא ישתה יין ולא דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו והואיל ולא כפל אלא החומץ שהוא שם אחד אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.

וחמץ שכר – מרכא טפחא, יתור לרבות, דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו גין וחמץ שכר – תביר מרכא טפחא, תביר מיעט לומר שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- (בב' נשא א, 1) חמץ גין וחמץ שכר אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחד בלבד בהתראה אחת מכאן לומד הרמב"ם על היין עצמו וחומץ יין שלא לוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה, ה"י).

השגת הראב"ד/ נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ (שהרמב"ם פסק שלוקה אחת). א"א זה אינו מחוור והלא שני שמות הם (יין וחומץ, זה לא כמו חמץ גין וחמץ שכר) ולמדו לכל איסורי נזיר מן (ענבים) לחים ויבשים מה הללו שהן מין אחד והן שני שמות וחייבין על זה בעצמו ועל זה בעצמו (ולוקה שתיים) אף כל וכו' ויין וחומץ שני שמות ושני מינים הם כדאיתא בבבא בתרא אבל חמץ גין וחמץ שכר מין אחד ושם אחד הן, תרווייהו חלא (חומץ) מיקרו (ולוקה אחת) והכי איתא בע"ז.

[אוצר החכמה] ערוך השולחן העתיד, הרב יחיאל מיכל אפשטיין, חלק ח, סימן יד, סעיף ב (על נזיר לחב, ב) ... וכן חומץ יין וחומץ שכר לא אחד הן אף שבפסוק נחלקו לשתיים מפני ששניהם שם חומץ עליהם אבל יין וחומץ נראה דחייב שתיים שהרי שני שמות הן ושני טעמים ועל אב"ד דעת הרמב"ם אינו כן כמו שיתבאר בסעיף י'. סימן יד, סעיף י ... ונראין דברי הרמב"ם תמוהים כי דברי הראב"ד צודקין. הראב"ד לומד שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- (בב' נשא א, 1) חמץ גין וחמץ שכר אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחת בלבד בהתראה אחת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **תאנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותקדימים) - להבדיל; **מונח** - רבו; **המקד פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבו**; **דראג** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** - סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהעניין על העניין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה; **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהעניין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב **מדות דר'** אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **תלשא** - **תלשא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **פאר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

אבל יין וחומץ הם שני שמות שונים ולוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתארה אחת (פ"ה,ה"י).
(במ' נשא ו,ג) **המין יין והמין שכר** - מרכא תבר מרכא טפחא, קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; אם נאמר שזה מתיחס גם ליין וחומץ אז לפי הראב"ד בין וחומץ לוקה על כל אחד בנפרד, ב-**המין יין והמין שכר** לוקה אחד בלבד.

(המשך הסבר למשנה ר' אלעזר בן עזריה (להלן ראב"ע) אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. טט - מיעוט חרצנים שניים, ראב"ע מחייב על אכילת שני חרצנים וזג לפחות, השאלה האם צריך שניים שלמים וזג שלם והשאר שישלים לזית יכול להיות טחון? אבל **מחרצנים ועד-זג** - תבר טפחא, קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד. תבר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית. (המשך הסבר למשנה) אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים - אלו החיצונים, הזגים - אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא טעעה, כזוג של בהמה, החיצון וזג הפנימי עינבל.

גמ'. (המשנה אמרה) שלשה מינין אסורין בנזיר, הטומאה כו' (והתגלחת, היוצא מן הגפן).. (מדייקת הגמרא) היוצא מן הגפן אין, גפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עליו ולולבין במשמע. איכא דאמרי לה (סובר שממרישא של המשנה אין כל כך דיוק למעט עלים כי גם הם יוצאים מן הגפן, לכן הדיוק הוא מ) אסיפא (של המשנה): אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית; מן הענבים אין, מהגפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עליו ולולבין במשמע (לחייבו). במאי קמיפלגי? ר"א דריש ריבוי ומיעוט, רבנן דרשי כללי ופרטי.

כאן מבורר כיצד פועל כלל ופרטי ורבו ומיעוט. הפסוקים מוציגים לצורך הדיון
[ב] **מינין ושכר נזיר המין יין והמין שכר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:**
[ד] **פל ימי נזרו מפל אשר יעשה מנפן הנין מחרצנים ועד-זג לא יאכל:**

רבי אלעזר דריש רבוי ומיעוט (ככותרת כללית):
(במ' נשא ו,ג) **מינין ושכר נזיר** (עם כל המשך הפסוק) - מיעט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,ד) **מפל אשר יעשה מנפן הנין** - ריבה (ע"פ הברייתא כל הגדל מהגפן אפילו עלים ולולבים), מיעט וריבה - ריבה הכל, מאי ריבה? ריבה כל מילי (היוצא מן הגפן), מאי מיעט? מיעט שבישתא (המפרש: זמורות של הגפן). (ואת המיעוט של **מחרצנים ועד-זג** לומד דדרשה אחרת כרבי אלעזר בן עזריה בגמרא ולא כחלק ממיעוט רבוי ומיעוט)
כאן למדנו כי מיעוט ורבו מרבה הכל פרט לדבר אחד הרחוק ביותר שקשור לנושא
ורבנן דרשי כללי ופרטי (ככותרת כללית):

(במ' נשא ו,ג) **מינין ושכר נזיר** (עם כל המשך הפסוק) - פרט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,ד) **מפל אשר יעשה מנפן הנין** - כלל (עדיין ללא מסקנה מה זה),
מחרצנים ועד-זג - חזר ופרט, פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש (לשון ראשון) פרי ופסולת פרי (המפרש: כגון ענבים ויין וחומץ.), אף כל פרי ופסולת פרי. (המפרש: להביא גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך.)
(לשון אחרון) אי מה הפרט מפורש פרי גמור, (המפרש: ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין.) אף כל פרי גמור אמרת.?

א"כ (המפרש: שלא להביא בו אלא פרי גמור), מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמרו (המפרש: שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב כו')? **ענבים לחים ויבשים** הא כתיבי, **יין והמין** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. (המפרש: אף כל פרי ופסולת פרי, שאם אתה אומר אף כל פרי גמור (בלבד) נמצא דאינו מרבה שום דבר בעולם.)

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר **מחרצנים ועד-זג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשא' למשכו ולדונו כעין הפרט, אלא נעשה כלל מוסף על הפרט, עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנזיר. אמר מר: מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי, אף כל פרי ופסולת פרי. פרי - עינבי (ככתוב **ענבים לחים ויבשים**). פסולת פרי מאי היא? חומץ. אף כל פרי מאי היא? גוהרקי (ענבים דקים שגדלים בין בין שאר גרעינין גדולים). אף כל דפסולת פרי מאי היא? אמר רב כהנא: לאיתויי עינבי דכרין (ענבים שהתליעו). **ועד-זג** - אמר רבינא: לאיתויי דבין הבינים (המפרש: אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרצן שממנו נעשין שמרים. טט - שלא כותס' לח.ב שזה בשר הפרי). אמר מר (תנא קמא): [אין] מה הפרט מפורש פרי גמור, אף כל פרי גמור! אמרת? א"כ, מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו? **ענבים לחים ויבשים** הא כתיבי, **יין והמין** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה ת"ל **מחרצנים ועד-זג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשא' למושכו ולדונו כעין הפרט (שדומים לפרט שבראש), אלא נעשה כלל מוסף על הפרט (ומרבה פרטים רבים גם שלא דומים לפרט שבראש), עד שיפרוט לך הכתוב (**בבלי נזיר לה,א**) כדרך שפרט לך בנזיר, **מחרצנים ועד-זג**. (הגביל את הרבוי מהכלל לכעין הפרט שבראש) (לפי כך תמעטו עליו ולולבין שר' אלעזר מרבה לחיוב)

לר' אלעזר בן עזריה (שבמשנה), דקא מוקים להאי **מחרצנים ועד-זג**, (לדרשה אחרת שלא קשורה לפרט וכלל ופרט) לומר שאינו חייב עד שיאכל ב' חרצנים וזג, פרטא מנא ליה (מניין ידע לרבות את הפרטים שבפרט כלל ופרט)? (תשובה א) סבר לה כרבי אלעזר, דדריש מיעט וריבה (לכן יכלל עליו ולולבין לחיוב). ואי בעית אימא: כרבנן (שלמדו בפרט וכלל ופרט), דאי סלקא דעתך כדאמר רבי אלעזר בן עזריה (לדרשה אחרת בלבד ולא לפרט וכלל ופרט), ליכתביה רחמנא להאי **מחרצנים ועד-זג** גבי פרטי (עם הפרט הראשון), למאי הלכתא כתביה בתר כלל (לאיזה הלכה נכתב בסוף)? שמע מינה למדייניה בכלל ופרט (ללמוד פרט כלל ופרט וגם הדרשה הנוספת). ואימא: כוליה להכי הוא דאתא (ואולי תאמר שבא רק לפרט וכלל ופרט)! א"כ, לכתוב או שני חרצנים או שני זגים או חרצן וזג, למאי הלכתא כתב רחמנא **מחרצנים ועד-זג**? שמע מינה למידרש ביה כלל ופרט (הכוונה פרט וכלל ופרט), ואיכא נמי למידרש ביה: עד שיאכל שני חרצנים וזג (החכמים אינם מסכימים לדרשה המיוחדת הזאת). ב-**(במ' נשא ו,ד) אשר יעשה** - קדמא ואולא רמזה על סדר של פרט או מיעוט (**במ' נשא ו,ג**) וכלל או רבוי (**במ' נשא ו,ד**) ופרט (וללא מיעוט סוגר) (**במ' נשא ו,ד**). אלא שהימצאות מלת "כל" בכלל או ברבוי עושה מסקנה זאת על קדמא ואולא לא כל כך ברורה. ב-**(שמ' מש' כב,ט)** אין מלת "כל" והכלליות נראית כבאה מן הכתוב הסתמי **כי-יתן** אבל הפרטים המגיעים אחר הקדמא ואולא מגבילים סתמיות כללית זאת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מן; **מאריך**, **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

הגמרא עוברת לזון במידת הדרישה פרט וכלל ופרט.

1.6 במדבר נשא ו,כג – כז: פ [כב] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 47 בתורה, אפשר מקביל לשערי פדות? הוד שבמלכות?

במדבר נשא ו,כג – כז: פ [כב] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 47 בתורה, אפשר מקביל לשערי פדות? הוד שבמלכות?

[כנ] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: ס

[כד] וַיְבָרְכֵהוּ ה' וַיִּשְׁמְרֵהוּ: ס [כה] יָאֵר ה' וּפָנָיו אֲלֵיךָ וַיַּחֲבֶה: ס [כז] וַיִּשְׁמֹו אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵינִי אֲבָרְכֶם: ס

[כז] וַיִּשְׁמֹו אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵינִי אֲבָרְכֶם: ס

בבלי ראש השנה להא, ... והאמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר (רש"י: כלומר כיון שאמר: נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך). - שוב אינו צריך (רש"י: לומר מקראות המוספין). אלא משום דאושי (מרובות) ברכות (רש"י: שהי כאן תשע, וארוכות, ומטעות, דאין הכל בקיאיין בהן, ורבותי מפרשיין להא דרב חננאל במלכות וזכרונות ושופרות, וקשיא לי: הא דלא כרבנן ולא כר' יוחנן בן נורי, דתנן (ראש השנה לב, א): אין פוחתין מעשרה מלכות וכו').

גופא, אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך (לומר הפסוקים במלואם). סבור מינה: הני מילי - ביחוד, אבל בצבור - לא (אלא שיאמר). אתמר, אמר רבי יהושע בן לוי: אחד יחיד אחד צבור, כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך.

[רמב"ם שופר וסוכה וולוב פ"ג,ה"ח] ... ואפילו אמר ובתורתך ה' אלהינו כתוב לאמר ואמר פסוק של תורה והפסיק שוב ה אינו צריך ו כלום. ע"פ [ה ו הגהות מיימוניות] מחלוקת אילו פסוקים יכול לדלג אם יאמר ובתורתך כתוב לאמר. [ש"ע או"ח תקצאד,] ... הגה אם אמר ובתורתך כתוב לאמר (יא) יצא (טור). [משנה ברורה סימן תקצא ס"ק יא] (יא) יצא - עיין במ"א דדוקא דיעבד אבל לכתחלה יש לזהר לומר כולם. עוד כתב דצ"ל ג"כ וכ"כ בדברי קדשך וכן נאמר ע"י עבדיך הנביאים:

(המשך [בבלי ראש השנה להא,]) (הקדמה: אפשר כי סמיכות הדיון האם לומר פסוקי קרבנות מוספין ופסוקי מלכות וכד' או לצאת באמירה 'ובתורתך כתוב לאמר' לדיון בברכת כהנים רוצה ללמד שכאשר כהנים מברכים ברכת כהנים היא צריכה צריכה להאמר במלואה). ... אמר רב אחא בר עירא אמר רבי שמעון חסידא: פוטרי היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות (שאנוסים מפני עבודתם ואינם בתפילת הצבור, ותפילת שליח צבור מציאה אותם גם אם אינם מכוונים). ולא מיבעיא הני דקיימי הכא (והאם לא מוציא גם את הנמצאים סמוך למקום התפילה)? אדרבא, הני (שבשדות) - אניסי, הני (שבעיר) - לא אניסי, (וזה מוקש מברכת כהנים) דתני אבא בריה דרב בנימין בר חיאי: עם שאחורי (סמוכים אל) כהנים (ולא באים לשמוע ברכתם) - אינן בכלל ברכה! אלא: כי אתא רבין אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא: לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות, מאי טעמא - משום דאניסי במלאכה, אבל בעיר - לא. הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה.

(במ' נשא ו,כג) דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד המספר שתיים. שתי דרכים להשמיע ברכת כהנים, (א) מוציא מן הפשט (מהפך פשטא) שיש להסתפק האם שליח צבור מחויב לומר את ברכת הכהנים במקומה בתפילה במלואה, או אם לא אמר אז יצא כעין הנאמר ב-[בבלי ר"ה להא,] אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך. (ב) כפשט ע"י הכהנים עצמם ובמלואה. וההסבר לכך כמסקנה מהאמורן ב-[בבלי ר"ה להא,] אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך (לומר פסוקים). רש"י – מפרש ששליח צבור יכול לומר לדלג פסוקי קרבנות מוספין, תוס' מפרש שהש"י יכול לומר 'ובתורתך כתוב לאמר' ולדלג על פסוקי מלכיות, וזכרונות, שופרות, אבל חייב לומר קרבנות מוספין. מה יאמרו רש"י ותוס' לגבי דלוג בברכת כהנים? הרב א"מ פרל הי"ו מציע לומר כי **(במ' נשא ו,כג) לֵאמֹר** – סלוק, מגביל את הכהן לאמר את ברכת הכהנים במלואה ולא יאמר תתברכו בנוסח הכתוב בתורה או ככתוב בתורתך או **ובתורתך כתוב לאמר**.

אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו – מקף, מקף, כל אחד כרב-מצב ללמד (א) שיש כהן שמברך (ב) יש כהן שאינו מברך, כנמנה ב-[ש"ע או"ח נשיאת כפים ונפילת אפים ס' קכח] אילו דברים פוסלים בכהן.

(במ' נשא ו,כג) אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מקף מונח אתנה, **(במ' נשא ו,כג) אֶת-בְּנֵי** – מקף כבורר בין ברכה במנין ובין בפחות. והלכה [ש"ע או"ח הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים ס' קכח סעיף א] * (א) (א) אין נשיאת כפים * א' [א' א] א' א' <א' בפחות א' { מ', <א' ב [ב] ב' <א' והכהנים (ב) מהמנין. **(במ' נשא ו,כג) יִשְׂרָאֵל** – אתנה, מגביל ברכת כהנים למנין לפחות.

(במ' נשא ו,כג) עַל-בְּנֵי – מקף כבורר על מי חלה ועל מי לא חלה ברכת כהנים. והלכה **[רמב"ם תפילה ונשיאת כפים פט"ו,ה"ח]** עם שהם אחורי הכהנים אינם בכלל הברכה, והעומדים מצדיהן הרי הם בכלל הברכה, ואם היתה מחיצה בין הכהנים ובין המתברכים אפילו היא חומה של ברזל הואיל ופניהם מול פני הכהנים הרי הם בכלל הברכה. ובשו"ע מצרף את העם שבשדות.

(במ' נשא ו,כג) עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – המלבי"ם מסביר כפר' מצורע כי מלת על מצרפת, וזה מתאים עם תבנית הטעמים מקף מונח סלוק, העם שבשדות מצטרפים לעם שבבית התפילה לברכת כהנים, ולתפילה. ואילו העומדים אחורי הכהנים אינם בכלל ברכה, כי כאילו לא באים לשמוע ברכתם. **(במ' נשא ו,כג) עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות ברכת כהנים חלה על העומדים לפני ובצידי הכהנים ועל העם שבשדות האנוסים במלאכה פטורים מלכוא לברכת כהנים ויוצאים מברכת כהנים שבבתי התפילה, ולא אחרים כמו העומדים אחורי הכהנים ושלא באו להתברך.

במדבר נשא ו,כג,כז: כז: פ [כב] וַיְדַבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: ס

ס [כז] וַיִּשְׁמֹו אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵינִי אֲבָרְכֶם: ס

בבלי סוטה לז,ב מתני'. ברכת כהנים כיצד? במדינה אומר אותה שלש ברכות, ובמקדש - ברכה אחת;

הרמב"ן – במקדש ברכה אחת בגבולין שלוש ברכות, יתכן שהיות **(במ' נשא ו,כג) יָאֵר ה'** – דרגא בפסוק האמצעי משלושה פסוקי ברכת כהנים יוצרת קשר אלפניו ולאחוריו לאחדם לברכה אחת.

במקדש אומר את השם **[בבלי סוטה להא,]** ככתבו, ובמדינה - בכינויו; במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן, ובמקדש - על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול, שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ; ר' יהודה אומר: אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר: **(וי' שמ' ט,כב) וַיִּשָּׂא אֶהָרֶן אֶת-יָדָיו וַיִּדְו אֶל-הָעָם וַיְבָרְכֶם.**

גמ' בבלי סוטה להא, ... תניא אידך: **כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - אין לי אלא בני ישראל; גרים, נשים, ועבדים משוחררים מניין? ת"ל: **אָמֹר לָהֶם**, לכולהו. **אָמֹר** – טפחא, בתפקיד שנוי ורבוי, מרבה גרים, נשים, ועבדים משוחררים

(במ' נשא ו,כג) כֹּה תִבְרְכוּ – מרכא טפחא, ע"פ **[בבלי סוטה לז,ב]**, כרישום מקוצר של תור לרבות הלכות הנדרשות מהקשה מכתובים אחדים (א) בלשון הקודש מ-"כה" במשמע דווקא כך ומוקש גם מ-**(דב' תבוא כו,ב)** (ב) בעמידה, מוקש מ-**(דב' תבוא כו,ב)** וגם מ-**(דב' עקב**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותקופים) - להגביל: **מונה** - רבוי; **הקף פטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תבר** - מחלק, מנעם, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגזול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גזול** - 3; **רבוע** - 4; **מנה רביע** - לפחות 4 ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחאה; **תלישא-גזולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחאה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחר/בתושבע"פ.

יה, (ג) **בנשיאות כפים**, מוקש מ- (**י' שמ' ט,כב**) וגם מ- (**דב' שפ' יח,ה**), (ד) **בשם המפורש**, מוקש מ- (**במ' נשא ו,כז**) וגם מ- (**שמות יתרו כ,כא**) (ה) **פנים כנגד פנים**, מוקש מ- (**במ' נשא ו,כג**), כאדם האומר לחבירו. (ו) **תניא אידך**: (**ג,ג**) **פה תברכו** - בקול רם, מוקש מ- (**במ' נשא ו,כג**) וכך פוסק **רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד,ה"א** אין ברכת כהנים נאמרת בכל מקום אלא בלשון הקדש שנאמר **פה תברכו**

את-בני ישראל, כך למדו מפי השמועה ממה רבינו ע"ה (עליו השלום) (טט - א) כה תברכו בעמידה, (טט - ב) כה תברכו בנשיאת כפים, (טט - ג) כה תברכו בלשון הקדש, (טט - ד) כה תברכו פנים כנגד פנים, (טט - ה) כה תברכו בקול רם, (טט - ו) כה תברכו בשם המפורש, והוא שיהיה במקדש כמו שאמרנו.

פה תברכו - מרכא טפחא, תור לרבות, לימודים אחדים כפי' הרמב"ם.
רש"י עה"ת (כז) **ושמו את-שמי** - יברכום בשם המפורש (ראה ספ"ב מג.) **ואני אברכם** - לישראל, ואסכים עם הכהנים (ראה חולין מט,א). דבר אחר (שם): **ואני אברכם** - לכהנים.

אמור להם - שתי המלים ביחד מלמדות כפי' **רשב"ם עה"ת לא תברכו** מברכת פיכם, כאדם שאומר: 'תבואתה לראש פלוני כך וכך', אלא אלי תתפללו - שאברכם אני, כמו שמפרש: "יברכך ה'" (להלן,כד); ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו, ואברכם לישראל, כמו שמפרש **ושמו את-שמי על-בני ישראל** (להלן,כז); כשיברכו כהנים לישראל ב"שמי" ולא בשמם, **ואני אברכם** (שם) לישראל, כמו שיתפללו הכהנים ואומרים: "יברכך ה'".
אמור להם - הפשט נשמע שהכהנים מברכים מעצמם.

אבל ע"פ תבנית הטעמים נלמד כך: שתי המלים ביחד מלמדות **להם** - סלוק, מגביל כפי' **רשב"ם עה"ת** שלא יברכו הכהנים מברכת פיהם אלא שהכהנים מתפללים לה', ואם כך יעשו אז **אמור** - טפחא, פסקא טעמא את היחד ומלמד כי יש שנוי **ואני אברכם** (שם) לישראל, כמו שיתפללו הכהנים ואומרים: **יברכה ה'** וה' מברך לישראל לפי אמירתם.

אמור להם - שתי המלים ביחד מרמזות ל-**בבלי סוטה לז,ב מתני'**. ברכת כהנים כיצד?
אמור - טפחא, פסקא טעמא את היחד ומלמד כי יש שנוי בברכת כהנים במדינה מהמקדש, (א) במדינה אומר אותה שלש ברכות, ובמקדש - ברכה אחת;

(ב) (**במ' נשא ו,כג**) **אמור** - טפחא, טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, ע"פ (**בבלי סוטה לז,ב**) שנוי מההגבלה שסבר רב חסדא שרק כהן קורא לכהנים לברך אלא כאביי שמרבה ישראל על כהן לקרוא לכהנים לברך.
להם - סלוק, מגביל, כפי' **רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד,ה"ג** ... ושליח ציבור מקרא אותם מלה מלה והם עונין שנאמר **אמור להם עד שיאמר** (השליח צבור, והוא ישראל ממלת להם) ...

במדבר נשא ו,כד: ס יברכה ה' וישמרה: ס

רש"י (כד) יברכה ה' - שיתברכו נכסין (ראה ספ"ב מ). **וישמרה ה'** - שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך; שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם, וכיון שבאים ליסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו? אבל הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן הוא השומר (ראה תנח' נשא י'). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי (ספ"ב מ).

ליקוטי שיחות האדמו"ר ממ"ש חל"ג ע' 50 דבפשטות ברכת **יברכה ה'** היא ברכה כללית, שהקב"ה יברך את האדם בכל עניניו, וא"כ מדוע פרש רש"י שהברכה היא "יתברכו נכסין" שהיא על הנכסים בלבד? וי"ל בזה, דהנה בפרשת בחקתי נתפרשו רבוי ברכות למקיימי תומ"צ, וא"כ קשה מה החידוש בברכת כהנים על הברכות שבפ' בחקתי (כן הקשו בפענה רוא ומושב זקנים כאן)? ולכן פרש רש"י שהברכה כאן היא "יתברכו נכסין", שהיא ברכה מיוחדת שאינה נכללת בפרשת בחקתי. דבפרשת בחקתי עיקר הברכות הוא בענין רבוי הטוב בכמות שיושפע לבני"ע ע"י קיום התומ"צ, וכשמדובר על התבואה והפרות, הברכה היא רק ש"הפרות יהיו משתמרין" (רש"י שם י"ד"ה ואכלתם).

משא"כ כאן הברכה היא ש"יתברכו נכסין", דפרושו שהנכסים שיש לו להאדם כבר (נכסין), יתברכו ויתרבו יותר מכפי מדתם וטבעם, ע"ד שמצינו ביצחק - וימצא בשנה ההיא מאה שערים (בר' תל' כו,יב), ואע"פ ש"הארץ קשה והשנה קשה" "עשתה על אחת שאמדוה מאה" (פרש"י שם).

יברכה ה' - מרכא טפחא, תור לרבות התברכות הנכסים שיש לו לאדם כבר, שיתברכו ויתרבו יותר מכפי מדתם וטבעם. **ה'** - טפחא, בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **וישמרה ה'** שרבו התברכות הנכסים היא גם מפני שמירת ה' שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך; ... **וישמרה ה'** - סלוק, מגביל השמירה אל הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן הוא השומר.
טט - **יברכה ה'** - מרכא טפחא, תור לרבות "רבוי של ברכת שמים מעל ועל הארץ מתחת"

במדבר נשא ו,כה: ס יאר ה' ופניו אליה ויחנה: ס

יאר ה' - א קדמא דרגא פסק, מצד כללי הטעמים בתבנית היה צריך להיכתב טעם מרכא ולא טעם דרגא כי אין בין הדרגא לתביר שאחריו שתי הברות ללא טעם. אבל הקב"ה רצה דווקא טעם דרגא ולכן סיבה אחת לפסק להוסיף פיצוי במקום הברה. כמו כן אפשר להסביר כי בכתוב **ה' ופניו** טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה תורה בלשון בני אדם.
אבל ע"פ תבנית הטעמים הבאה יובן הפסוק באור חדש:

ה' ופניו אליה - דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו הענין, קבוצת הפרטים הם כל אחד מבני ישראל, וה' יאר - קדמא, מקדים בהארת פנים שווה במתנה לכל אחד מהארת בחינת פנים העליונים, כנאמר ב-**ספרי פסקא נא** יתן לך מאור פנים, ר' נתן אומר זה **מאור שכניה**, ... ד"א **יאר** זה **מאור תורה** וגו'. ונאמר ב- **אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק ד' דף קו ...השכל** מתבונן בהתבוננות חיצונית - תאזה, זו בחינת הדעת. לעומת התבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה' היא **בחינת**

מתנה נתונה מאת ה' מן השמים מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ (**במד' נשא ו,כה**) **יאר ה' ופניו אליה (ויחנה:)** וכש"כ (**דברים נצבים ל,י**) **ומל ה' אל תיך (את-לכבה)** (קדמא דרגא תביר טפחא) **ואת-לכב ורצה לאתנה את-ה' אליה ככל-לכבה ויכל-נפשך למען תיך:)** **ומל** - קדמא, קודמת פעולת ה' כדי להעמיד אמונה שווה בה' בכל אחד מישראל המרומו ב-ה' **אליה את-לכבה** - דרגא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורה לנושא ושעל כל אחד חל ענין שווה.

יאר - קודמת לקדימה הנ"ל העמדת אמונה המביאה להתבוננות כמו שכתוב ב-**אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק א' הודיע לבני** אדם גבורתה של תורה. ולהודיע לבני אדם גבורתה של תורה שבע"פ וכחה עוז. פירש שלמה המלך ע"ה חגרה בעוז מתניה וכו' (**משלי א,י**). מתנים הם דבר המעמיד כל הגוף עם הראש הניצב ועומד עליהם. והם המוליכים ומביאים אותו למחוז חפצו ... הנה אמונה זו נקראת בשם בחינת מתניים דבר המעמיד ומקיים את הראש הוא **השכל** המתבונן ומעמיק דעת בגדולת א"ס ב"ה בבחינת עולם שנה נפש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מרצא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרצא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, צבנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.**

ורבי אברהם המלאך אמר (שמות יתרו יט, כ) **וַיְבַרְךָ ה' עַל-הַיַּרְדֵּן סִינַי** – דרגא תביר מרצא טפחא שה' צמצם אורו אין סוף צמצומים כדי שכל אחד מישראל יזכה בהארת פנים שווה כמרומז בטעמי (במד' נשא ו, כה) **וְאָרְ ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ (ויחגגה)** וכן תבנית הטעמים של (ישעיהו ו, ג) **קְדוּשָׁה קְדוּשָׁה קְדוּשָׁה ה' צְבָאוֹת** – דרגא פסק תביר מרצא טפחא, שכל מלאך וכל אחד מישראל מקדש בשווה.

1.7 במדבר נשא ד, כא (התשע"ז)

המשך לעיון משנת התשע"ו. **במדבר נשא ו, כה: ס' אָרְ ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיַּחַגְּגֶה: ס**
אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק א] להודיע לבני אדם גבורתה של תורה. ולהודיע לבני אדם גבורתה של תורה שבע"פ וכחה עזו. פירש שלמה המלך ע"ה (משלי לא) **הַגִּבּוֹר בְּעֵצוֹ מִתְנַיֵּה נִתְאַמֵּץ וְרַעְיוֹנָהּ:** מתנים הם דבר המעמיד כל הגוף עם הראש הניצב ועומד עליהם. והם המולכים ומביאים אותו למחוז חפצו ... הנה אמונה זו נקראת בשם בחינת מתניים דבר המעמיד ומקיים את הראש הוא השכל המתבונן ומעמיק דעת בגדולת א"ס ב"ה בבחינת עולם שנה נפש.

[פרק ד' דף קו] ... השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה, זו בחינת הדעת לעומת התבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה'
היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ (במד' נשא ו, כה) אָרְ ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ (ויחגגה) וכש"כ

(דב' נצ ל, ג) וַיִּמַּל ה' אֱלֹהֶיךָ (את-לכבך) וכי' דברים נצבים לו: וַיִּמַּל ה' אֱלֹהֶיךָ את-לכבך ואת-לכבך וְרַעְיוֹנָהּ אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל-לִבְבָךָ וּכְל-נַפְשֶׁךָ לְמַעַן סַחֵד:

נעייך במקבילת תבניות הטעמים בפסוקים שהביא בעל התניא: **(במד' נשא ו, כה) אָרְ ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ** – קדמא דרגא פסק תביר טפחא, **(דב' נצ ל, ג) וַיִּמַּל ה' אֱלֹהֶיךָ את-לכבך** – קדמא דרגא תביר טפחא,

קדמא – ע"פ **[אגרת הקדש - פרק ד' דף קו]** קודמת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים מהארת בחינת פנים העליונים ואז **(דב' נצ ל, ג) וַיִּמַּל ה' אֱלֹהֶיךָ (את-לכבך) קדמא** – קודם השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה, זו בחינת הדעת, ואחר-כך השכל המתבונן ומעמיק דעת בגדולת א"ס ב"ה בבחינת עולם שנה נפש. וככל שמתבונן הארת הפנים הולכת ומתבהרת וזוכה (להתבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה')

במדבר נשא ו, כו: ס' יִשָּׂא ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לָהּ שְׁלֹום: ס

ויקרא בחקתי כו, ט: וּפְנֵינִי אֵלֵיכֶם וְהַפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהַקִּמַּתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם:

(וי' בח' כו, ט) וּפְנֵינִי אֵלֵיכֶם וְהַפְרִיתִי אֶתְכֶם - ... זקף-קטן ... זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החוזר וקורה. בתפקיד היקש מכאן שראוי לומר לאדם שלום בפניו ולא מן הצד: כנאמר ב-**(במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יא) ד"א (במד' נשא ו, כו) יִשָּׂא ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לָהּ שְׁלֹום: ס** יהפך פניו כלפי אצלך לא דומה שואל שלום חבירו בתוך פניו כשואל מן הצדדין אלא **(במד' נשא ו, כו) יִשָּׂא ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ יהפך פניו אצלך כמה דתימא (וי' בח' כו, ט) וּפְנֵינִי אֵלֵיכֶם וְהַפְרִיתִי**. אפשר כי יהפך פניו מרומז בטעם מלת **(במד' נשא ו, כו) ה' –** מהפך לגרמיה, אפשר מקור ל-**(א) (ש"ע א"ח ה' נשיאת כפיים ס' קכח סע' י) עומדים בדוכן פניהם כלפי ההיכל ואחוריהם כלפי העם ... קורא להם (הש"ץ) כהנים ... ומחזירים פניהם כלפי העם, ול- (ב) (ש"ע א"ח ה' נשיאת כפיים ס' קכח סע' כד) עם שאחורי הכהנים (ט: בבית הכנסת) אינם בכלל ברכה אבל מלפניהם ובצדיהם (ט: שיצודדו אל הכהנים, הערת הרב ברמן הי"ו כולל אור משה: והידור ממש מולם, וב-**[איגרות משה ח"ה]** הנמצא ב"היו לרצון וגו' " שאחרי תפילת שמ"ע והוא מאחורי הכהנים, ילך לאחוריו כדי להתברך מהכהנים)**

רש"י (במד' נשא ו, כו) - יִשָּׂא ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ. יכבוש את כעסו.

[האדמו"ר ממש"מחב"ד ממאמר שבת פר' קרח, א' דר"ח תמוז התשל"ג] מהטעמים על זה שהסיוס והחותם דברכת כהנים הוא **וַיִּשֶׂם לָהּ שְׁלֹום**, הוא כי הכלי לרבוי ברכה, ועד לרבוי בלתי מוגבל [דרבוי ההשפעה דברכת כהנים הוא (בשרשו) רבוי בלתי מוגבל וכנ"ל ששורש ההשפעה דברכת כהנים הוא למעלה מהשתלשלות], הוא **-שְׁלֹום**, דלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא ה-**שְׁלֹום**. ואף-על-פי-זה יש לבאר השייכות דמעלת האתהפכא לענין המהירות דשקדים כי אמיתית ענין המהירות היא דזה שגם למטה ההשפעה היא ברבוי הוא לא רק מפני שהמשכה שלמעלה אינה מתעכבת אלא גם שהמטה הוא כלי לזה ע"י ה-**שְׁלֹום** שבו, ואמיתית ענין ה-**שְׁלֹום** שגם המוטב נהפך לטוב. ותכלית השלמות דשלום זה (שגם האויב נהפך לאוהב) יהיה בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש, שאז יהיה שלום ברבוי וברכה ברבוי, רבוי בלתי מוגבל, כמו שכתוב "פרוזת תשב ירושלים", בלי מדידות והגבלות.

וַיִּשֶׂם לָהּ – מרצא טפחא, יתור לרבות, כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא והעשויה להתרחב, **לָהּ** – טפחא כפותחת טפה להתאפיין מהכתוב אחריה **שְׁלֹום**, ומשני הדברים ביחד מלמד שלום ברבוי וברכה ברבוי. **שְׁלֹום** – סלוק, מגביל ללמד שיש שורש יחיד לכל ההשפעה דברכת כהנים והוא ה-**שְׁלֹום**, דלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא ה-**שְׁלֹום**.

יִשָּׂא ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ – קדמא מהפך פסק פשטא זקף-קטן, דרשה של פשט, דרשה של מתהפך מהפשט. קריאה עם פסק, קריאה בלי פסק, קריאה עם פסק, **יִשָּׂא ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֶיךָ** – קדמא מהפך, שקודם המטה מתהפך ע"י ה-**שְׁלֹום** שבו ממוטב לטוב להיות כלי לקבלת שלום ברבוי וברכה ברבוי.

דרשה של פשט, קריאה בלי פסק, רבוי בלתי מוגבל משרש שלמעלה מהשתלשלות. **(במד' נשא ו, כו) כמו כן אפשר להסביר כי בכתוב ה' אֶפְנֵי טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה תורה בלשון בני אדם. – פסק**

ספרי יִשָּׂא ה' אֶפְנֵי – לפני גזר דין ואחרי גזר דין, **ה' אֶפְנֵי** – ע"פ רמב"ן שם הוי' בתורה הוא מידת הרחמים, מלת פנים בקשר לה' היא במשמע של דין, ע"פ **ספרי יִשָּׂא** – קדמא במובן של לפני גזר דין, **ה' אֶפְנֵי** – מהפך פסק פשטא, בקריאה ללא פסק המשמע שהיה דין אבל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

עומדים לפני (קדמא) גור זין ואפשר לבקש מחילה, סליחה וכפרה ברחמים פשוטים (פשטא). בקריאה עם פסק זה כבר אחזי גור זין וצריך מדת רחמים גדולה, צריך היפוך פנים מפני דין לפנים של רחמים כגון ב-ו' אמר אשים פני באיש ההוא וכו' ונכרתה הנפש ההיא ועוד כד' **ה' | פְּנִי** – פסק בתפקיד של שם אחד בעל שתי משמעויות, מידת רחמים פשוטים, מידת רחמים מרובים.

[בבלי קידושין עא,א] ... אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: שם בן ארבע אותיות, חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע, ואמרי לה פעמים בשבוע. אמר רב נחמן בר יצחק: מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע, דכתיב: (שם' גטו, ז) **זְהִי שְׁמִי לְעֵלָם, לְעֵלָם** כתיב. רבא סבר למידרשיה בפירקא, א"ל ההוא סבא: **לְעֵלָם** כתיב. רבי אבינא רמי: כתיב (שם' גטו, ז) **זְהִי שְׁמִי**, וכתיב **זְהִי זְכָרִי**! אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"י, ונקרא באל"ף דל"ת. ת"ר: בראשונה שם בן שתיים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם, משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה, והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים. תניא, אמר רבי טרפון: פעם אחת עלייתי אחר אחי אמי לדוכן, והייתי אזני אצל כהן גדול, ושמעתי שהבליע שם בנעימת אחיו הכהנים. אמר רב יהודה אמר רב: שם בן ארבעים ושתיים אותיות, אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו, ועומד בחצי ימיו, ואינו כועס, ואינו משתכר, ואינו מעמיד על מדותיו; וכל היודעו והזהיר בו והמשמרו בטהרה, אהוב למעלה ונחמד למטה, ואימתו משתלת על הבריות, ונחל שני עולמים, ועולם הזה והעולם הבא.

[רש"י מסכת קידושין עא,א] שם בן ארבע אותיות – קריאתו וכתיבתו ופירושו חכמים מוסרין אותו כו'. **לְעֵלָם** – להעלים. כתיב (שם' גטו, ז) **זְהִי שְׁמִי, וזְהִי זְכָרִי** – מדלא כתיב שמי וזכרי משמע שני שמות ואמר לו זה שמי מיוחד ובוהו השני אני נזכר. שם – בן שתיים עשרה וכן ארבעים ושתיים לא פירשו לנו. משרבו הפריצין – המשתמשין בו. לצנועים שבכהונה – לברך בו העם במקדש לאחר עבודת ציבור של תמיד של שחר. מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים – אותן שלא היו בקיאין בו ומברכין בשם בן ארבע אותיות כשהיו מושכין את קולם בנעימה היו אלו ממחרים להבליע את השם בן י"ב ולא היה נשמע לרבים מקול נעימת חביריהם בנעימת ביסוס קול שקורין טרוף. **[תוספות ר"ד מסכת קידושין עא,א]** והצנועים שבכהונ' מבליעין אותו בנעימו' אחיהם הכהנים. קשיא לי וכי רשאין לשנות בברכת כהנים להזכיר שם בן י"ב אותיות כי אם בן ד' אותיות הכתוב בתורה:

(במ' נשא ז,ב) **וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמִי, שְׁמִי** ע"פ **[בבלי סוטה לז,ב]** המיוחד לי; יכול אף בגבולין כן? נאמר כאן **(במ' נשא ז,ב)** **וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמִי** ונאמר להלן **(דב' וראה יב,ה)** **לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם**, מה להלן בית הבחירה, אף כאן בבית הבחירה.

[בן א-ת שְׁמִי – מקף כרב-מצב (א) שם מפורש במקדש, ומשמט שמעון הצדיק פסקו כהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש **[רמב"ם ה' תפילה פ"ד,ה"י]** (ב) שם בכינויו **אֶת-שְׁמִי** – מקף כרב-מצב ברכת כהנים בשם השם, (א) במקדש (בית הבחירה) שם המפורש ככתבו (י-ו-ה) הרב זילבר (בבלי קידושין עא,א) בשם ??? שככתבו משתנה לפי הניקוד כך שבברכת כהן גדול השם ההגוי עשוי היה להיות שונה מהשם ההגוי ע"י הכהנים בברכת כהנים כל יום; (ב) בגבולין בכנוי (א-ד-ג-י).

אֶת-שְׁמִי – טפחא, רבוי עם שנוי, כגון המוסבר ע"י **[רבינו בחיי]** ע"פ **[בבלי קידושין עא,א]** שם י"ב, שם מ"ב, וכגון המוסבר ע"י **[בן איש חי]** **[רבינו בחיי ויקרא טז,ל]** כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. ושמעתי כי ההבלעה היתה בתיבות האחדות שהיו אותיות הוי"ה נזכרים בהם עם נקודם כגון אליהו הנביא, ישעיהו הנביא, וכיוצא בו, וזו היתה ההבלעה, וזהו פירוש "מבליעין" שאמרו רבותינו ז"ל בפרק עשרה יוחסין: **[בבלי קידושין עא,א]** שם בן י"ב אין מוסרין אותו אלא לצנועים, וצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים. והיה שם של מ"ב מזכירו בהוצאת שפתיו בתיבותיו ובנקודו המקובל. ולדעת האומר השם המיוחד היה מזכיר, היה מזכירו גם כן בהוצאת שפתיו באותיותיו ובנקודו המקובל, אף על פי שאין עיקר הקדושה בהזכרת שם הוי"ה אלא בנקודו. ומסורת ביד חכמי האמת שאין מוסרין את השם אלא על המים, שנאמר: (תהלים כט, ג) "קול ה' על המים".

[בן איש חי שנה ראשונה פרשת מסעי] שתיים עשרה עינות מים רמוז לשם בן י"ב אותיות שילוב הוי"ה אהי"ה אדנ"י שניתן להשפיע לישראל, כמ"ש הגאון חיד"א ז"ל בפ"ע סוף קדושין בשם רבינו האר"י ז"ל וז"ל ודע כי שם בן י"ב הוא שם הוי"ה אהי"ה אדנ"י בשילוב אשר הם י"ב אותיות והנקודות הצניעות מפני הפריצים שלא ישתמשו בו, וכאשר האדם צדיק שם אהי"ה מסייעו במחשבתו ושם הוי"ה בדיבורו ושם אדנ"י במעשהו עכ"ל רבינו ז"ל שהביאו בפ"ע הנו"י ע"ש. נמצא שם בן י"ב הנו"י הוא שתיים עשרה עינות מים להשפיע לישראל אשר לא עשה כן לכל גוי,

במדבר נשא ז,ג: **וַיִּבְיְאוּ אֶת-קַרְבָּנָם לִפְנֵי ה' שֶׁשֶׁ-עֲנַלְתָּ צֶבַע וְשָׁנִי עֶשֶׂר בָּקָר עֲנַלְתָּ עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשׂוֹר לְאָחָד וַיִּקְרְיֵבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:**

(במ' נשא ז,ג) **וַיִּבְיְאוּ אֶת-קַרְבָּנָם** – קדמא ואולא כעין כלל, מגדיר קרבן הנשיאים כקרבן קבוצתי, כפי שמוסכם בסיומ. **(במ' נשא ז,ג)** **לִפְנֵי ה'** – מונח רביע – מציין חמישה עניינים כולל מה שאחרי האתנה.

(במ' נשא ז,ג) **שֶׁשֶׁ-עֲנַלְתָּ צֶבַע וְשָׁנִי עֶשֶׂר בָּקָר** – מרכא פשטא מונח מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שני לימודים, מרכא פשטא עשוי ללמד על כעין לימוד אלפני לפניו

[ספרי קמט] שש עגלות צב שומע אני עגלה על כל אחד ואחד ת"ל **עֲנַלְתָּ עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים**, שומע אני שור על שני הנשיאים ת"ל **וְשׂוֹר לְאָחָד**. **עֲנַלְתָּ עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל חלקם לא חל ענין או מצוה מסוימת בקשר לנושא, אפשר שרצון הנשיאים מענין הצגת אחדות של כלל ישראל ולכן להשתתפות כל נשיא בכל שש העגלות. ולהשתתפות כל נשיא בכל שנים עשר השוורים. מגבילים הקב"ה שני נשיאים לעגלה, **וְשׂוֹר לְ** נשיא **אָחָד** – מונח אתנה, כפירוש

[המלבי"ם התורה והמצוה] – **עֲנַלְתָּ עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים** וכו' הוצרך לבאר זה שלא נטעה שמקצתם הביאו עגלות ומקצתם שורים או שקנו השורים בשותפות וכדומה, ודוגמא לזה בספרא אמור (סי' רכ"ד)

וְשׂוֹר לְ נשיא **אָחָד** – מונח אתנה, רבוי הגבלות להגביל כל נשיא לעגלה שלו ושל שותפו, להגביל כל נשיא לשור שלו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר; מנוח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפסט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.8 במדבר נשא ד,כ (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר נשא ו,ב, ג, ד: [ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנהר נזיר להזיר לה: [ג] מינין ושקר נזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: [ד] כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנפן הזין מתרצנים ועד-ג לא יאכל:

(סוף) [בבלי נזיר לד,א] מתני' [נזיר פ"ו,מ"א]. שלשה מינין אסורין בניזיר: הטמאה, והתגלחת, והיוצא מן הגפן. וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. [בבלי נזיר לד,ב] משנה ראשונה אומרת: עד שישתה רביעית יין, רבי עקיבא אומר: אפי' שרה פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית - חייב. וחייב על היין בפני עצמו, ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירוף); ר' אלעזר בן עזריה אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים - אלו החיצונים, הזגים - אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא תטעה, כזוג של בהמה, להחיצון זוג והפנימי עניבל.

נקדים ונאמר כי שיעור חיוב לאוכל בכל התורה הוא כזית פרט לבריה שהוא שלמותה, שיעור חיוב למשקה בכל התורה הוא ברביעית, ר' עקיבא ב- (נזיר לח,ב) לומד ששיעור שתייה בניזיר בכזית בלי לציין מקור. (במ' נשא ו,ד) מכל – תרסא, שיעור חיוב לנלמד מ-אשר יעשה – קדמא ואולא שמלמד על כלל של שיעור מחייב מצירוף מינים שונים, אוכל עם אוכל, משקה עם משקה, ויש גם צירוף של אוכל עם משקה שזאת סוגיית היתר מצטרף לאיסור. מכל – תרסא, שיעור חיוב של צירוף של מה שנמנה בכתוב מנפן הזין שמיני מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב כזית. ושמיני משקין מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב ברביעית. מנפן הזין – מונח רביע, לפחות ארבע לאוים [בבלי נזיר לח,ב] אכל ענבים לחים ויבשים, חרצנים וזגים, וסחט אשכול של ענבים ושתה - לוקה חמש; ... ועוד דבין הביניים (בשר הענב שבין הזג לחרצן) (ע"פ תוס' בין הביניים פירוש (א) לר"ת ענבים קטנים הגדלים בין ענבים גדולים ואוכלם בשלימותם ואף שלא יגיעו להיות ענבים גדולים חייב עליהם; פירוש (ב) אכל בשר הענב בלי קליפה וחרצן) ראה להלן [רמב"ם הלכות נזירות פ"ה,ה"ח]

[בבלי נזיר לד,א] מתני' [נזיר פ"ו,מ"א]. ... וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. ... ר' עקיבא אומר ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירוף); (במ' נשא ו,ד) מתרצנים ועד-ג – תביר טפחא, תבנית שאין בה דרגא או מרכא לפני טעם תביר, ואחרי התביר יש רק טפחא.

דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד. מתרצנים – תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית, וגם חייב על צירוף כזית של מאכלים שונים היוצאים מן הגפן או על צירוף של רביעית של משקים שונים היוצאים מן הגפן ועד-ג – מקף כרב-מצב של הזג (א) זג שלם (ב) חלקי זגים, טחון

ה-[רמב"ם הלכות נזירות פ"ה,ה"ח] הוא ככתוב ב-[בבלי נזיר לח,ב] נזיר שאכל כזית ענבים וכזית חרצן וכזית זג וכזית צמוקים ושתה רביעית יין ואפילו סחט אשכול ושתה ממנו רביעית הרי זה לוקה חמש מלקיות, שכל אחד מהן בלאו אחד הוא ולוקה מלקות ששית משום לא יחל דברו שהוא שוה בכל הנדרים, וכן אם אכל כזית זג או כזית ענבים לוקה שתיים אחת משום זג או משום ענבים ואחת משום לא יחל דברו, ...

ה-[רמב"ם הלכות נזירות פ"ה,ה"ט] (מחדש ששתיה שונה מאכילה בחיוב, באכילה כזית לוקה על כל סוג בהתראה, בשתיה אף ששתה מסוגים שונים לוקה רק אחת בהתראה אחת). נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ אינו לוקה אלא אחת שאינו חייב על היין בפני עצמו ועל החומץ בפני עצמו, שאין כתוב יין לא ישתה וחומץ לא ישתה אלא כך (במ' נשא ו,ג) חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה כלומר לא ישתה יין ולא דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו והואיל ולא כפל אלא החומץ שהוא שם אחד אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.

(במ' נשא ו,ג) וחמץ שכר – מרכא טפחא, יתור לרבוב, דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו יין וחמץ שכר – תביר מרכא טפחא, תביר מיעט לומר שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- (במ' נשא ו,ג) חמץ יין וחמץ שכר אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחד בלבד בהתראה אחת מכאן לומד הרמב"ם על היין עצמו וחומץ יין שלא לוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה,ה"י).

[השגת הראב"ד] נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ (שהרמב"ם פסק שלוקה אחת). א"א זה אינו מחזור והלא שני שמות הם (יין וחומץ, זה לא כמו חמץ יין וחמץ שכר) ולמדו לכל איסורי נזיר (ענבים) לחים ויבשים מה הללו שהן מין אחד והן שני שמות וחייבין על זה בעצמו ועל זה בעצמו (ולוקה שתיים) אף כל וכו' ויין וחומץ שני שמות ושני מינים הם כדאייתא בבבא בתרא אבל חמץ יין וחמץ שכר מין אחד ושם אחד הן, תרוייהו חלא (חומץ) מיקרו (ולוקה אחת) והכי איתא בע"ז.

[ערוך השולחן העתיד, הרב יחיאל מיכל אפשטיין, חלק ח, סימן יד, סעיף ב [אוצר החכמה]] (על נזיר לח,ב) ... וכן חומץ יין וחומץ שכר לאו אחד הן אף שבפסוק נחלקו לשתיים מפני ששניהם שם חומץ עליהם אבל יין וחומץ נראה דחייב שתיים שהרי שני שמות הן ושני טעמים הן אבל דעת הרמב"ם אינו כן כמו שיתבאר בסעיף י'.

[שם סימן יד, סעיף י] ... ונראין דברי הרמב"ם תמוהים כי דברי הראב"ד צודקין. [הראב"ד] לומד שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- (במ' נשא ו,ג) חמץ יין וחמץ שכר אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחת בהתראה אחת אבל יין וחומץ הם שני שמות שונים ולוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה,ה"י).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **דראג** – מצרף; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(במ' נשא ו,ג) תמין גין ותמין שגך – מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; אם נאמר שזה מתייחס גם ליין וחומץ אז לפי הראב"ד ביין וחומץ לוקה על כל אחד בנפרד, ב-**תמין גין ותמין שגך** לוקה אחד בלבד. (המשך הסבר למשנה) ר' אלעזר בן עזריה (להלן ראב"ע) אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. טט – מיעוט חרצנים שניים, ראב"ע מחייב על אכילת שני חרצנים וזג לפחות, השאלה האם צריך שניים שלמים וזג שלם והשאר שישלים לזית יכול להיות טחון? אבל **מתרצנים ועד-זג** – תביר טפחא, קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד. תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתייה בשיעור רביעית. (המשך הסבר למשנה) אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים – אלו החיצונים, הזגים – אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא תטעה, כזוג של בהמה, החיצון וזג הפנימי עינבל.

(בבלי נזיר לד,א) גמ' (המשנה אמרה) שלשה מינין אסורין בנזיר, הטומאה כו' (והתגלחת, והיוצא מן הגפן)... (מדייקת הגמרא) היוצא מן הגפן אין, גפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עלין ולולבין במשמע. איכא דאמרי לה (סובר שמהרישא של המשנה אין כל כך דיוק למעט עלים כי גם הם יוצאים מן הגפן, לכן הדיוק הוא מ) אסיפא (של המשנה): אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית; מן הענבים אין, מהגפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עלין ולולבין במשמע (לחיוב). במאי קמיפלגי? ר"א דריש ריבויי ומיעוטי, רבנן דרשי כללי ופרטי.

כאן מבורר כיצד פועל כלל ופרט ורבוי ומיעוט. הפסוקים מוציאים לצורך הדיון
(במ' נשא ו,ג) מנין ושכר יזיר תמין גין ותמין שגך לא ישתה ו**כל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל**;
(במ' נשא ו,ג) כל ימין נזרו מפל אשר יעשה מגפן הגין מתרצנים ועד-זג לא יאכל.

רבי אלעזר דריש רבויי ומיעוטי (ככותרת כללית):
(במ' נשא ו,ג) מנין ושכר יזיר (עם כל המשך הפסוק) - מיעט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,ד) מפל אשר יעשה מגפן הגין – ריבה (ע"פ הברייתא כל הגדל מהגפן אפילו עלים ולולבים), מיעט וריבה - ריבה הכל, מאי ריבה? ריבה כל מילי (היוצא מן הגפן), מאי מיעט? מיעט שבישתא (המפרש: זמורות של הגפן). (ואת המיעוט של מתרצנים ועד-זג לומד דדרשה אחרת כרבי אלעזר בן עזריה בגמרא ולא כחלק ממיעוט רבוי ומיעוט)
 כאן למדנו כי מיעוט ורבוי מרבה הכל פרט לדבר אחד הרחוק ביותר שקשור לנושא

ורבנן דרשי כללי ופרטי (ככותרת כללית):
(במ' נשא ו,ג) מנין ושכר יזיר (עם כל המשך הפסוק) - פרט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,ד) מפל אשר יעשה מגפן הגין – כלל (עדיין ללא מסקנה מה זה),
מתרצנים ועד-זג - חזר ופרט, פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש (לשון ראשון) פרי ופסולת פרי (המפרש: כגון ענבים ויין וחומץ).
 אף כל פרי ופסולת פרי. (המפרש: להביא גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך).
 (לשון אחרון) אי מה הפרט מפורש פרי גמור, (המפרש: ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין). אף כל פרי גמור אמרת?.

א"כ (המפרש: שלא להביא בו אלא פרי גמור), מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמרו (המפרש: שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב כו')? **ענבים לחים ויבשים** הא כתיבי, **גין ותמין** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. (המפרש: אף כל פרי ופסולת פרי, שאם אתה אומר אף כל פרי גמור (בלבד) נמצא דאינו מרבה שום דבר בעולם.)

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר **מתרצנים ועד-זג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשאי למשכו ולדונו כעין הפרט, אלא נעשה כלל מוסף על הפרט, עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנזיר. אמר מר: מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי, אף כל פרי ופסולת פרי. פרי – עינבי (ככתוב **ענבים לחים ויבשים**). פסולת פרי מאי היא? חומץ. אף כל פרי מאי היא? ענבים דקים שגדלים בין בין שאר גרעינין גדולים). אף כל דפסולת פרי מאי היא? אמר רב כהנא: לאיתויי עינבי דכרין (ענבים שהתליעו). **ועד-זג** - אמר רבינא: אמר רבינא דבין הבינים (המפרש: אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרצן שממנו נעשין שמרים. טט – שלא כתוס' לה, שזה בשר הפרו). אמר מר (תנא קמא): [אין] מה הפרט מפורש פרי גמור, אף כל פרי גמור! אמרת? א"כ, מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו? **ענבים לחים ויבשים** הא כתיבי, **גין ותמין** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה ת"ל **מתרצנים ועד-זג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט (שדומים לפרט שבראש), אלא נעשה כלל מוסף על הפרט (ומרבה פרטים רבים גם שלא דומים לפרט שבראש), עד שיפרוט לך הכתוב **(בבלי נזיר לה,א)** כדרך שפרט לך בנזיר, **מתרצנים ועד-זג**. (הגביל את הרבוי מהכלל לכעין הפרט שבראש) (לפי כך יתמעטו עליו ולולבין שר' אלעזר מרבה לחיוב)

לר' אלעזר בן עזריה (שבמשנה), דקא מוקים להאי **מתרצנים ועד-זג**, (לדרשה אחרת שלא קשורה לפרט וכלל ופרט) לומר שאינו חייב עד שיאכל ב' חרצנים וזג, פרטא מנא ליה (מניין ידע לרבות את הפרטים שבפרט כלל ופרט)? (תשובה א) סבר לה כרבי אלעזר, דדריש מיעט וריבה (לכן יכל עליו ולולבין לחיוב).
 ואי בעית אימא: כרבנן (שלמדו בפרט וכלל ופרט), דאי סלקא דעתך כדאמר רבי אלעזר בן עזריה (לדרשה אחרת בלבד ולא לפרט וכלל ופרט), ליכתביה רחמנא להאי **מתרצנים ועד-זג** גבי פרטי (עם הפרט הראשון), למאי הלכתא כתביה בתר כלל (לאיזה הלכה נכתב בסוף)? שמע מינה למידייניה בכלל ופרט (ללמוד פרט כלל ופרט וגם הדרשה הנוספת). ואימא: כוליה להכי הוא דאתא (ואולי תאמר שבא רק לפרט וכלל ופרט)! א"כ, לכתוב או שני חרצנים או שני זגים או חרצן וזג, למאי הלכתא כתב רחמנא **מתרצנים ועד-זג**? שמע מינה למידרש ביה כלל ופרט (הכוונה פרט וכלל ופרט), ואיכא נמי למידרש ביה: עד שיאכל שני חרצנים וזג (החכמים אינם מסכימים לדרשה המיוחדת הזאת).
 ב-**(במ' נשא ו,ד) אשר יעשה** – קדמא ואולא רמזה על סדר של פרט או מיעוט (במ' נשא ו,ג) וכלל או רבוי (במ' נשא ו,ד) ופרט (וללא מיעוט סוגר) (במ' נשא ו,ד). אלא שהמצאות מלת "כל" בכלל או ברבוי עושה מסקנה זאת על קדמא ואולא לא כל כך ברורה. ב- (שמ' מש' כב,ט) אין מלת "כל" והכלליות נראית כבאה מן הכתוב הסתמי **כי-ותן** אבל הפרטים המגיעים אחר הקדמא ואולא מגבילים סתמיות כללית זאת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ל) כי במצוותך האמתני – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא = מאריך, רבוי: דרנא – מצרף: תביר – מחלק: ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי/או מתפשט: מרכא טפחא – קב' ששניה לגבול, תור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה: מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה: תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים: מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות: פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים: זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.9 במדבר נשא ד,כא (התשע"ט)

(השלמה מהתשע"ו) **במדבר נשא ו,כג,כז: [כג] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: ס**

ס [כז] וְשָׂמוּ אֶת-שְׁמֵי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵי אֲבִרְכֶם: ס

(במ' נשא ו,כג) דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו לֵאמֹר – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד המספר שתיים. שתי דרכים להשיע ברכת כהנים, (א) מוציא מן הפשט (מהפך פשטא) שיש להתספק האם שליה צבור מחויב לומר את ברכת הכהנים במקומה בתפילה במלואה, או אם לא אמר אז יצא כעין הנאמר ב-**בבלי ר"ה לה,א**] אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר – שוב אינו צריך. (ב) כפשט ע"י הכהנים עצמם ובמלואה. וההסבר לכך כמסקנה מהאמורן ב-**בבלי ר"ה לה,א**] אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך (לומר פסוקים). **רש"י** – מפרש ששליח צבור יכול לומר לדלג פסוקי קרבנות מוספין, **תוס'** מפרש שהש"ץ יכול לומר "ובתורתך כתוב לאמר" ולדלג על פסוקי מלכויות, וזכרונות, שופרות, אבל חייב לומר קרבנות מוספין. מה יאמרו רש"י ותוס' לגבי דלוג בברכת כהנים? הרב א"מ פרל הי"ו מציע לומר כי **(במ' נשא ו,כג) לְאָמַר –** סלוק, מגביל את הכהן לאמר את ברכת הכהנים במלואה ולא יאמר תתברכו בנוסח הכתוב בתורה או ככתוב בתורתך או **ובתורתך כתוב לאמר**.

אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיו – מקף, מקף, כל אחד כרב-מצב ללמד (א) שיש כהן שמברך (ב) יש כהן שאינו מברך, כנמנה ב-**שורע או"ח נשיאת כפים ונפילת אפים ס' קכח**] אילו דברים פוסלים בכהן.

(במ' נשא ו,כג) אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מקף מונח אתנה, **(במ' נשא ו,כג) אֶת-בְּנֵי –** מקף כבורר בין ברכה במנין ובין בפחות. והלכה **(שורע או"ח הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים ס' קכח סעיף א)** * (א) (א) אין נשיאת כפים * (א' א') א [א] א' <א' <א' בפחות א' { מ', <א <ב [ב] ב' <ב' <והכהנים (ב) מהמנין. **(במ' נשא ו,כג) יִשְׂרָאֵל –** אתנה, מגביל ברכת כהנים למנין לפחות.

(במ' נשא ו,כז) עַל-בְּנֵי – מקף כבורר על מי חלה ועל מי לא חלה ברכת כהנים. והלכה **(רמב"ם תפילה ונשיאת כפים פט"ו,ה"ח)** עם שהם אחורי הכהנים **אינם בכלל הברכה**, והעומדים מצדיהן הרי הם בכלל הברכה, ואם היתה מחיצה בין הכהנים ובין המתברכים אפילו היא חומה של ברזל הואיל ופניהם מול פני הכהנים הרי הם בכלל הברכה. ובשו"ע מצרף את העם שבשדות.

(במ' נשא ו,כז) עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – המלבי"ם מסביר בפר' מצורע כי מלת על מצרפת, וזה מתאים עם תבנית הטעמים מקף מונח סלוק, העם שבשדות מצטרפים לעם שבבית התפילה לברכת כהנים, ולתפילה. ואילו העומדים אחורי הכהנים אינם בכלל ברכה, כי כאילו לא באים לשמוע ברכתם. **(במ' נשא ו,כז) עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל –** מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות ברכת כהנים חלה על העומדים לפני ובצידי הכהנים ועל העם שבשדות האנוסים במלאכה פטורים מלבוא לברכת כהנים ויוצאים מברכת כהנים שבבית התפילה, ולא אחרים כמו העומדים אחורי הכהנים ושלא באו להתברך.

במדבר נשא ז,ד – ה: [ד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[ה] קַח מֵאֹתָם וְהִי לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת אֱהִל מוֹעֵד וְנִתְּתָה אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:

(רש"י בבלי גיטין ס, א) א"נ לכדרכי לוי - איקראי מגילה אותן ח' פרשיות שהוצרכו ליום (א' בחדש ניסן בשנה השנית ליציאת מצרים) נאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום ונכתבו כל אחת במגילה לבדה לפי שמובדלות ורחוקות זו מזו הלכך קרי לשאר נמי מגילה משום דכשחזר והשלימה הוצרך לכתוב מבראשית עד פרשת כהנים לבד ודילג פרשת כהנים הכתובה כבר וכתב מפרשת כהנים עד פרשת שילוח טמאים וכן כולם.

אבל **[ספרי זוטא פרק ז] (במ' נשא ז,ז)** מלמד שהפרשות הבאות נאמרו בא' ניסן: **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:** חמשה עשר פעם נדבר עם משה ביום אחד ואיזה זה יום הוקם המשכן. ואלו הן אדם כי יקריב מכם קרבן, צו את אהרן, קח לך עגל, יין ושכר אל תשת, איש איש מבית ישראל אשר ישחט, כמעשה ארץ מצרים, קדושים תהיו, אמור אל הכהנים, **(במ' נשא ז,ב) וַיִּשְׁלַחֵהוּ מִן-הַמַּחֲנֶה, (במ' נשא ו,כג) כֹּה תִבְרְכוּ, (במ' נשא ז,ה) קַח מֵאֹתָם, (במ' נשא ז,א) נְשִׂיא אֲחֹד לְיוֹם,** בהעלותך, קח את הלוים, ויקחו אליך פרה אדומה: ראה **(ו' אח"מ ז,א)**, ראה **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (תבניות סוגרות דיבור)**

(במ' נשא ז,ז) וַיֹּאמֶר ה' – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן פרט הבסיס הוא **(במ' נשא ז,ה) קַח מֵאֹתָם,** שבפשט הכתוב אליו מתיחס הכתוב **(במ' נשא ז,ד) וַיֹּאמֶר ה' ועליו מתרבים ע"פ [ספרי זוטא פרק ז] ארבעה עשר פרשיות נוספות, ששלוש מהן בפרשת נשא, ופרשת מתנות וקרבנות הנשיאים לחנוכת המשכן הפותחת ב-**(במ' נשא ז,א) נְשִׂיא אֲחֹד לְיוֹם,** היא המשך ישיר ל-**(במ' נשא ז,ד) וַיֹּאמֶר ה' (במ' נשא ז,ה) קַח מֵאֹתָם.****

(במ' נשא ז,ד) וַיֹּאמֶר ה' – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן לשון "ויאמר" פיוס שבה וניחום קודם לגלויי נשגב מאד המרומו בתפנית הטעמים של **(במ' נשא ז,ה) מֵאֹתָם וְהִי לְעֵבֶד –** זקף-קטן זקף-גדול זקף-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, כעין נתן להם חוזק מיוחד, ועשוי ללמד על נשגבות ארבעה המופעים האחרים בתורה של **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:** ובניהם השומר הפרטי של כל אחד מישראל פרשת צצית הפותח באותם מלים נקודות וטעמים.

מוצע לומר על חמישה הפסוקים בתורה "ויאמר ה' אל-משה לאמר" ושבעים הפסוקים "וידבר ה' אל-משה לאמר" **וַיֹּאמֶר ה' וַיְנַדְּבֶרְהוּ –** מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב, מוצע לומר שהקב"ה אמר למשה את הכתוב שאחרי פסוק זה, והוסיף עליו את הפרד"ס עליו ועל הכתובים שאחריו עד למופע הבא של פסוק כזה. וגם אמר לו את ספר בראשית ושמות עד למופע הראשון של "וידבר ה' אל-משה לאמר": וגם השפיע על משה את רוח הקודש שבה אמר את ספר דברים שאין בו "וַיֹּאמֶר ה' וַיְנַדְּבֶרְהוּ" אל-משה לאמר: ". וכל אלו ביחד הם התורה שבכתב והתורה שבעל-פה.

[ה] קַח מֵאֹתָם וְהִי לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת אֱהִל מוֹעֵד וְנִתְּתָה אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:

(הפניה למדרש בזכות קונטרס ציורים להמחשה ע' כג חומש הדר ב"ב ת"ו)

[שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ו] ומי נתן להם את העצה, א"ר סימון שבטו של יששכר, אמר להם המשכן הזה שאתם עושים פורח הוא באויר, עשו לו עגלות כדי שיהא נטען בהם, הוא שהכתוב משבח שבט יששכר שנו' (ד"ה = דברי הימים = א' י"ב) **ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, מהו לעתים,** רבי תנחומא אמר לקיסר, י' יום בר קסרי אמר לעיבורין, (שם /דברי הימים א' י"ב) **לדעת מה יעשה ישראל,** שהיו יודעים לרפאות את הקורס, ראשיהם מאתים, אלו מאתים ראשי סנהדראות שהיו שבטו של יששכר מעמיד, וכל אחיהם על פיהם, מלמד שכל אחיהם היו מסכימין ההלכה על פיהם כהלכה למשה מסיני,

(במדבר רבה (וילנא) פרשה יב סעיף יח) יקריבו אותם לפני המשכן מלמד שהביאום ומסרום לצבור באו ועמדו לפני המשכן ולא קבל מהם עד שנאמרה לו **מפי הגבורה קַח מֵאֹתָם** הה"ד ויאמר ה' אל משה לאמר קח מאתם וגו' מהו לאמר תני רב הושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא משה צא ואמור להם דברי כבושים ודברי נחמות קח

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

מאתם באותה שעה היה משה מתיירא ואומר תאמר שמה נסתלקה ממני דוה"ק ושרתה על הנשיאים א"ל הקב"ה משה אילו להם הייתי אומר שיביאו לך הייתי אומר שתאמר להם אלא כך מאתם מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם לדעת העליונה והיה משה מתיירא ואומר תאמר שמה אחת מן העגלות נשברה או אי מן השורים מת ונמצא קרבן כן נשיאים פסול אמר לו הקב"ה וה'ו לעבד את-עבדת אהל מועד נתן להם הווייה שיהיו קיימים לעולם עד היכן היו קיימים ו' יודא בשם ר'ש בר ר' נתמן ור' חוניא בשם בר קפרא אמר עד שבגלגל שוורים זכחו והיכן הקריבוים ר' אבא בר כהנא אמר בנוב הקריבוים ר' אבהו אמר בגבעון הקריבוים ר' חמא בר ר' חנינא אמר בבית העולמים הקריבוים א"ר לוי טעמיה דר' חמא בר' חנינא דכתיב (מ"א = מלכים א' = ה) ויזבח (המלך) שלמה את זבח וגו' תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד נתן להם הווייה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו', ונתת אותם אל הלוים איש כפי עבודתו לפי טורה משא הרבה לו עגלות להקל ממשאו.

קח - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, [מדרש רבה שיר השירים פ"ו ב] אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. אלא קח מאתם וה'ו, מאתם היו הדברים.

צריך בירור במדרש רבה במדבר שבו כתוב פעם עד שנאמרה לו מפי הגבורה "קח מאתם" ואה"כ כתוב "אלא כך מאתם מאתם היה הדבר". האם ה"כך" היא שגיאה או שהמדרש מדגיש "דווקא כך מאתם יצא (קרה) הדבר". ההסבר של טע על קח - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מבוסס על דוגמאות אחרות במקרא. אם המדרש רבה כאן אינו טעות סופר הרי זה סיוע בעל משקל רב לתמוך בהשערה שטעם יתיב משמעו בין היתר דווקא כך, לפחות כך.

קח מאתם וה'ו – זקא-קטן זקא-גדול – גלוי ניצוץ קדוש של ידיעת דעת/רצון ה' הנמצא בקרב בני ישראל כנאמר ב-[מדרש במדבר רבה נשא פ"ב י"ח] מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם לדעת העליונה. זאת אומרת שדעת/רצון ה' קדם למעשה וע"פ [מדרש רבה שיר השירים פ"ו ב] שבת או נשיא שבת יששכר כווננו להלכה שלא בדרך רוח הקודש ששרתה עד אז רק על משה. קח מאתם וה'ו לעבד – זקא-קטן זקא-גדול זקא-גדול זקא-גדול, שלוש זקא בין שני קיסרים, כעין נתן להם חוזה מיוחד כנאמר מדרש במדבר רבה נשא פ"ב י"ח אמר לו הקב"ה (למשה) וה'ו לעבד את-עבדת אהל מועד נתן להם הווייה, שיהיו קיימים לעולם ... תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד נתן להם הווייה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'

וה'ו לעבד – זקא-גדול זקא-גדול בין שני קיסרים, מהשוואה של חלק מ-7 המופעים בתורה ואחדים בנ"ך, הדבר מלמד על קו גבורה בין הספירות בינה גבורה הוד וגלוי מנהיגות ה' בבריאה. קח מ'אתם ו'היו- ר"ת קמו - כעין עמדו לזמן רב

במדבר נשא ד,כה:
וְנָשְׂאוּ אֶת-יְרֵיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד מִכֹּסֶהוּ וּמִכֶּסֶה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר-עָלְיוּ מִלְמַעְלָה וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ג' זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל עולה תקע"ו (576)
ג' המלים המוטעמות זקא-קטן זקא-גדול מוֹעֵד מִכֹּסֶהוּ עולה 120 + 131 = 251 = אר"ן, ההפרש מתקע"ו 251 - 576 = 325 שכ"ה באוצר הג'ל של הרב י"ר פאלוך זצ"ל מצאנו כי שכ"ה עולה בין היתר (א) ה' פעמ' שם אדנ"י – לשון חכמים דף קפ"ד –גניד ומצוה דף ל"ח ע"ב, ו-(ב) מנין ניצוצין דבוצינא דקרדנותא-לשון חכמים ד"ף ג"מ. טט: ממקורות אחדים וביניהם [אוצר החיים ח"ד ע' צה, האדמור"ר מקאמרנא, (אוצר החכמה)] עולה כי יש ב' מיני דינין. א' הוא ש"ך ניצוצין של בוצינא דקרדוניתא, והב' היא מנצפ"ך (חמישה מוצאות הפה, ראה בהמשך שער היחוד והאמונה).

וְנָשְׂאוּ - קדמא ואולא במלה אחת שני תפקידים: (א) כעין שוויון (ב) כעין כלל שאפשר ללמוד אותו ככלל ופרט וכלל, או ככלל הצריך לפרט כאשר הפרט מפרש את הכלל. נסביר בדרך של כלל ופרט וכלל. וְנָשְׂאוּ - קדמא ואולא מרמז על לימוד בכלל ואין בכלל אלא מה שיש בפרט. הכלל הוא התפשטות ניצוץ הקדושה של ארן הברית בשוויון אל המקיף אותו. המקיף המידי הוא הפרט אֶת-יְרֵיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד מִכֹּסֶהוּ וּמִכֶּסֶה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר-עָלְיוּ מִלְמַעְלָה אם נעצור כאן, נאמר שקדושת הארן נמצאת בשווה בקדושת ארבעת מכסיו ובקרשי המשכן שהם משא בני מררי. אבל אם נאמר כי תבנית הטעמים של הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר-עָלְיוּ – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מרמזת לכלל הסוגר מתקבלת הרחבה של נוכחות שוויונית של ניצוץ הקדושה של ארן הברית בכל הבריאה, במיוחד למאן דאמר שהתחש היה בעל חי לא טהור.

ב-[שער ההקדמות לרבי חיים וויטאל מהדורת הרב י"ה אשלג (אוצר החכמה)] ע' כז. מודגם בציוור כי עגול אדם הקדמון מקיף על עשר ספירות דעגולים של עולם התיקון וסוף ההיקפים במרכז העגול שהוא הנקודה האמצעית הנקראת נקודה העולם הזה. בע' יז מבאר בחינה שניה של עשר ספירות בציוור אדם עליון, כלול משלושה קוים: ימין ושמאל ואמצע. בסוד אור ישר ... מתפשט ביושר מראש גג העליון של העיגול העליון עד למטה בתחתית סיום כל העיגולים. ובחינה השנית הזו נקרא צלם אלהי"ם. לפי ההסבר גם קו היושר מסתיים בנקודת העולם הזה. אפשר שכאן ארן הברית מייצג את התנסות הקדושה מעשר ספירות עד לעולם הזה וממנו מתפשטת הקדושה בשוויון (אור המקיף שאין בו שנוי) בבריאה.

טט: כתב [בשער ההקדמות ע' 2] שבקו היושר הפנימי הוא הגבוה המשפיע וחיותו מתפשט אל הלבושים המקיפים אותו. והסביר הרב זי"ז פיש הי"ו כי ביסודות הרש"ש ביאר את ענין העובי בקו היושר שכלל שהעובי יותר פנימי הוא יותר גבוה, למשל במערכת הגוף (מוצג כאן מן החוץ פנימה) העור – מלכות, הבשר – שש ספירות מחסד על יסוד, הגידים – בינה, העצמות – חכמה, מוח העצמות כתר וכך באברי הנשמה

תיאור זה שבקו היושר הפנימי הוא הגבוה המשפיע וחיותו מתפשט אל הלבושים המקיפים אותו מתאר את תפקיד ארן הברית בעולם העשייה. (יהושע ג'יא) הנה אֲרֹן הַבְּרִית אֲדֹן פְּלִי הָאֲרָץ עֶבֶר לַפְּנִימָה בַּיַּרְדֵּן: (יהושע ג'יג) וְהָיָה כִּנְסוֹת פְּפוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נִשְׂאֹי אֲרֹן ה' אֲדֹן פְּלִי הָאֲרָץ וּג' העמים הכירו בכך (שמ"א ד,ו) ... נִגְדְעוּ בְּיָ אֲרֹן ה' בְּאֵל אֶלְהֵימֶתְהָ: (ו) נִרְאֶה הַפְּלִשְׁתִּים כִּי אָמְרוּ בְּאֵל אֶלְהֵימֶתְהָ

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להבדיל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.10 במדבר נשא ד,כא (התש"פ)

במדבר נשא ו,יג יח:

[יג] וְזֹאת תִּזְכֹּרְתָה הַנְּזִיר בְּיוֹם מְלֵאת יָמָיו נִזְרוּ יָבִיאוּ אֹתוֹ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: [יד] וְהִקְרִיב אֶת-קַרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן-שָׁנָה תְּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשֵׂה אֶחָת בַּת-שָׁנָה תְּמִימָה לְחֹטָאת וְאֵיל-אֶהָד תְּמִים לְשִׁלְמִים: [טו] וְסָל מִצֹּת סֹלֶת חֶלֶת בְּלֹלֶת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצֹּת מִשְׁחִים בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם: [טז] וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' וַעֲשֶׂה אֶת-חֹטְאָתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ: [יז] וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצֹּת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת-מִנְחָתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ: [יח] וְגִלַּח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת-רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת-שֵׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל-הָאֵשׁ אֶשֶׁר-תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: וַעֲשֶׂה אֶת-חֹטְאָתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ:

במדבר נשא ו,יז: וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצֹּת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת-מִנְחָתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ:

(במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה

[בבלי נזיר מה,א] מתני' (נזיר פ"ו,מ"ז). תגלחת הטהרה כיצד, היה מביא ג' בהמות: חטאת, עולה, ושלמים, ושוחט את השלמים ומגלח עליהם, דברי רבי יהודה; רבי אלעזר אומר: לא היה מגלח אלא על החטאת, שהחטאת קודמת בכל מקום, ואם גלח על אחת משלשתן - יצא. רשב"ג אומר: הביא ג' בהמות ולא פירש, הראויה לחטאת תקרב חטאת, לעולה - תקרב עולה, לשלמים - תקרב שלמים.

[תוספות בבלי נזיר מה,א] תגלחת הטהרה כיצד מביא חטאת עולה ושלמים ושוחט את השלמים ומגלח עליהם - ונראה דטעמא

משום דדרשינן בגמ' (במ' נשא ו,יח) וְגִלַּח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד [במה שנאמר בן] אהל מועד דהיינו שלמים אחרי שאמר

הכתוב שעל השלמים יגלח דין הוא שיקדימו וקשה א"כ למה הקדים חטאת ועולה לשלמים.

[בבלי נזיר מה,א] ... אבא חנן אומר משום רבי אליעזר: (במ' נשא ו,יח) וְגִלַּח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - כל זמן שאין פתח אהל מועד

פתוח אינו מגלח. ר"ש שזורי אומר: (במ' נשא ו,יח) וְגִלַּח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - ולא נזירה,

[בבלי נזיר מה,ב] מתני' (נזיר פ"ו,מ"ח). היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד, ואם גילח במדינה - לא היה משלח תחת הדוד.

במה דברים אמורים - בתגלחת הטהרה, וגו'

[בבלי נזיר מה,ב] ... וחכ"א: הכל לא היו משלחין תחת הדוד, חוץ מן טהור שבמקדש, מפני שנעשה כמצותו.

טט – יש שתי מצוות בטהרת נזיר. א' הקרבת קרבנות חטאת, עולה, שלמים; ב' תגלחת. לפי הסבר הרב מיכל זילבר הי"ו ברמב"ם סדר הקרבנות צריך להיות חטאת, עולה, שלמים. התגלחת לכתחילה מתבצעת בלישכת הנזירים בזמן הקרבת או בישול השלמים. על השער יוצקים מן הרוטב של בישול השלמים ושורפים אותו תחת הדוד בו מתבשלים השלמים. השלמים יכולים גם להתבשל בירושלים והנזיר יגלח שלא במקדש.

אבל יש מצבים שהנזיר ובמיוחד הנזירה ואם גילח במדינה - לא היה משלח תחת הדוד. כמו כן אם השלמים מוקרבים סמוך לסגירת פתח אהל מועד אבא חנן אומר משום רבי אליעזר הנזיר אינו מגלח עד למחר כי הרי שלמים כשרים לאכילת שני ימים ולילה אחד.

סיכום: בטהרת נזיר לכתחילה מוקרבים קרבן חטאת, עולה וקרבן שלמים פותח את המהלך שבו הנזיר אמור לגלח ולשרוף שערו תחת דוד בישול השלמים. אח"כ ישנה יין ומותר להטמא למתים. בין הקרבת ובישול השלמים ובין הגילוח יכולה להיות הפסקה. ואח"כ ישלים הנזיר הגילוח.

[תורה שלמה] מביא הסבר ב- [ירושלמי נזיר פ"ו,ה"ז (וילנה ל,ב)] שבתגלחת הטהרה של הנזיר יקדים שלמים לחטאת ועולה.

לדעת רמב"ם ותוספות יו"ט בדברי רבי יהודה סדר ההקרבה חטאת עולה שלמים והגילוח צמוד לשלמים.

רבי אלעזר אומר שהגילוח על החטאת והיא הראשונה.

וסתם משנה אומרת בדיעבד מגלח על אחת משלושתם. וב- [משנה נזיר פ"ז,מ"ט] רבי שמעון אומר כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות ביין ולהטמא ולהטמא למתים.

טט – (במ' נשא ו,יז) ... וַעֲשֶׂה אֶת-חֹטְאָתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ: (במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה

בתורה (במדבר נשא ו,יז) הקדים חטאת ועולה לשלמים הכתוב בפסוק (וי,יז) הַתּוֹסֵפוֹת בדברי רבי יהודה במשנה מפרשים שצריך להקדים את קרבן איל השלמים הכתוב שלישי להיות ראשון כיון שהנזיר מגלח אחר הקרבת השלמים אבל קשה להם עם הסבר זה.

נסה להסביר ע"פ תבנית הטעמים של (במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה – אולא-גרש קדמא מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות, מהפך פשטא מלמד כי לפחות אחת מהן מוציאה את הכתוב ממשוטו.

(א) (במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה – אולא-גרש קדמא, האמור להיות או הכתוב המאוחר מקדים בזמן הביצוע את האמור להיות או

הכתוב מוקדם. כאן קרבן השלמים הכתוב מאוחר מוקרב ראשון.

(ב) (במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים – אולא-גרש קדמא מהפך פשטא, כעין התחיל תהליך, הושעה, ממשיך תהליך

[ירושלמי (וילנא) [ז,ב] פסחים פ"ב,ה"ד] א"ר בון בר כהנא תיפתר שקרבה חטתו (של נזיר) בשילה (וחרבה והביא הנזיר) ועולתו ושלמיו כנוב וגבעון.

(במ' נשא ו) (טז) וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' וַעֲשֶׂה אֶת-חֹטְאָתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ: (של הנזיר)

(יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצֹּת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת-מִנְחָתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ:

(במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים – אולא-גרש קדמא מהפך פשטא, בתפקיד דבר שהתחיל הושעה וממשיך תהליך. זה מסביר כשרות הקרבת קרבן אחד בשילה ואחרים בנב וגבעון.

[בבלי נזיר מז,א מתני' (נזיר פ"ו,מ"א)]. מי שנזרק עליו אחד מן הדמים ונטמא, רבי אליעזר אומר: סותר את הכל, וחכ"א: יביא שאר קרבנותיו ויטהר. אמרו לו: מעשה במרים התרמודית שנזרק עליה אחד מן הדמים, וכאו ואמרו לה על בתה שהיתה מסוכנת, והלכה ומצאה שמתה, ואמרו חכמים: (טט) תשה שבעה ימי טומאת מת, עם הזאת שלישי ושביעי, תטבל ותטהר (ו-1) תביא שאר קרבנותיה ותטהר (טט): הכוונה שתטהר קודם לכאת שאר הקרבנות).

גמ'. קתני ר' אליעזר אומר: סותר את הכל, והאמר ר' אליעזר: כל אחר מלאת - שבעה סותר! אמר רב: מאי סותר נמי דקאמר ר' אליעזר? סותר קרבנותיו. הכי נמי מסתברא, דקתני, וחכ"א: תביא שאר קרבנותיה ותטהר, ש"מ; ומעשה נמי במרים התרמודית שנזרק

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; עמי המרקא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תצית ההשערות; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרקא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרקא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרקא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מרקא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול**; 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

עליה אחד מן הזרמים, ובאר והווייעוה על בתה שהיתה מטוסכנת, והולכה ומצאזה שמתוה, ואמרו חכמים: **תביא שאר קרבנותיה ותטהור, ש"מ. הדרן עלך שלשה מינין.**

לענין תבנית הטעמים: התחיל תהליך הבאת הקרבנות, הושעה לטהרה מטומאת מת, ממשיך תהליך הבאת הקרבנות. וכן ... למאן דאמר שאחר זריקת דם קרבן ראשון נותר בשתיית יין והיטמאות למתים. הפעולה הראשונה היא זריקת דם קרבן ראשון, התרת שתיית יין והיטמאות למתים, נוצרה הפרדה בהקרכת קרבנות הנזיר והמשכה בהקרכת שאר הקרבנות. וכן ... **סיכום (לעיל [בבלי נזיר מה א,ב]):** בטהרת נזיר לתחילה מוקרבים קרבן חטאת, עולה וקרבן השלמים פותח את המהלך שבו הנזיר אמור לגלח ולשרוף שעריו תחת דוד בישול השלמים. אח"כ ישתה יין ומותר להטמא למתים. בין הקרכת ובישול השלמים ובין הגילוח יכולה להיות הפסקה. ואח"כ ישלים הנזיר הגילוח.

הסבר (ב) [בבלי נזיר נט,ב] מתני': מת אחד מהן - אמר ר' יהושע: יבקש אחד מן השוק שידור כנגדו בנזיר, ואומר: אם טמא הייתי הרי אתה נזיר מיד, ואם טהור הייתי הרי אתה נזיר אחר שלשים יום, וסופרין שלשים ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה, ואומר: אם אני הוא הטמא - קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך, ואם אני הוא הטהור - קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה בספק, וסופרים שלשים יום ומביאין קרבן טהרה, ואומר: אם אני הטמא - קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך, וזה קרבן טהרתי, ואם אני הוא הטהור - קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה בספק, וזהו קרבן טהרה, ואמר לו בן זומא: ומי שומע לו שידור כנגדו בנזיר! אלא, מביא חטאת העוף ועולת בהמה, ואומר: אם טמא הייתי - החטאת מחובתי והעולה נדבה, ואם טהור הייתי - העולה מחובתי והחטאת מספק, וסופר שלשים יום ומביא קרבן טהרה, ואומר: אם טמא הייתי - העולה הראשונה נדבה וזו חובה, ואם טהור הייתי - העולה הראשונה חובה וזו נדבה וזו שאר קרבני. אמר רבי יהושע: נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאים! אבל הודו לו חכמים לבן זומא. **רש"י בבלי נזיר נט,ב.**

א"ר יהושע נמצאת - אתה אומר שאם טהור היה שמביא קרבנותיו לחצאין שבתגלחת ראשונה הביא קרבן עולת בהמה ועכשיו הביא חטאתו וחבי שלמים.

אבל הודו חכמים לדברי בן זומא - שאין חוששין אם הביא קרבנותיו לחצאין ועוד שאינו מוצא מי שידור נזיר כנגדו.

לענין תבנית הטעמים: התחיל תהליך הבאת הקרבנות, הושעה לטהרה בגלל ספק מטומאת מת, ממשיך תהליך הבאת הקרבנות. **תוספות בבלי נזיר נט,ב.**

ועולת בהמה - כדי לגלח על אחד מהדמים ואומר כו' ואסור לשתות ביין דשמא היה טמא וסופר עוד שלשים יום ומביא קרבן טהרה חטאת ועולה ושלמים ואם טהור הייתי אומר העולה הראשונה חובה דלא סגי בלא עולת חובה בגילוח ראשון שצריך לכל הפחות לגלח על אחד מהדמים והשאר קרבני חטאת והשלמים ועולה זו שבאה עכשיו נדבה. וכן ... **סיכום (לעיל [בבלי נזיר נט,ב]):** בגלל ספק טומאת מת בתחילה הנזיר מגלח על קרבן עולה בגילוח ראשון, וסופר שלשים יום ואז מביא חטאת ושלמים חובה ועולה שעשויה להיות חובה או נדבה. אח"כ ישתה יין ומותר להטמא למתים. אם כן הייתה הפסקה בין הקרבנות.

[ספרי] מגדיר (במ' נשא ו,טו) וְסָלַ מִצֹּט - מונח רביע, כלל, סֵלַת חֵלֶת בְּלוֹלָת בִּשְׁמֵן וּרְקִיקֵי מִצֹּת מְשֻׁתִּים בִּשְׁמֵן פרט ואין שום קדמא ואו אולא בסביבתם **[בבלי מנחות עה,א] ... מתני':** המילואים היו באין כמצה שבתודה, חלות ורקיקין ורביכה. נזירות היתה באה שתי ידות (שני שלישי) כמצה של תודה, חלות ורקיקין, ואין בה רבוכה, נמצא עשרה קבין וירושלמית שהן ששה עשרונות ועודיין (שני שלישי עשרון). **גמ'** ... נזירות היתה באה שתי ידות כמצה שבתודה. תנו רבנן: **(וי' צו ז,ג) שְׁלָמִי** - לרבות שלמי נזיר לעשרת קבין ירושלמיות ולרביעית שמן; יכול לכל מה שאמור בענין? ת"ל: **(במ' נשא ו,טו) מִצֹּת**. מאי תלמודא? אמר רב פפא: (להביא בשלמי נזיר רק) דבר שנאמר בו מצות **(וי' צו ז,ג) אִם עֲלִיתוּנָה יִקְרַבְנָה וְהִקְרִיבוּ עֲלֵינָבַח הַתּוֹדָה חֵלֶת מִצֹּת בְּלוֹלָת בִּשְׁמֵן וּרְקִיקֵי מִצֹּת מְשֻׁתִּים בִּשְׁמֵן וְסָלַת מִרְפָּכַת חֵלֶת בְּלוֹלָת בִּשְׁמֵן:**

(הגמרא מביאה מקור אחר שהנזיר אינו מביא רבוכה) דבי רבי ישמעאל תנא: **(במ' נשא ו,טו) מִצֹּת - כלל, חלות ורקיקין (חֵלֶת ... וּרְקִיקֵי) - פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט, חלות ורקיקין אין, מידי אחרינא לא.** (תוספות: הכלל מגביל את הפרט מלרבות דברים דומים לו) **במדבר נשא ו,טו: וְסָלַ מִצֹּת חֵלֶת בְּלוֹלָת בִּשְׁמֵן וּרְקִיקֵי מִצֹּת מְשֻׁתִּים בִּשְׁמֵן וּמִנְחָתָם וּנְסִיכָם:**

[ספרי] מגדיר (במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים כיצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו שקרבנות שיש בהם נדר ונדבה יש בהם נסכים, וחטאת הנזיר אין בה נסכים לעומת חטאת מצורע שיש בה נסכים, ועוד שלמים אלו תלוים בלחם אז אולי לא יהיו בנסכים לכן אינך יכול להחזירו לכללו עד שיבוא הכתוב ויחזירו לכללו בפירוש.

מבוא: (במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה - אולא-גרש קדמא מהפך פשטא זקף-קטן. (במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה - אולא-גרש קדמא מהפך פשטא תבנית טעמים המופיעה כ-12 פעם בתורה וכמעט בכלם נמצאה דרך לימוד, המרמזת על פתיחת ענין (אפשר שמוקדם מהזמן שהיה אמור לקרות, מרומו ע"י טעם קדמא) השעיית העניין (מרומו ע"י טעם אולא-גרש או גרשיים), חידוש הענין, שכבר קרה או יקרה (מרומו ע"י מהפך פשטא - היינו שהשעיה תתהפך והענין התחדש או יתחדש).

ב-[בבלי זבחים ד,ב] מסביר רבא ש-(במ' נשא ו,יז) **יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים** הוא כלל שאינו מלא ולכן לא דנים אותו בכלל ופרט. ואילו רבינא לומד מ-(במ' נשא ו,יז) **יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה** שזהו כלל ופרט וכלל והגמרא לא מקשה על כך. שני האמוראים לא מביאים המלים **(במ' נשא ו,יז) וְאֶת-הָאֵיל** - שבגלל טעם מקף הם כעין יחידה אחת וטעמה אולא-גרש.

אפשר שעצם נוכחות קדמא ואולא צמודים בכתוב אע"פ שלא על הסדר קדמא ואולא, מעלה השערה לנסיון ללימוד בדרך של כלל ופרט בסביבתם, כמו-כן יש מקומות אחדים הנלמדים בכלל ופרט וכלל כאשר רק אחד מקדמא או אולא נמצאים בכתוב, ולפעמים אפשר להסביר טעם קדמא ללא אולא אחריו מלמד על כלל הצריך לפרט. או כתוב שחבירו שלפני מלמד עליו או שהוא כעין טעמא דקרא של הכתוב לפניו.

הסוגיה מחשבת שנוי יעוד קרבן (שנוי בעלים או שנוי קודש - שנוי שם (=מטרת) הקרבן) באחת מהעבודות שהיטה, קבלת דם, והולכה, זריקה.

ב"ה טוב טעם ודעת למודי (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פטא – מוציא מפשט; מרכא = מרקי, רבוי; דרנא – מרקי; תרבי – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תרבי טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תרבי טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תרבי מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקב – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם) – יוצא מהענין; קולמא ואלוא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.11 במדבר נשא ד,כא (התשפ"א)
במדבר נשא ו,יד: והקריב את-קרְבָנוּ לַה' כִּבְשׁ בֶן-שָׁנָו תָּמִים אֶחָד לְעֵלָה וְכִבְשֵׂה אֶחָת בַּת-שָׁנָתָה תָּמִימָה לְחֻטָּאת וְאֵיל-אֶחָד תָּמִים לְשָׁלְמִים: במדבר נשא ו,יט: וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת-הַזֶּרֶע בְּשֵׁלֶה מִן-הָאֵיל ...

(במ' נשא ו,יד) והקריב את-קרְבָנוּ לַה' - טטוד"ל – מונח מונח פזר, כעין שלוש פזר ללמוד למקומו וללמד למקומות אחרים בתורה. למקומו **[פני משה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג (ה"ד)]** האיל ההיתר נתבשל עם הזרוע האסור להבעלים ואף על פי כן לא נאסר האיל ... **הכא אפי' מאה מותר דקים להו לרבנן דבורע בשלה** (בלי עצמות) **אין כאן אלא מאה בין הכל** (כל האיל דעה א' עם עצמות, דעה ב' בלי עצמות) **ואפ"ה מותר**

פזר אחד עשוי ללמד לשיעור כל נותני טעמים לאיסור אחד מששים או אחד ממאה. **כל מה שאסרתי לך במקום אחר התרתי לך כאן**. בזרוע בשלה כדמפרש ואזיל לפי שבכל מקום מאה אסור ומאה ועוד מותר כלומר **בכל מקום דמשערת במאה צריך שיהא מאה מלבד האיסור ועם הכל יהא אחד ומאה כמו בתרומה וכיוצא בה**

(במ' נשא ו,יד) כִּבְשׁ – תרסא, שיעור נפח זרוע איל מול נפח כל האיל. תבניות טעמי המקרא כאן מרמזות ללימוד אפשרי על הנושא בכללו ולא רק ממקום הימצאם. **[תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ערלה פ"א ה"ג]** ר' יוסי בשם ר' יהושע בן לוי בשם ר' פדיה נותני טעמים אחד מששים. א"ר שמואל בר בר יצחק לרבי חייא בר בא רבי יוסי פליג [עלך] ומתניתא פליגא על תריכון. כל המחמץ והמתבל והמדמע אין תימר למאה מאתים אפילו לא חימץ אפילו לא תיבל אלא ביותר אנו קיימין. אמר רבי ירמיה תיפטר בשר בבשר. אמר רבי יוסי היא בשר בבשר היא שאר כל האיסורין דאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן כל האיסורין משערין אותן כילו כן. מיי כדון ההן אמר נותני טעמים אחד ממאה וההן אמר נותני טעמים אחד מששים. מאן דאמר נותני טעמים אחד מששים את עושה את הזרוע אחד מששים באיל. ומאן דאמר אחד ממאה את עושה את הזרוע אחד ממאה באיל. מאן דאמר אחד ממאה את מוציא העצמות מהזרוע ומ"ד אחד מששים אין את מוציא את העצמות מן הזרוע. וכשם שאת מוציא את העצמות מן הזרוע כך הוציאם מן האיל.

[פני משה ירושלמי ערלה פ"א] ר' יוסי וכו'. חסר כאן וה"ג בניזר שם ר' יוסי בשם ריב"ל בשם בר פדיה כל נותני טעמים אחד ממאה ר' חייא בר בא בשם ר' יהושע בן לוי בשם בר פדיה כל נותני טעמים אחד מששים: **הא ר' יוסי פליג עלך**. ולא אמר כך בשם ריב"ל והא מתני' דלקמן בפ"ב פליגא על תריכון דקתני כל המחמץ וכו' וע"כ דאפי' ביותר ממאתים דאין תימר וכו' כדלעיל וקס"ד דמה דקאמרי אינהו אף בתבלין קאמרי מדנקטי בלישנייהו כל נותני טעמים וקשיא מהאי מתני' דשמעינן דהתבלין אוסר אף ביותר מכשיעור וה"ה לכל איסורין שבתורה לפי השיעור שאמרו בהן: **תיפטר בשר בבשר**. הא דקאמרי אינהו באחד ומאה ואחד בששים בבשר איסור שנתבשל עם בשר היתר קאמרי והאיסור נתן טעם בהיתר בשר דאמרו לשיעורין הללו ומתני' בתבלין הוא דמיירי:

אמר רבי יוסי לאו מילתא היא דקאמרת אלא היא בשר בבשר היא שאר כל האיסורין. דין אחד להן לר' יוחנן כדאמר ר' אבהו בשמיה לעיל בתרומות פרק עשירי הלכה א' כל האיסורין שבתורה שנתערבו מין במינו וליכא למיקם אטעמא משערין אותן כאלו כן כלומר כדקאמר התם כאילו הן בצל כאילו הן קפלוט וכך משערין את האיסור שאם היה נותן טעם בהיתר בשיעור שהוא לפנינו אוסרו ואם כן משמע מיהת דל' יוחנן כל שאר איסורין משערין אותן כאילו הן תבלין דהרי בצל וקפלוט כמיני תבלין הן והשתא מתני' דפ"ב דלקמן פליגא: **מאי כדון**. מילתא כאנפי נפשה היא ואפלוגתיהו דהני אמוראי מהדר דאהן קאמר באחד ומאה ואהן קאמר באחד מששים ובמאי פליגי וקאמר דשניהם מאיל נזיר הוא דלמדו דכתיב **(במ' נשא ו,יט) וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת-הַזֶּרֶע בְּשֵׁלֶה מִן-הָאֵיל** וגו' וקסברי דהזרוע נתבשל עם האיל והרי האיל ההיתר נתבשל עם הזרוע האסור להבעלים ואף על פי כן לא נאסר האיל:

מ"ד נותן טעם א' מששים את עושה הזרוע אחד מששים באיל. כדמפרש לקמיה דלהאי מאן דאמר אין את מוציא את העצמות מן הזרוע כלומר דלא משערין הבשר בלבד בלא העצמות אלא בכלולה משערין הבשר בהדי עצמות וקים להו לרבנן דששים איכא ואינה אוסרת את האיל ומאן דאמר אחד ממאה את עושה הזרוע אחד ממאה לאיל לפי שהוא סובר דמשערי' בבשר הזרוע לבד חוץ מן העצמות דאת מוציא את העצמות מהזרוע ואח"כ תשער לפי שהעצמות לא פלטי טעמא וכי משערת בשר הזרוע לבד להדי האיל איכא מאה ובהכי אינה אוסרת את האיל וילפינן מינה לכל שאר האיסורין: **וכשם וכו'**. להאי מאן דאמר פריך דס"ל דמשערין בשר הזרוע בלא העצמות אם כן נימא דכשם שאתה מוציא את העצמות מן הזרוע כך אתה מוציא מן כל האיל את העצמות וליכא מאה ומאי חזית דמשער אתה להאיל בשר בהדי עצמות ולהזרוע מלבד העצמות: **לית יכיל**. אי אתה יכול לומר כן:

דחני וכו'. והובאה להך ברייתא לעיל בפ"ה דתרומות בהל"ט דאין טינופת והיא הפסולת וסוכין של תרומה מצטרפת עם התרומה לאסור את החולין אבל טינופת של החולין מצטרפת עם החולין להיות כשיעור ולהעלות את התרומה באחד ומאה וה"ג כן דעצמות האיל מצטרפין עם הבשר לבטל טעם הזרוע אבל אין עצמות הזרוע (פסולת האיסור) מצטרפין עם בשרו לאסור את האיל: **ר' ביבי בעי**. דהואיל דקאמרת דהפסולת של תרומה אינה מצטרפת לאיסור מהו שתיחשב כהיתר ולהצטרף עם החולין להעלות את התרומה: **ופשטיט שם מן דאמר בר הונא**. שם בתרומות ובסוף פ"י דקליפי האיסור וכן העצמות מצטרפין להעלות את ההיתר דה"ה בפסולת של תרומה כן: **כל מה שאסרתי לך במקום אחר התרתי לך כאן**. בזרוע בשלה כדמפרש ואזיל לפי שבכל מקום מאה אסור ומאה ועוד מותר כלומר בכל מקום דמשערת במאה צריך שיהא מאה מלבד האיסור ועם הכל יהא אחד ומאה כמו בתרומה וכיוצא בה ברם **הכא אפי' מאה מותר דקים להו לרבנן דבורע בשלה** (בלי עצמות) **אין כאן אלא מאה בין הכל** (כל האיל דעה א' עם עצמות, דעה ב' בלי עצמות) **ואפ"ה מותר**:

מונח מונח פזר. לימוד למקומות אחרים בתורה ובתורה שבעל-פה: (א) הרב א"מ פרל הי"ו: כאן המקור לביטול טעם איסור בשיעורים שונים בנושאים שונים, אחד מששים, אחד ממאה בתרומה, אחד ממאתים בערלה, כלאיים, ראה **[אנצ' תלמודית]** ערך ביטול (ב) הרב נטע חיים גירש הי"ו הרעיון הנלמד מזרוע איל שלמים של נזיר הוא "של מעט הבטל ברוב" (ב,א) מקור אפשרי לתשלום הבלעה (הדומה רעיונית לביטול טעם איסור בשיעורים מסוימים) **[אנציקלופדיה תלמודית כרך ה, הבלעה [המתחיל בטור קל]]** הבלעה. היתר תשלום, שנטילתו או נתינתו בעד דבר מסויים אסורה, כשמצורף יחד עם תשלום בעד דבר היתר. הפרקים: א. בשכר שבת; ב. בשביעית; ג. במעשר שני; ד. במעשר בהמה ובכור; ה. בדברים האסורים. דבר או זמן שאסור לקבל שכר עבורו, או שאסור לקנותו ולמכרו, יש והתירו כשמבליע האיסור יחד עם היתר. ההבלעה תתכן בשני אופנים: א) כשכולל ומצורף יחד שכר האיסור עם ההיתר בסכום כללי אחד; ב) כשחושב את דמי האיסור על ההיתר, באופן שהדמים יחשבו על ההיתר בלבד (הערה 1. עי' יתרון האור במשניות ווילנא מע"ש פ"ג מ"א). (ב,ב) בהלכות דיני נפשות הדיינים שבמיעוט נחשבים כמי שאינם בדיון, והם מצטרפים לפסק של הרוב. **[בבלי בבא קמא כז,א] [מתני' (ב"ק פ"ג,מ"א)]**. המניח את הכד ברה"ר, ובא אחר ונתקל בה ושברה – פטור, ואם הוזק בה – בעל החבית חייב בנזקו. ... מהו דתימא זיל בחר רובא, **[בבלי בבא קמא כז,ב]** קמ"ל, דאין הולכין בממוץ אחר הרוב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = טרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(במ' נשא ויד) וְהִקְרִיב אֶת־קִרְבָּנוּ לַיהוָה קִבְּשׁ – **תרסא** בתפקיד מחיצה, רמז לאכילת החלק המורם לכהנים נשותיהם בניהם ועבדיהם בין חומות ירושלים, ובשלה בכל הנראה הגלמד בספר דברים. **(במ' נשא ויד) וְהִקְרִיב אֶת־קִרְבָּנוּ לַיהוָה** – מונח מונח פזר, כל מונח מרבה עוד תפקיד של פזר. אפשר שפזר אחד ירמז לומר שמאכילת **(במ' נשא ויד) הִזְרַע בְּשֵׁלֶחַ** של טהרת נזיר ע"י הכהנים ונשותיהם ועבדיהם בין חומות ירושלים נלמד לכל הקדשים קלים שנאכלים בין חומות ירושלים מקום ללא טומאת מצורע, אבל עם טומאת זב. ואפשר לומר ע"פ **[בבלי זבחים קיח,א]** שהנאמר ב-**(דב' ראה יב,יג,יד)** הוא הרחבת המרוזם כאן לגבי משכן שילה ולגבי מקדש בירושלים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם, טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התהפ"א – התהפ"ג, **תצית ההשערות**; **אתגה**, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר; מונח – רבוי; **המקץ פטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מרבי; **הדא** – מרבוץ; **תבוי** – מחלוק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב" ששעויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כול, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפינו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

1.12 במדבר נשא ד, כא (התשפ"ב)

(המשך ל-התשפ"א) **במדבר נשא ויטי: ולקח הפלון את-הנרע בשלה מן-האיל**

וחלת מצה אחת מן-הפלל ורקיק מצה אחר ונתן על-כפפי הנזיר אחר התנולחו את-נזורו:

[זבחים נחא] אלא היקשא קמא למאי אתא (היינו מה שמצינו בשלמי עצרת שהוקשו לחטאת) עונה הגמ' כי חטאת, מה חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה אף זבחי שלמי צבור לזכרי כהונה, א"ל אביי אי הכי גבי איל נזיר דכתיב **(במ' נשא ויטי)** **והקריב את-קרבתנו לח' כבש בן-שנתו תמים אחר לעלה וכבשה אחת בת-שנתה תמימה לחטאת ואיל-אחר תמים לשלמים**: הכי נמי נימא דהיקשו הכתוב לחטאת, מה חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אשם, שלמי צבור שהם קדשי השתא התם כיון דכתיב **(במ' נשא ויטי)** **ולקח הפלון את-הנרע בשלה מן-האיל** מכלל דכוליה (שאר האיל) בעלים אכלי ליה. (שואלת הגמ') **זרע בשלה** מיהא לא לית אכיל אלא לזכרי כהונה (שתאכל רק לזכרי כהונה) קשיא. ואב"א (ואיבעית אימא) קדשי איקרי קדשי קדשים לא איקרי,

עיי"ש פ' **(רש"י זב' נה.)** קדש איקראי - **זרע בשלה** ומדלא כתיב קדשי קדשים ש"מ לא איתקוש לחטאת להכי דתיהוי עלי' חומרא דקדש קדשים (היות ולא כתוב קדשי קדשים לכן אל תקיש לחטאת שהיא ק"ק שאם תקיש יהיו בה חומרות ק"ק) **דבהדיא** (בפירוש) מעטיה (לזרוע בשלה) מדכתיב קדש ולא כתיב קדשים. וגבי **שלמי צבור** אף על גב דכתיב בהו נמי **(וי' אמר כגב)** **קדש יהיו לח' לפתני**: ו(אמנם) לא כתיב קדשי קדשים כיון דכתיב **לח'** לא למעוטיה הוא מהיקשא (לכן לא ממעט את שלמי הציבור מלמוד מהיקש לחטאת) דאיכא למימר כמאן (כאילו) דכתיב קדשי קדשים דמי.
(במ' נשא ויטי) **ולקח הפלון את-הנרע בשלה מן-האיל** – מונח זרקא סגול, הכהנים אוכלים חטאת, אשם, שלמי צבור שהם קדשי קדשים, הנאכלים בין הקלעים, לזכרי כהונה, בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות. אבל זרקא סגול בתפקיד גורע ממנו מהענין באיל נזיר הזרוע מורם לכהנים אבל נגרע מקדושת קדשי קדשים והוא רק קדשים, לכן אוכלים ממנה נשי ועבדי כהנים, בכל העיר, בכל מאכל, ליום ולילה.

(במ' נשא ויטי) **ולקח הפלון את-הנרע בשלה מן-האיל** – טעם מונח מרמז לעוד לימוד מתפקיד זרקא סגול כמוסיף או גורע מהענין על הענין, צ"ע. **(במ' נשא ויטי)** **ולקח הפלון את-הנרע בשלה מן-האיל** – מקף ... מקף צ"ע

בקשר לפסוק **במדבר נשא ויטי, כג:** **דבר אל-אחרון ואל-בנינו לאמר פה תכרכו את-בני ישראל אמור להם: ס**

ויקרא שמיני ט, כב: **וישא אהרן את-ידיו וידיו אל-העם ויברכם ונרד מעשת החטאת והעלה והשלמים:**

(וי' שמ' ט, כב) **וישא אהרן את-ידיו וידיו אל-העם ויברכם** – קדמא דרגא תביר טפחא

(ט, כב) **וישא אהרן את-ידיו וידיו אל-העם ויברכם** – קדמא דרגא תביר טפחא

(ט, כב) **וישא אהרן את-ידיו וידיו אל-העם ויברכם** – מעשה מקדים ל-**ויברכם** בברכת כהנים. **אהרן את-ידיו אל-העם** – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה. אפשר שמרמז לפסק הרמב"ם שקודם לברכת כהנים כל כהן העולה לברך יאמר "יהי רצון ... וברכה על מצוות ברכת כהנים.

(רמב"ם תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"ב) אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון "י אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלהי פעמים וכיוצא בה לא בקול רם ולא בלחש שנאמר לא תוסיפו על הדבר, בשעה שכל כהן עולה לדוכן כשהוא ח עוקר וגלוי עלות אומר יהי רצון מלפניך יי אלהינו שתהיה ברכה זו שצוייתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ואל יהי בה משול ועון מעתה ועד עולם, וקודם שיחזיר פניו לברך את העם מברך ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה **(יד המלך שם)** בכוונת הלב, ו אחזר כך מחזיר פניו לציבור ומתחיל לברכם, וכשחזיר פניו מן הציבור אחר שמשלים ט אומר עשינו מה שצויתנו עלינו עשה עמנו מה שהבטחתנו **(דב' תבוא כו, טו)** **השקפה מכלוף קדש מן-השמים וברך את-עמך את-ישראל.**

(ט, כב) **ויברכם** – אתגה מגביל, (א) כפי' רמב"ם רק שלושה פסוקי ברכת כהנים. (ב) כפי' **(יד המלך שם)** בכוונת הלב ושכהן שאינו אוהב ישראל, או שאינו אוהב על ישראל לא יברך. **(יד המלך לנדא)** **הל' תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"ב**] ... [סוטה לט, א], **הובא שם סיום הברכה בתיבת באהבה**, ולא ידעתי הכוונה של סיום זה דבאהבה, והיכן נצטוו הכהנים לברך באהבה, והיו לא נאמר בתורה רק **(במ' נשא ויטי)** **פה תכרכו**, ואם אמנם מסתמא נכון הוא שהברכה תהיה בלב שלם, אבל עדיין היכן ידענו דנצטוו על כך לברך באהבה. ואולי נסמך זה על מדרש רבה במדבר פרשה י"א ז"ל, **(ו, כג)** **אמור להם** (בהולם) מלא, שתהיו מברכין אותם בכוונת הלב כדי שתשלם הברכה בהם. הרי לך לדעת המדרש דנצטוו על כך לברך בכוונת הלב, וע"ז ניתקן הנוסח לסיים הברכה במלת באהבה. ונתעוררתי מן משכיל אחד כי כן הוא בפירוש בזהר פרשת נשא וז"ל, **תנא כל כהן דהוא לא רחים לעמא או לא רחמין ליה לא יפרוס ידיו לברכא לעמא, דכתיב (משלי כ, ט) טוב-עין הוא יברך**. אל תקרי יבורך אלא יברך.

במדבר נשא ד, כז: **עלפי אהרן ובניו תהיה כל-עבדת בני הגרשני לכל-משאם ולכל עבדתם**

ופקדתם עלהם במשמרת את כל-משאם:

[זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת ויקרא דף ז עמוד ב] [זוהר מהדורת הסולם - ויקרא פרשת ויקרא מאמר איש כי יקח את אחותו אות

קג] (תה' קלגב) **כשמן הטובו על-הקראש ירד עליהם וקראשם ירד עליהם וקראשם ירד עליהם** מדותיו: מאן שמן הטוב, דא משה רבות קודשא, דנגיד ונפיק מעתיקא קדישא, דאשתכח בההוא נהר עלאה, דנקא לבניו, לאדלקא בוצייניו, ושהוא משה נגיד ברישא דמלכא, ומרשייה ליקירו דדיקנא קדישא, ומתפני נגיד לכל אינון לבושי יקר דמלכא אמתלבש בהו. הדא הוא דכתיב **שירד על-פי מדותיו**: על פי מדותיו ממש, ואלין אינון פתרי מלכא דשמייה קדישא אשתכח בהו.

[פירוש הסולם לזוהר - ויקרא פרשת ויקרא מאמר איש כי יקח את אחותו אות קג]

(תה' קלגב) **כשמן הטובו על-הקראש**: שואל מהו שמן הטוב. ומשיב, זהו שמן משחת קדש הנמשך ויוצא מעתיקא קדישא, שהוא (טט: החלק העליון ב) כתר (טט: של עולם האצילות), שהשמן הזה, דהיינו האורות דעתיקא (טט: שפע החיות של הבריאה המוטמן בתורה), נמצא (טט: מובל) בנהר ההוא העליון, שהוא בינה, היונק (טט: המניק) לבנים, שהם ז"ן (טט: זכר: חסד, גבורה, תפארת, נצה, הוד, יסוד ונקבה מלכות), להדליק הנרות (טט: אורות מצומצמים), דהיינו הספירות דז"ן, ושמן ההוא, שזו"ן יונקים מן הבינה, נמשך על ראש המלך, שהוא ג"א דז"א (טט: ג' ספירות ראשונות של הזכר הנקרא גם זעיר אנפין והן חסד, גבורה, תפארת), ומראשו ליקר הדיקנא שלו (טט: לוקח שתפקידו החשוב הוא השפעת רחמים בתוך הצמצומים), (המבואר בספרא דצניעותא אות ל"ג ע"ש) ומשם נמשך לכל אלו לבושי הכבוד שהמלך מתלבש בהם, דהיינו לכל הספירות דז"א (טט: מתפשט בנצח, הוד, יסוד). ז"ש **שירד על-פי מדותיו**: על פי מדותיו ממש, שאלו הם כתרי המלך, דהיינו הספירות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלקו – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מרביד, דרנא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

**הנקראות מדות, ששמו זקדוש נמצא בהם (טט: ע"פ פתח אליהו זה שם הוי"ה באורח דאצילות).
[זוהר המדרות הסולם - ויקרא פרשת ויקרא מאמר איש כי יקח את אחותו אות קד]**

תא חזי, פל גנידו, וכל חידו דעלמין, לא נחית לברכא, אלא על ידא צליון פתרין קדישין, דאינון שְמָא דמְלָא קדישא, ובג"כ שְיָיִד עֲלֵיִי מְדוּתֵי: על פי מדותיו ונדיא כד"א (במ' נשא ד,כו) עֲלֵיִי אֶהְרֵן וּבְנֵי תְהֵרָה. כך על פי מדותיו, נחית ונגיד לכלהו עֲלֵמִין, לְאֶשְׁתְּקָא בְרָכָאן לְכָלָא. ותא חזי, האי שְמָן (דף ח' ע"א) טוב לא זמין, עד הוא זמנא דפולחנא דלמחא הנה סליק, וְאֶתְעַרְעַן דָא בְרָא, ה"ד (משלי כז,ט) שְמָן וְקִטְרֵת יִשְׁמַחֲלָב וּמִתְקַ רֵעֵהוּ מֵעֵצֵת-נֶפֶשׁ: שְמָן לְעֵלָא, וְקִטְרֵת לְמַתָּא, בְּדִין הוּא חֲדוּתָא דְכָלָא. רבי אָתָא ר' הוֹרְדָה זְקִיפֵי גִדְיָן, וְאוּדו לְרַבִּי אָבָא.

[פירוש הסולם לזוהר - ויקרא פרשת ויקרא מאמר איש כי יקח את אחותו אות קד]

תא חזי כל וכו': בוא וראה, כל המשכה וכל שמחה שבעולמות אינו יורדות לברך העולם, אלא על ידי אלו הכתרים הקדושים, דהיינו ספירות ז"א, שהם השם של מלך הקדוש, דהיינו הוי"ה שה"ס חו"ב תו"מ, ומשום זה אוה"כ (טט: אומר הכתוב), שְיָיִד עֲלֵיִי מְדוּתֵי: על פי מדותיו ודאי, כמו שאתה אומר, (במ' נשא ד,כו) עֲלֵיִי אֶהְרֵן וּבְנֵי תְהֵרָה, כך על פי מדותיו יורד ונמשך השפע לכל העולמות שתמצאנה ברכות לכל. ובוא וראה, שמן טוב הזה, אינו נמצא, עד זמן שהוא של העבודה למטה שהיתה עולה, ונפגשים זה בזה. ז"ש (משלי כז,ט) שְמָן וְקִטְרֵת יִשְׁמַחֲלָב וּמִתְקַ רֵעֵהוּ מֵעֵצֵת-נֶפֶשׁ: שמן, הוא השפע שלמעלה. וקטרת היא העבודה שלמטה, שנפגשים זה בזה, ואז היא שמחת הכל. נשאו ידיהם ר' אחא ור' יהודה והודו לר' אבא.

(במ' נשא ד,כו) עֲלֵיִי אֶהְרֵן וּבְנֵי תְהֵרָה – תרסא קדמא ואולא, כעין תבנית טעמים העשויה לרמוז לכעין בנין אב המלמדת ע"פ תְהֵרָה – רביע, בתפקיד ארבעה שלבים, הם ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, בכל עולם מתרחש תהליך המתחיל במקורו של העולם המרומוז בטעם תרסא של עֲלֵיִי בתפקיד כעין מחיצה לבעל בחינה נעלה (פי' אור החיים פר' אמר) והוא המקור המשפיע שְמָן הַטּוֹב עֲלֵיִי הָרֵאשִׁי יוֹד עֲלֵיִי הַטּוֹב הַטּוֹב שפע החיות של הבריאה המוטמן בתורה אל הראש של המדות באותו עולם (ג' מדות ראשונות), בצמצומים עצומים בכל שלב במעבר ממדה למדה ומעולם לעולם, שבלעדיהם אין קיום לבריאה. וכאשר פוגש תימור הקטורת בעבודת הכהנים מעולם העשיה בשפע החיות המצומצם לעולם העשיה, יש השראת שמחה בבריאה התחתונה והעליונה. לימוד דומה נמצא בזוהר בהקטרת הקטורת בקדש הקדשים ע"י כהן גדול ביום הכפורים ואז הכרובים שרים ויש השראת שמחה בבריאה.

[במדבר רבה (וילנא) (פרשת נשא) פרשה ו סימן יא] ... ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם הביא משה לכך כתיב (במ' נשא ד,מט) וּפְקִדוּ אֶשְׂרֵצְנָה ה' אֶת-מִשְׁחָה: שמנה משה ואמר פלוני ופלוני ופלוני של בני גרשון ישאו את היריעות פלוני ופלוני ופלוני ישאו את אוהל מועד וכן כל כלי עבודתם משא של בני גרשון היה ממנה להם במנין ...
הוי אשר צוה ה' את משה שמשעה נצטוה על שתי המשפחות הללו בני גרשון ובני מררי שהוא יצום השמר מה שתחת ידיהם הוי אשר צוה ה' את משה.

(במ' נשא ד,כו) וּפְקִדְתֶם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת – מהפך פשטא זקף-קטן, מהפך פשטא זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט. (למוד א) לכל יריעה בכל שכבה המכסה את המשכן, לכל מסך, לכל קלע, לכל מיתר ולכל יתד, ולכל כלי עבודה היה לוי קבוע ממשפחת הגרשוני. (למוד ב) ... הוי אֶשְׂרֵצְנָה ה' אֶת-מִשְׁחָה: שמשעה נצטוה על שתי המשפחות הללו בני גרשון ובני מררי שהוא יצום האריך ישאו והאריך ישמרו מה שתחת ידיהם הוי אֶשְׂרֵצְנָה ה' אֶת-מִשְׁחָה:

במדבר נשא ד,כח: זאת עבדת משפחת בני הנרשני באהל מועד ומשמרתם פינ' איתמר בן-אהרן הכהן: פ
(במ' נשא ד,כח) זאת עבדת – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבעה פרטים, אפשר שהם בנוסף לנאמר ב-(במ' נשא ד,כה – כו) כגון הנאמר ב-
[במדבר רבה (וילנא) (פרשת נשא) פרשה ו סימן ג] ... [אֶת-כָּל-כְּלֵי עֲבֹדָתָם אֵלו קרסי זהב ואלו קרסי נחושת שהיו מחברים בהם היריעות, (במ' נשא ד,כח) [אֶת כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ: כל מה שהיה נעשה לכל הכלים יהיו בני גרשון עושים, וב-]מושב זקנים] (במ' נשא ד,כו) עֲלֵיִי אֶהְרֵן וּבְנֵי תְהֵרָה ציין בשם רמב"ן שאהרן ובניו קבעו מי מבני גרשון יהיה גזבר על עניניו כן, משורר או שוער. וכתב [רבי יוסף בכור שור] (במ' נשא ד,מ) פִּלְהֵפָא לְעַבְד עֲבָדָה - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא עֲבָדָה לעבודת הכהנים;]

(במ' נשא ד,כח) וּמִשְׁמֶרֶתָם – קדמא זקף-קטן במלה אחת בתפקיד כעין מדה ל"א מל"ב מדות מוקדם שהוא מאוחר בענין [מושב זקנים] (במ' נשא ד,כו) ... (במ' נשא ד,כח) בִּידֵי אֵיתְמָר תהיה מִשְׁמֶרֶתָם (טט: שחלק הכלים לנשיאה בצאתם למסע כמו שקבעו משה ואהרן ובניו כאן רק איתמר בתחילה ו) שכל אחד יחזיר כליו לידו בחנות המשכן, ויאמר הרי לך כל הכלים המסורים לידי:

במדבר נשא ד,כט: בני מררי למשפחתם לבית-אבתם הפקד אתם:

(במ' נשא ד,כט) הפסוק כמעט כולו בטעמי (דב' וא' וד) שְמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: מעיד על קבלת עול מלכות [דבר מלכות התשע"ח, ע' עג, ספר השיחות תשמ"ח כרך ב ע' 465 האדמ"ר מ"ש] ... ביטול – "לי לשמי", בלי פניות אישיות. וזה בא לידי בטוי במררי (לשון מרירות וביטול), שנשא את הקרשים, לכך לא נאמר בו נשיאת ראש, כי מעלתו היא הביטול והפשטות.

במדבר נשא ד,לב:

ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל-פליהם ולכל עבדתם ובשמת הפקדו את-כלי משמרת משאם:
ועמודי – תרסא, אפשר כשעור מספר העמודים [במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה ו] ... ועמודי החצר סביב אלו נ"ו עמודים שהיו עומדים סביב החצר שעליהם פורסים הקלעים ואדניהם אלו נ"ו אדנים שבהם היו מעמידין העמודין וד' עמודים וד' אדנים שהיו פורסין עליהם מסך שער החצר. המיוחד בדבר שלכן לא היו עמודים בכינות חצר המשכן, אלא יצאו מוטות עץ מהעמודים אל הפינה ועליהם נתלו הקלעים בפניות. וכן בשער החצר לא היו חמישה עמודים אלא ארבעה עמודים ובקצוות היו מוטות שיצאו מהעמוד הראשון והרביעי. אפשר כי המספר 60 מרומז בגי' האותיות מוּדֵי. כי עם עמודים בכינות צריך לחצר 20, 11, 20, 3, 3, ולשער החצר 5 ה"ס"ב עמודים. **ועמודי –** תרסא, אפשר כשעור גובה העמודים המרומז בגי' של האותיות נְדִי העולה 20 אמה.
[העמק דבר] – כל קרש נקרא בשם א' ב' ג' וכו' כדאיאת בירושלמי הוריות (פ"ג,ה"ה) דקראש של צפון לא עמד בדרום, וכן עמודים ואדנים. ובהערות שגם כל לוי נשא קרש או עמוד או כלי מסוים אליו. **ועמודי –** תרסא, אפשר כרמוז לכעין מחיצה של כל אחד במקומו הראשון וכל אחד עם הנושאים הקבועים שלו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן לחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.13 במדבר נשא ד,כא (התשפ"ג – התשפ"ד)

במדבר נשא ה,ו: דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאֲשַׁמָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא:
במדבר נשא ה,ז: וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאֲשֶׁר אָשֵׁם לוֹ:
במדבר נשא ה,ח: וְאִם-אֵין לְאִישׁ נֹאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמוֹשֵׁב לְה' לִכְתֹּן מִלְכָּד אֵיל הַכַּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:

(במ' נשא ה,ו) דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל – זרקא מונח סגול מרמז על תוספת וגריעת אנשים מבני ישראל לענין **כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם** וגו' ע"פ **[תורה תמימה הערה יז]** אפשר כי **(ה,ו) דְבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** – זרקא מונח סגול מרמז לגריעה מוגבלת של הנשים ממצוות לא תעשה מסוימות מקרב בני ישראל, באופן זה יש גם לא תעשה ששייך רק לכהנים, ומ-**[תורה תמימה הערה יח]** וע"פ **[תורה שלמה ספרי]** **וְאֲשַׁמָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא** – סלוק, להגביל שלא כולל קטן וקטנה, שאף שקטן בכלל **הַנֶּפֶשׁ הַהוּא** הכל במשמע. אז כשם שקטן שעבד ע"ז חמורה פטר בה את הקטן קל וחומר לכל מצות שבתורה.

[תורה תמימה] (במ' נשא ה,ו) אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ - תניא, כל מצות לא תעשה אחד האנשים ואחד הנשים חייבים, דאמר קרא **(ה,ו) אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ** **אֲשֶׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם**, השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה⁽⁷⁾ **[קדושין ל"ה א']**:
(ה,ו) וְאֲשַׁמָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא - [ואשמו לא נאמר אלא ואשמה הנפש ההיא] לרבות הגר וטומטום ואנדרוגינוס⁽⁸⁾ **[ספרי]**:

(במ' נשא ה,ו) אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם – זקף-קטן מסיים ענין בכתוב זה ומרמז לשני למודים, **מִכָּל-חַטָּאת** – מונח מרמז לרבוי למדים בתפקיד של זקף-קטן.

[רש"י] (במ' נשא ה,ו) לְמַעַל מַעַל בְּה' וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ וגו' - הרי חזר וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר, היא האמורה בפרשת **(ויקרא ה,כא) נֶפֶשׁ כִּי תִחָטֵּא וּמַעְלָה מַעַל בְּה' וְגו'**, ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה האחד, שכתב והתודו, לימד שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיוודה בדבר. והשני על גזל הגר שהוא נתון לכהנים:
מִכָּל-חַטָּאת – מקף בורר בין מעשים **לְמַעַל מַעַל בְּה'** הנכללים במצוות לא תעשה שכאן ובין מעשים שלא נכללים. שבאלו שכאן יש פצוי כספי וקרבן, ולא מדובר כאן ב-**(במ' שלח טו,כד)** דבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו כרת (ע"ז, ג"ע)

שני למודים ראשונים אלו שני אופנים להבנת **(ה,ו) אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ** – מונח רביע, (א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, (ב) מרמז אל למעלה מארבע השוואות בין מעילת ישראל בישראל ובין מעילת ישראל בגר
(א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, **(ה,ו) אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ** – מונח רביע, בתפקיד חמישה מיני אדם בישראל **(ה,ו) כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאֲשַׁמָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא**: והחמישה הם **אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ** הגר וטומטום ואנדרוגינוסית **[ספרי]**:

(ב) שש השוואות בין מעילת ישראל בישראל למעילת ישראל בגר, שיהיה חייב קרבן. **(ויקרא ה,כא - כו) נֶפֶשׁ כִּי תִחָטֵּא וּמַעְלָה מַעַל בְּה'**, כך הקב"ה כתב פרשה בתורה בין ישראל לגרים, שאם גזול אדם מישאל לגר דינו כגזול מישאל **(במדבר נשא ה,ו - ח)**.
(ויקרא ה,כב) אִם-מִצָּא אִבְדָּה וְכַחַשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל-שֵׁקֶר עַל-אֲחֻט מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְחַטָּא בְּהֵדָה:
(ויקרא ה,כג) וְהָיָה כִּי-יִחָטֵּא וְאָשֵׁם וְהָשִׁיב אֶת-הַגְּזוּלָה אֲשֶׁר גָּזַל אֶל אֶת-הַלְוִיָּהּ אֲשֶׁר עָשָׂה אֶל אֶת-הַפְּקוּדֵי אֲשֶׁר אָתּוֹ אֶל אֶת-הָאִבְדָּה אֲשֶׁר מִצָּא: **(ויקרא ה,כד) אִם מִכָּל אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע עָלָיו לְשֵׁקֶר וְשָׁלַם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו לְאֲשֶׁר הוּא לוֹ וְתַגְּנוּ בְּיוֹם אֲשַׁמְתּוֹ:**
(ויקרא ה,כה) וְאֶת-אֲשָׁמוֹ יָבִיא לְה' אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן בְּעֶרְפֶּךָ לְאֲשָׁם אֶל-הַכֹּהֵן:
(ויקרא ה,כו) וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' וְנִסְלַח לוֹ עַל-אֲחֻט מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לְאֲשַׁמָּה בָּהּ: פ

(ה,ו) אִישׁ אֶל-אִשְׁתּוֹ – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, מובא ב-**[תורה שלמה [מד] במד"ר פ"ח-א]**, על **(ה,ו) כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאֲשַׁמָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא**:
 ... כי חטא כי תחטא, בגזול הגר כתיב **(ה,ו) מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם**,
(ויקרא ה,כא) נֶפֶשׁ כִּי תִחָטֵּא וּמַעְלָה מַעַל בְּה' ובוזה כתיב **(ה,ו) לְמַעַל מַעַל בְּה'**,
 בזה כתיב (שם פס' כג) והיה כי יחטא ואשם ובגר כתיב **(ה,ו) וְאֲשַׁמָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא**
 בזה כתיב (שם פס' כד) ושלם אותו ובראשו ובגר כתיב **(ה,ו) וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ**
 בזה כתיב (שם פס' כד) וחמישיתיו יוסף עליו, ובגר כתיב **(ה,ו) וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו**
 בזה כתיב **(ויקרא ה,כה) וְאֶת-אֲשָׁמוֹ יָבִיא לְה' אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן** ובגר כתיב **(ה,ח) מִלְכָּד אֵיל הַכַּפָּרִים**

במדבר נשא ה,ז: וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאֲשֶׁר אָשֵׁם לוֹ:

(במ' נשא ה,ז) וְהִתְנַדְּוּ – רביע, אפשר (א) מרמז לארבעה למודים בתפקיד תבנית הטעמים זרקא סגול. (ב) מרמז לארבעה למודים הקשורים לוודוי.

(במ' נשא ה,ו) אֶת-חַטָּאתָם – מקף כבורר בין מעשים **לְמַעַל מַעַל בְּה'** הנכללים במצוות לא תעשה שכאן שעשה תשובה מתכפר ושלם עשה תשובה שלא מתכפר מיד.

[משנה יומא פ"ח מ"ח] [*] חטאת ואשם ודאי מכפרין מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכפורים ויכפר:
[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת יומא פ"ח מ"ו] שובי נחמתי וכו'. ואם הזיד בלאו ועשה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ואם שגג בכרתות ומיתות בית דין בדבר שחייבין עליו חטאת או שעשה עבירה שחייב עליה אשם ודאי והביא חטאתו ואשמו ועשה תשובה נתכפר לו מיד. ומפורש בתורה שהמביא חטאתו צריך תשובה שני והתודה אשר חטא עליה. ואם הזיד בכרתות ומיתות בית דין

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), **תלישא-קטנה** = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ועשה תשובה. תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין, וכשימות תגמור כפרתו. וכל זה אם עבר ברצונו, אבל באונס הווי זה פטור. במה דברים אמורים בזמן שאין עבודת יום הכפורים, אבל אם יש כבר ידעת שבשעיר המשתלח מתכפרין כל העונות כמו שנבאר בתחלת שבעות.

(א) מרמז לארבעה למודים בתפקיד תבנית הטעמים זרקא סגול.

(במ' נשא ה,ו) **את-הטאתם אשר עשׂו** – זרקא מונח סגול : מוסיף /או גורע מהענין על הענין. טעם מונח מרבה לפחות לימוד אחד נוסף בתפקיד זרקא סגול. הרחבת המושג "אשר עשו" כפי [אור החיים] (במ' נשא ה,ו) (למוד א) כי משעת מעשה החטא שהוא הגזל וכפירת ממון, (למוד ב) יחשוב הוא למעל מעל בה' לישבע בשמו כשיבטעהו לדין, ולכן החידוש של הוידוי! (למוד ג) ועוד כתב שם לצד שהוא חטא בשבועה בה' יפעיל הגרעון בנפש, (למוד ד) (במ' נשא ה,ו) [התנודו את-הטאתם אשר עשׂו] – רביע זרקא מונח סגול, מוסיף ממין הענין על הענין [תורה שלמה [מו] רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"א] ... וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משוכח וכו'.

(ב) מרמז לארבעה למודים הקשורים בוידוי.

(במ' נשא ה,ז) [והתנודו] – רביע, [נפלאות, הרב יצחק גינזבורג ה"ו, האזינו-שובה יו"כ התשפ"ד] ע' 13 ד"ה וזהו הסדר שלהם: (א) העיקר הוא קבלה להבא, (ב) אח"כ צריך גם להתחרט על העבר (ירמ' לא,יח) **כִּי־אֶחְרִי שׁוֹבֵי נְחֻמָּי** (א) אדמו"ר הזקן מדבר בתחלת אגרת התשובה רק על קבלה לעתיד, "עזיבת החטא בלבד", אך ברור שכאשר הוא מוסיף את הוידוי (טט: אפשר שתוכן המשך (ירמ' לא,יח) הוא אחד ממקורות הודוי הנאמר בתפילה **וְאֶחְרֵי הַנְּדָעִי סִפְקָתִי עַל־גְּרָבָה בְּשֵׁמִי וְגַם־נִכְלַמְתִּי כִּי נִשְׁאַתִּי חֲרַפְתָּ נְעוּרָי: [רד"ק] (ירמ' לא,יח) וְאֶחְרֵי הַנְּדָעִי סִפְקָתִי עַל־גְּרָבָה** - אחרי שנוודעת בעצמי וחשתי מעשים רעים שעשיתי והכרתי כי רעות גדולות עשיתי סִפְקָתִי עַל־גְּרָבָה כמצטער ומתאבל ובשתי בעצמי למעשים שעשיתי: **וְגַם־נִכְלַמְתִּי** - הכלימה יותר מהבושה לפיכך אמר **וְגַם** (ישעי' מה,טז) **כִּי־שׁוֹבֵי נְחֻמָּי: (ירמ' לא,יח) כִּי נִשְׁאַתִּי חֲרַפְתָּ נְעוּרָי** - כשזכרתי כי מה שנשאתי וסבלתי חרפת נעורי היה כלומר מהמעשים הרעים שעשיתי בימי הנעורים שהי לי לחרפה ולקלס ... (ד) (המשך ציטוט מאדמו"ר הזקן) **ובקשת המחילה כלולה בהם גם חרטה על העבר** – בלי להתחרט על מה שעשיתי אין משמעות לוידוי.

טט: מוצע לומר שהפסוק הבא (ירמ' לא,יח) **הֲבֹ יָקִיר לִי אֶפְרַיִם אִם יִגְדֹ שְׁעָשָׂים כִּי־מָדִי דָבָר בֹּו יָזַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל־פֶּן הָמוּ מֵעַל לֹו רַחֵם אֶרְחַמֶנּוּ נְאֻמֵּי ה':** ס הוא מחילת ה' לבקשת מבקש המחילה. **[רמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ב]** ומה היא התשובה (טט: קבלה לעתיד) הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר (ישעי' נה,ז) **יַעֲזֹב רִשְׁעוֹ דְרָפוֹ וְאִישׁ אֶנּוּ מִחֻשְׁבָּתָיו**, (טט: חרטה על העבר) וכן יתנחם על שעבר שנאמר (ירמ' לא,יח) **כִּי־אֶחְרִי שׁוֹבֵי נְחֻמָּי**, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', (טט: וידוי) וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו. ע"פ [נפלאות, שם] רמב"ם אינו כותב את בקשת המחילה כי אינה מצוה אלא רשות. לפי כך קשה על [נפלאות, שם] הכותב שקבלה לעתיד היא רשות, ורמב"ם מציין אותה.

(במ' נשא ה,ו) **את-הטאתם אשר עשׂו** – זרקא מונח סגול בתפקיד מוסיף /או גורע מהענין על הענין. טעם מונח מרבה לפחות לימוד אחד נוסף בתפקיד זרקא סגול.

[נפלאות, שם] ע' 13 - 14 ע"פ [צמח צדק, מצוות תשובה, דרך מצוותיך] [תניא אגרת התשובה פ"א] מצוות התורה "מצוות הוי" הן המשכת אור אין סוף בתוך ספירות האצילות (אור מקיף, אור פנימי). בעבירה מסתלק חלק מהאור המקיף מהספירות (לפי תפקיד זרקא סגול - נגרע) ועוד שחלק מהאור הפנימי נופל לתוך הקליפות (לפי תפקיד זרקא סגול – נגרע מהטוב ומוסיף יניקה לרע). זה בורא מלאך רע ומקטרג. קבלה לא לעשות העבירה שוב היא תשובה. בעל תשובה מחזיר אור מקיף לקדושה, וע"י חרטה עם צער עוקר הרצון המתאוה וכך עוקר את החיות של המלאך המקטרג ומבטלו. החיות חוזרת לספירות לקדושה.

(ישעי' נה,ז) **יַעֲזֹב רִשְׁעוֹ דְרָפוֹ** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני למודים, שלפחות אחד מהם לפי מהפך פשטא מהפך את הגריעה של שני אורות אין סוף ומזירם למקומם ולתפקידם בספירות. (ישעי' נה,ז) **וְאִישׁ אֶנּוּ** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב המרבה את את הקבלה לעתיד, את החרטה והצער על העבר, את הוידוי ובקשת המחילה (ישעי' נה,ז) **מִחֻשְׁבָּתָיו** – אתנה כמגביל את שלוש כוחות הנפש מחשבה דבור ומעשה שלא להתאוות לרע.

הסבר הלכתי ל-(במ' נשא ה,ז) **וְנִתְּן** – זקא-גדול,

(במ' נשא ה,ז) **וְנִתְּן** – זקא-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, כאן שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. כאן ע"פ [בבלי פסחים לא,א] דתניא, רבי נתן אומר: מנין לנושה בחבירו מנה, וחבירו בחבירו, שמוציאין מזה ונותנים לזה - תלמוד לומר **וְנִתְּן לְאִשְׁרֵי אֲשֶׁם לֹו**: שרשרת של שלושה אנשים, הראשון חייב לשני מנה והשני חייב לשלישי מנה, גובים מהראשון ונותנים לשלישי ומדלגים על השני.

וְנִתְּן – זקא-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר: שתי נקודות: מחזיר לנגזל או ליורשו. נקודה אחת: ובמקרה של גר שמת ללא יורשים ההחזרה היא לה' הנותן לכהן כנאמר בפסוק הבא.

הסבר בנושא תשובה ל-(במ' נשא ה,ז) **וְנִתְּן** – זקא-גדול, בתפקיד של שלושה כוחות הנפש מחשבה דבור ומעשה.

(במ' נשא ה,ז) **לְאִשְׁרֵי** – טפחא בתפקיד שנוי כאן הקדשת שלושה כוחות הנפש להחזרת אורות ה' שהן מצוות התורה למקומם בספירות.

(במ' נשא ה,ז) **אֲשֶׁם לֹו**: - בעל העבירה גרם לגריעת אורות מצוות התורה ממקומם בספירות. בכך הוא אשם לבורא ולהן.

(במ' נשא ה,ז) **אֲשֶׁם לֹו**: - מרכא מרבה סלוק מגביל ובסה"כ רבוי הגבלות בתפקיד של הגבלת שלושה כוחות הנפש מחשבה דבור ומעשה שלא להתאוות לרע כדי שלא יגרעו אורות מצוות התורה ממקומותיהם, שהבורא הציב אותם בהם.

ב"ה טוב ודעת למדוד (כ"י במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובהלכה פה, התשס"א - התשפ"ג: תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק - סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מוציא מפשט - מרכא = מאריך, דרנא - מוציא מפשט, לא ממש; טפחא = טרשא - שני ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; דרנא חביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא חביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; חביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; זקא-רביע - 4; מונח רביע - 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישייה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - סדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.14 במדבר נשא ד,כא (התשפ"ד) (בהשתתפות "נחלת יעקב") במדבר נשא ו,א - כא: פרשת הנזיר

במדבר נשא ו,ב: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדר נזיר להזיר לה: בענין כי יפלא (בבלי נדרים ג,א) ותניא נזיר להזיר (מהלך א) לעשות כיניני נזירות וידות נזירות וידות נזירות וידות נזירות כנזירות, אין אלא בניזירות כנזירות בניני ? תלמוד לומר (במ' נשא ו,ב) איש או אשה כי יפלא לנדר נזיר להזיר לה: מקיש נזירות לנדרים ונדרים לנזירות (הניח יסוד להקשה דו כיוונת), (ומפרט את היסוד) (למוד א: מידות נזירות לידות נדרים) מה נזירות עשה בו ידות נזירות עשה בהם ידות נדרים כנדרים. (למוד ב: מלאוים בנדרים ללאוים בניזירות) ומה נדרים עובר בכל יחל ובכל תאחר, אף נזירות עובר בכל יחל ובכל תאחר. (למוד ג: מהפרת נדרים להפרת נזירות) ומה נדרים האב מפר נדרי בתו ובעל מפר נדרי אשתו, אף נזירות האב מפר נזירות בתו ובעל מפר נזירות אשתו. (מהלך ב) הניחא (לדרשות הקודמות שהן) למאן דאית ליה דברה תורה כלשון בני אדם, אלא דמאן דלית ליה דברה תורה כלשון בני אדם, האי לנדר נזיר מאי עביד ליה? דריש ליה לעשות ידות נדרים כנדרים. מקיש נזירות לנדרים (לומד בכלל נזירות מנדרים) (ומסרת הכתוב) נזיר להזיר שהנזירות חלה על הנזירות.

(מהלך ב) מסכים עם (למוד ב במהלך א) מלאוים בנדרים ללאוים בניזירות, ועם (למוד ג) מהפרת נדרים להפרת נזירות. ואומר על (למוד א: מידות נזירות לידות נדרים) שיש ללמוד מידות נדרים לנזירות. (ומניין נדע במהלך א שנזירות חלה על נזירות) (תשובה א) הניחא אי סבירא ליה כמאן דמאן אין נזירות חלה על נזירות (ואין מה להסביר), (תשובה ב) אלא אי סבירא ליה כמאן דאמר נזירות חלה על נזירות מנא ליה? נימא קרא (היה לו לכתוב) לזיור, מאי להזיר שמעת מינה תתיי. (א) ידות נזירות (ב) נזירות חלה על נזירות. (שלושה למודים מנדרים לנזירות ידות, לאוים, הפרה. למוד אחד בלעדי לנזירות והוא נזירות חלה על נזירות.)

(במ' נשא ו,ב) לנדר נזיר - פשטא מונה זקא-קטן, פשטא בתפקיד של למוד אחד, זקא-קטן בתפקיד שני למודים. סה"כ 3 למודים. (ברייאתא) ... בשקבל על עצמו שתי נזירות בבת אחת כי (בבלי נדרים יח,א) נדר חל על נדר יפלא לנדר - פשטא פשטא, בתפקיד בבת אחת, ובתפקיד רגילות (כאן של לשון הדבור). מרמז לנלמד ב- (בבלי נדרים יח,א) מ- נזיר להזיר. אפשר שיש להסביר שהבבת אחת נרמז מ- יפלא לנדר - פשטא פשטא, ע"פ [ר"ן] נזיר להזיר בא ללמד שקבלה כזאת (בלי ציון זמן) משמעה 30 יום נזירות ובסופם 3 קרבנות ותגלחת ומיד מתחילה נזירות הבאה של 30 יום לנזירות ובסופם 3 קרבנות ותגלחת. ולא 60 יום ובסוף שלושה קרבנות ותגלחת. (במ' נשא ו,ב) איש או אשה - מונה רביע, בתפקיד לפחות ארבע: (אפשרות א) מי הנודרים או מקבלי נזירות איש, אשה, עבד (וכנראה שפחה), בן בן שתיים עשרה שנה ויום, בת בת אחת עשרה ויום המרומזים ב- כי יפלא ועוד מרומז ב- כי יפלא - בן הסמוך לזמן בגרות שהודר לנזירות ע"י אביו (בבלי נדרים יח, ט) (אפשרות ב) לפחות ארבע משמעויות ל- כי יפלא - שאפשר שהלקם יוצאות מפשט הכתוב וזה מרומז בטעמי הכתוב - מהפך פשטא. בירור משמעות (כלי יקר) (במ' נשא ו,ב) ... האישי ודאי מפליא לעשות אם יזיר מן היין כי חזק הוא ממנו לכך נאמר כי יפלא: (ויעמוד בנזירות) דבר אחר (במ' נשא ו,ב) כי יפלא לשון הבהלה והפרשה ... למאן דאמר שהנזיר נקרא חוטא [נדרים יא,א] והחטא הוא שבונה במה לעצמו והוא פורש את עצמו מכל העולם לנהוג איסור בדבר שהכל נוהגים בו היתר. לכך נאמר כי יפלא, שהוא מובדל ומופרש מזולתו. בירור משמעות (במ' נשא ו,ב) כי יפלא בקשר לקבלת נזירות בשיקול דעת על בסיס ידיעה ברורה, [נדרים כה] פיו ולבו שוים להזיר לה' - טפחא סלוק, ע"פ המלבי"ם כפר' נגעים, מקום הטפחא מציין כי המלים שאחריה מתארות את המלה בטפחא. טפחא ללא מרכא לפניו, עשויה לפעול בתפקיד של התפשטות תוכן טפחא סלוק להשפיע על הכתוב לפניו. היינו, כדי שהנזירות תהיה לה' קבלתה צריכה להיות בידיעה ברורה (בבלי נדרים יט,ב) דתניא, ר' יהודה משום ר"ט אומר: ... שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה.

(במ' נשא ו,ב) כי יפלא הכתוב מלמד על קבלת נזירות בשיקול דעת. [בבלי נדרים ד - ה] מסביר כי הכתוב נזיר להזיר מלמד על אופן קבלת נזירות במפורש (נזיר) או ע"י ידות (מאמר לא ישיר להזיר). בכל אופן של קבלת נדר נזירות בלשון מפורש וגם בלשון ידות נדר, הנדר צ"ל כהסבר הרב מיכל סילבר, ב[נדרים ה]. כי מלת יפלא משמעה ידיעה ברורה, לכן אחד שבראותו אדם שהוא חושב שהוא נזיר ואינו יודע זאת בודאות ואומר שהוא יהיה כמו אותו אדם, אינו נזיר כי נדר הנזירות צריך להיות על בסיס ידיעה ברורה. בירור משמעות [פנים יפות] (במ' נשא ו,ב) כי יפלא ע"פ מ"ש חז"ל [נזיר לד א] ר"י משום ר"ט אומר לא ניתן נזירות אלא להפלאה דהיינו שלא יהיה בו שום תנאי ... אזי מצוה להזיר לה'.

בירור משמעות (במ' נשא ו,ב) כי יפלא בקשר להתרת או עקירת נדר ע"י חכם או שלושה הדייטות.

במדבר מטות לב: וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה':

במדבר מטות לג: איש כיהדר נדר לה' או השבע שבועה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו ועשה:

(במ' נשא ו,ב) כי יפלא לנדר נזיר - מהפך פשטא פשטא מונה זקא-קטן. הפשט של הכתוב מלמד על קבלת נדר נזירות. תבנית הטעמים של כי יפלא - מהפך פשטא, מרמזת מי יכול להתיר נדרים גם של נזירות שעל נדרים נאמר היתר נדרים פורחים באויר (היינו שאין להם כתוב) ותלוים בשערה. יפלא - ר"ל זה הפלאי - החכם שיכול להתיר נדרים, מתואם עם (במ' מט' ג,א) איש כיהדר נדר לה', (במ' מט' ג,א) איש - תרסא בתפקיד מחיצה המרמזת לבעל בחינה נעלה (בכעין מחיצה מורם מעם), זה החכם שיכול להתיר או לעקור נדר, כי אין לזה כתוב. בלשון הגמרא היתר נדרים פורחים באויר. ויקרא אח"מ יז,ב: דבר אל-אהרן ואל-בניו ואל-כל-בני ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה ה' לאמר: [בבלי נדרים עח,א] (במ' מט' ג,א) זה הדבר - חכם מתיר ואין בעל מתיר. תניא אידך: (ג,א) זה הדבר - בעל מפר ואין חכם מפר, שיכול ומה בעל שאין מתיר - מפר, חכם שמתיר - אינו דין שמפר? ת"ל (ג,א) זה הדבר - בעל מפר ואין חכם מפר, נאמר כאן ל (ג,א) זה הדבר ונאמר להלן (וי אח"מ יז,ב) זה הדבר בשחוטאי חוץ - מה בשחוטאי חוץ - אהרן ובניו וכל ... ישראל, אף פרשת נדרים - אהרן ובניו וכל ישראל, ומה כאן (במ' מט' ג,א) ראשי המטות, אף להלן (בשחוטאי חוץ) ראשי המטות. בפרשת נדרים למאי הלכתא? אמר רב אחא בר יעקב: להכשיר שלשה הדיוטות. והא ראשי המטות כתיב! אמר רב חסדא, ואיתימא ר' יוחנן: ביחיד מומחה. להכשיר ביחיד [ומנ"ם הלכות נדרים פרק ד הלכה ה] מי שנדר וניחם על נדרו היה זה נשאל להכח ומתירו, ודין היתר נדרים כדין היתר שבועות שאין מתיר אלא חכם מובהק או שלשה הדיוטות במקום שאין חכם, ובלשון שמתירין השבועה מתירין הנדר, וכן שאר הענינות שפירשו בשבועות כולן בנדרים כדרך שהן בשבועות. (שו"ע יר"ד הל' נדרים ס' רכח סע' א) (א') א' מי שנדר ונתחרט, יש תקנה ע"י חרטא, או ואפילו נדר באלהי ישראל. כיצד יעשה, (ב') ילך אצל חכם מומחה, בן דגמירי וסביר, ואם (א) אין יחיד מומחה ילך אצל שלשה הדיוטות, (ג) ב והוא <א> דגמירי להו א' { וסבירי (ד') ג ג} וגם יודעים <ב> לפתוח לו ב' { פתח, ויתירו לו. <ג> (ה') ד והאינדא אין מומחה שיהא ראוי להתיר ג' { ביחיד (מושב זקנים) (במ' מט' ג,א) אמר מר אף בנדרים אהרן ובניו וישראל, בנדרים למאי הלכתא ומתיר אמר רב נחמן בר יעקב ללמד

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מוצא; מרחק, ממש; טפחא – טפחא = טפחא – שני /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא חביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא חביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; חביר מרכא טפחא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקב – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, צבנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושב"ע"פ.

שהפרת נדרים בגי'. פ"י מה להלן איכא ג' דכתיב התם אהרן ובניו וישראל, אף הכא גבי הפרת נדרים בעינין ג'. ופריך והא כתיב ר'אשי המטות, ומתוך ההוא ליחיד מומחה, פ"י שכל אחד ואחד מראשי המטות יכול להתיר נדר. (במ' מט' ל,ג) אַל-רְאָשֵׁי – מקף כבורר בין רבים ובין מומחה יחיד להתיר או לעקור נדר. ג' הדיוטות בגזרה שוה משחטי חוץ שנאמר שם אהרן ובניו וישראל דרך (וי' אח"מ ז,ב) וְהָהֵךְ הָךְ שנאמר בשחטי חוץ ובפר' נדרים (במ' מט' ל,ב) וְהָהֵךְ הָךְ

בירור משמעות (במ' נשא ו,א) כִּי יִפְלֵא בְקֶשֶׁר לְקַטֵּן שְׂבָא לְעוֹנֵת נְדָרִים וְיִקְרָא בְחַקְתִּי כּוֹזֵב, דְּבָרֵי אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֵא נֶדֶר בְּעֶרְפְּךָ נִפְשֵׁת לָהֶּ: [רש"י] (וי' בח' כז,ב) כִּי יִפְלֵא – יפריש בפיו. [רשב"ם] יבדיל, (כמו) לשון מפרש, שהנודר צריך לפרש באיזה (ה) עניין הוא נודר וכמה הוא נודר:

[ספרא בחקתי פרשה ג סוף פרק ח אות ג] אי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יכול אין לי אלא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מנין לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם, אִישׁ פרט לקטן, או יכול שאני מוציא את הקטן שיש בו הפלייה ת"ל כִּי יִפְלֵא, כִּי יִפְלֵא, נאמר כאן (וי' בח' כז,ב) נֶדֶר ונאמר להלן (במ' נשא ו,א) נֶדֶר מה (וי' בח' כז,ב) נֶדֶר האמור כאן (וי' בח' כז,ב) כִּי יִפְלֵא אף נדר האמור להלן (במ' נשא ו,א) כִּי יִפְלֵא, ומה (במ' נשא ו,א) נֶדֶר האמור להלן כל תאחר לשלמו אף (וי' בח' כז,ב) נֶדֶר האמור כאן כל תאחר לשלמו.

[ספרי במדבר פרשת נשא פיסקא כב] (במ' נשא ו,א) אִישׁ אֶל-אִשְׁהָ, להוציא את הקטנים שהיה בדין ומה אם במקום שלא עשה נשים כאנשים עשה קטנים כגדולים כאן שעשה נשים כאנשים אינו דין שנעשה קטנים כגדולים ת"ל (וי' בח' כז,ב) אִישׁ אֶל-אִשְׁהָ להוציא את הקטנים אם כן למה נאמר כי יפליא להביא את מי שיודע להפלות מיכן אמרו [בן שתיים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין].

מסקנה מ- [ספרא שם] (וי' בח' כז,ב) כִּי יִפְלֵא כולל את הקטן שיש בו הפלייה, שיודע למי נודרים ומסקנה מ- [ספרי שם] (וי' בח' כז,ב) אֶל-בְּנֵי – מקף כבורר בין מי נכלל בדבור ובין מי אינו נכלל בדבור. ע"י הכתוב "כי יפליא" יש השוואה בענין נדר בין הכתוב בפר' בחקתי ובין הכתוב בפר' נשא ולכן אפשר להעביר לפר' נשא את המסקנה מ- [ספרא שם] (וי' בח' כז,ב) כִּי יִפְלֵא כולל את הקטן בן שתיים עשרה שנה ויום אחד שיש בו הפלייה, שיודע למי נודרים ונדריו נבדקין.

[ר"ן] מפרש כי בד"כ שם הפעולה בא אחרי המקור כמו לְנִדְרֵי נֶדֶר ואילו ב- נִזְיֵר לְהִתְיַר שם הפעולה קדם למקור. [ראב"ע] מפרש נֶדֶר נִזְיֵר – מלת נזיר היא שם תואר למלת נדר (טט - שזה לפי ר"ן שם פעולה, לפועל מתלוא תואר הפועל ולא שם תואר המתלוא לשם עצם. בשיטת ראב"ע נסביר כי מלת נדר הוא שם עצם מופשט ומלת נזיר היא שם תואר לשם העצם).

בירור משמעות (במ' נשא ו,א) כִּי יִפְלֵא בְקֶשֶׁר לְקַטֵּן שְׂבָא לְעוֹנֵת נְדָרִים ואביו מדירו לנזירות מהימצאות הקטן בן שתיים עשרה שנה ויום אחד שיודע להפלות שנדריו נבדקים בפר' נדרים, מוצע לומר שטעם טפחא ללא מרכא לפניו, המטעים מלת לְהִתְיַר פועל בתפקיד למוד לכתוב לפניו ובצירוף הסבר דקדוקי כי מלת לְהִתְיַר היא פועל בצורת המקור, ובבנין הפעיל, אז כאילו כתוב (במ' נשא ו,א) לְהִתְיַר נִזְיֵר ומשמעו שאדם אחד מדיר אדם אחר להיות נזיר וזה כאשר אב מדיר בנו בתחום זמן הפלאה להיות נזיר.

[משנה נזיר פ"ד מ"ו] [*] האיש מדיר את בנו בניזיר ואין האשה מדרת את בנה בניזיר (אבל) כיצד (הבן מבטא סירובו להזרתו אם עד לפני סוף תקופת הנזירות) גלח או שגלחהו קרוביו מיחה או שמיחהו קרוביו ...
לָהֶּ – סלוק, כמגביל (א) שאם מיחה הבן הקטן מ"ג פיוס או קרוביו אינו נזיר (ב) הדרת הבן רק ע"י האב ולא האם

מאמר יח בענין ענבים לחים דנזיר (בהשתתפות 'נחלת יעקב')

במדבר נשא ו,ג: מנין וְשָׂרָה נִזְיֵר חֲמִין גִּזְרֵי חֲמִין שָׂרָה לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִים לְחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאָכְלוּ: במדבר נשא ו,ד: כָּל יַמֵּי נִזְרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִנְּפֹן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-גִּזְרֵי לֹא יֵאָכְלוּ:

פִּיסקא א [ירושלמי נזיר פ"ה"ב (וילנא כז,ב)] מתני' וחיב על היין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן ועל החרצנים בפני עצמן ועל הזגין בפני עצמן ר' לעזר בן עזריה אומר אינו חייב עד שיאכל שני חרצנים וזגין אילו הן החרצנים ואילו הן הזגין החרצנים אילו החרצנים והזגין אילו הפנימיין דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר שלא טעם חזוג של בהמה החיצון זוג והפנימי עינבול: גמ' כתיב (במ' נשא ו,א) וְעֲנָבִים לְחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאָכְלוּ ממשמע שנאמר וְעֲנָבִים אין אנו יודעים שהן לחין מה תלמוד לומר (במ' נשא ו,א) וְעֲנָבִים לְחִים וְיִבְשִׁים לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו. [קרבן העדה שם] לחייב על זה בפני עצמו כו'. אם אכל (במ' נשא ו,א) וְעֲנָבִים לְחִים וְיִבְשִׁים בהתראה אחת חייב שתיים:

[ירושלמי שם] ואתייא כהדא דחני חוקיה מה אם במקום שלא עשה פסולת פרי כפרי עשה לחים כיבישים כאן שעשה פסולת פרי כפרי אינו דין שנעשה לחין כיבשין מה תלמוד לומר לחים ויבשים לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ואתייא כההיא דאמר ר' הילא (רב' תצא כד,ו) לֹא-יִחָבֵל רְחִים וְרַכְבֵּי פִּי-נֶפֶשׁ הוּא חָבֵל: ס ממשמע שנאמר רַכְבֵּי אין אנו יודעים שה-רְחִים בכלל מה תלמוד לומר רְחִים וְרַכְבֵּי לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.

(דב' תצא כד,ו) לֹא-יִחָבֵל רְחִים וְרַכְבֵּי – טפחא כמפרידה מהכתוב אחריה ולכן מתקבל חיוב זה בפני עצמו וזה בפני עצמו. (דב' תצא כד,ו) לֹא-יִחָבֵל רְחִים – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. נושא אחר.

פִּיסקא ב עיין ב- [ירושלמי שם] (במ' נשא ו,א) לְחִים לרבות את הבוסר לְחִים לרבות את הסמדר מתניתא דרבי יוסי דרבי יוסי אמר סמדר אסור בניזיר מפני שהוא פרי [קרבן העדה שם] מתניתא. הך ברייתא דחני בה לחים לרבות את הסמדר אתיא כר' יוסי: [פני משה שם] לחים לרבות הבוסר (בוסר – ענב בתחילתו) והסמדר. הוא הפרח שממנו יצא הבוסר: מתניתא. האי ברייתא רבי יוסי היא דאמר בפ"ק דערלה הסמדר אסור בניזיר מפני שהוא פרי:

[ש"ת-בי-אילן מושגים תלמודיים] סמדר - ענבי הגפן בראשית התפתחותם. ביהויה ה"סמדר" נחלקו הראשונים: רש"י מפרש שהכוונה לשלב שאחרי נשירת עלי הפרח, כאשר כל גרגיר ענב נראה בפני עצמו. הרמב"ם מזהה את הסמדר עם ניצני הגפן, לבלוב הפרח שממנו יהיה הפרי. וצריך ברור, שנמצא שהירושלמי דורש שתי דרשות מהמלה (במ' נשא ו,א) לְחִים (א) לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו (ב) לרבות את הבוסר ואת הסמדר. ושוב ראיתי שכך הקשה ב- [שיירי קרבן] לבעל [קרבן העדה] וזה לשונו: וקשה הא (כי מלת לחים) אפיקתיה (באה ללמד על) לחייב ע"ז בפני עצמו (עיין שם מה שתיירץ). ועוד צריך ביאור על הדרשה השניה כיצד מרבים גם בוסר וגם סמדר.

ויש לבאר: מיתור מלת (במ' נשא ו,א) לְחִים הירושלמי לומד (א) לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו רבוי הבוסר והסמדר מרומז בתבנית הטעמים של (במ' נשא ו,א) לְחִים וְיִבְשִׁים – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מתאים לפי' [פני משה] שצריך את הבוסר והסמדר ביחד.

פסק [רמב"ם הל' נזיר פ"ה ה"ב] שניזיר אסור בבוסר ואינו אסור בסמדר (כתנא קמא). ולא כר' יוסי שדורש וְעֲנָבִים לְחִים לרבות איסור סמדר על איסור בוסר. לפיכך, המחלוקת היא האם תבנית הטעמים (במ' נשא ו,א) לְחִים וְיִבְשִׁים – מרכא טפחא כאן מרבה דבר אחד או יותר מדבר אחד.